

Bosna i Hercegovina: Konsultacije po članu IV za 2010. godinu, druga i treća revizija stand-by aranžmana, zahtjev za izuzeće od nepridržavanja kriterijuma izvršenja, i reprogramiranje otkupa dugova

Objavljena su sljedeća dokumenta i obuhvaćena u ovom paketu:

- Izvještaj osoblja, koji je sastavio tim sastavljen od članova osoblja MMF-a, nakon razgovora završenih **1. septembra 2010.** sa zvaničnicima Bosne i Hercegovine o ekonomskom razvoju i politici. Na snovu informacija dostupnih u trenutku obavljanja ovih razgovora, izvještaj osoblja završen je **21. septembra 2010.** Mišljenja izražena u ovom izvještaju osoblja ne odlikavaju nužno mišljenje Izvršnog odbora MMF-a.
- Dopunske informacije i dopunsko pismo o namjerama koji su završeni **14. oktobra 2010.**
- Informativno obavještenje za javnost (PIN) koje ukratko opisuje mišljenja Izvršnog odbora koja su izražena tokom razgovora o izvještaju osoblja od **15. oktobra 2010.** kojim su završene konsultacije po članu IV
- Saopštenje za štampu koje ukratko opisuje mišljenja Izvršnog odbora izraženih tokom razgovora o izvještaju osoblja za Bosnu i Hercegovinu od **15. oktobra 2010.**
- Izjava izvršnog direktora za Bosnu i Hercegovinu

Dokument(a) navedena niže biće posebno objavljena

Pismo o namjerama i Dopunsko pismo o namjerama poslato MMF-u od strane vlasti u Bosni i Hercegovini*

Tehnički memorandum o razumijevanju*

*Takođe obuhvaćeno u Izvještaju osoblja

Politika objavljivanja izvještaja osoblja i drugih dokumenata dopušta brisanje tržišno osjetljivih informacija.

Kopije ovog izvještaja dostupne su javnosti preko:

International Monetary Fund • Publication Services
700 19th Street, N.W. • Washington, D.C. 20431
Telefon: (202) 623-7430 • Telefaks: (202) 623-7201
E-pošta: publications@imf.org Internet: <http://www.imf.org>

**Međunarodni monetarni fond
Vašington, Distrikt Kolumbija**

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND

BOSNA I HERCEGOVINA

Izveštaj misije na osnovu konsultacija prema članu IV za 2010., drugom i trećem pregledu po Stand-by aranžmana, zahtjevu za oslobađanje od odgovornosti za neispunjenje kriterijuma izvršenja i redefiniranje povlačenja sredstava

Pripremljeno Evropsko odjeljenje
(u konsultaciji sa drugim odjeljenjima)

Odobрили: Adam Bennett i Jan Kees Martijn

21. septembar/rujan 2010.

Razgovori. Razgovori su vođeni u Sarajevu i Banjaluci u periodu 5-17. maj/svibanj i 17. avgust/kolovoz – 1. septembar/rujan. Članovi misije sastali su se sa sljedećim zvaničnicima: (i) na državnom nivou: predsjedavajućim Savjeta ministara Špirićem, ministrom finansija i trezora Vrankićem i guvernerom Centralne banke Kozarićem; (ii) u Federaciji Bosne i Hercegovine: premijerom Mujezinovićem i ministrom finansija Bevandom; i (iii) u Republici Srpskoj: premijerom Dodikom i ministrom finansija Džombićem. Članovi misije imali su sastanke i sa drugim visokorangiranim licima, visokim predstavnikom Inckom, ambasadorima, sindikatima i predstavnicima privatnog sektora. Misiju su činili: g. Christou (šef misije), g. Iosifov i g. Abdelkader (svi iz EUR), g-đa. Karpowicz (FAD), g. Darbar (MCM) i g-đa. Khachatryan (SPR). G. Cuc (rezidentni predstavnik) pružao je misiji potrebnu pomoć. G. Tomić (OED) prisustvovao je sastancima na kojima se razgovaralo o politici. Misija je radila na strukturnim pitanjima u tijesnoj koordinaciji sa predstavnicima Svjetske banke.

Stand-by aranžman (SBA). Do sada su povučene dvije tranše ukupne vrijednosti of 304,38 miliona SDR na osnovu SBA sa rokom od 36 mjeseci u vrijednosti 1.014,6 miliona SDR (600 procenata kvote), koji je odobren 8. jula/srpnja 2009. Vlasti su tražile redefiniranje tranši i završetak drugog i trećeg pregleda, nakon čega bi bila oslobođena tranša u iznosu od 118,4 miliona SDR. Od ovog iznosa, vlasti planiraju da povuku 33,82 miliona SDR u svrhu budžetske podrške; s obzirom na jake rezerve, u ovom trenutku se ne razmišlja o povlačenju preostalog iznosa.

Status programa. Ispunjeni su svi ciljevi zacrtani za kraj marta/ožujka 2010. i juna/lipnja 2010. (kontrolni datumi revizije) koji se odnose na kriterijume izvršenja, osim cilja koji se odnosi na neakumuliranje unutarnjih neizmirenih obaveza. Ostvaren je i napredak u pogledu odrednica strukturne reforme definiranih programom, mada uz određena kašnjenja.

Kontekst ranijeg praćenja. Do 2009, Fond je u svojim savjetima konstatirao da bi rastuće vanjske neravnoteže, ekspanzionističke fiskalne politike i politike plata u javnom sektoru mogle ugroziti konkurentnost i povećati rizike po vanjsku stabilnost. Program iz SBA obuhvata politike u skladu sa savjetima Fonda, mada je realizacija strukturnih reformi spora.

Devizni sistem. Valutni odbor je vezan za euro u odnosu 1 KM = €0.5113. Bosna i Hercegovina nije prihvatila obaveze iz člana VIII, odjeljak 2, 3 i 4.

Statistika. Statistički podaci su generalno adekvatni za praćenje.

Sadržaj	Stranica
I. Kontekst – rastuće neravnoteže, kriza i program	4
II. Najnovija kretanja	4
III. Razgovori o programu u domenu politike	6
A. Izgledi i kriza	6
B. Očuvanje vanjske stabilnosti	7
C. Održavanje fiskalne discipline	9
D. Jačanje finansijskog sektora	11
E. Unapređenje kvaliteta podataka	13
IV. Programska pitanja	14
V. Nakon krize	15
A. Unapređenje strukturalnih reformi usmjerenih ka obezbjeđenju rasta	16
B. Postizanje srednjoročne fiskalne konsolidacije	17
VI. Procjena članova misije	19
 Tabele	
1. Odabrani ekonomski pokazatelji, 2008–15	24
2. Trendovi u realnom sektoru, 2008–15	25
3. Platni bilans, 2008–15	26
4. Generalna vlada BiH (% BDP-a), 2009–15	27
5. Generalna vlada BiH, 2009–15	28
5a. Institucije BiH, 2009–10	29
5b. Generalna vlada Federacije, 2009–10	30
5c. Generalna vlada RS, 2009–10	31
6. Monetarni pregled, 2009–10	32
7. Centralna banka i komercijalne banke, 2008–15	33
8. Pokazatelji finansijske solidnosti, 2005–10	34
9a. Bruto potrebe za financiranjem u eurima, 2008–15	35
9b. Bruto potrebe za financiranjem u procentima BDP-a, 2008–15	35
10. Pokazatelji kapaciteta da otplaćuje kredite MMF-u, 2009–15	36
12. Kriteriji izvršenja prema Stand-By Aranzmanu 2009-12, 2010	37
12. Strukturalne mjere u okviru Stand-By aranžmana, 2010	38
13. Raspored povlačenja sredstava po SBA, 2009-12	39
 Slike	
1. Vanjska trgovina, 2004–10	22
2. Strana aktiva Centralne banke, 2008–10	22
3. Pokazatelji kvalitete institucija i institucionalnih refirmi, 2009	23

Uokvireni tekstovi

1. Analiza vanjske stabilnosti	9
2. Odgovor politike na globalnu finansijsku krizu.....	13
3. Penzijski sistem—argument za reformu	18
4. Naknade zaposlenih u vladi	19

Aneksi

I. Održivost vanjskog duga	40
II. Održivost javnog duga	43

Prilozi

I. Pismo namjere	46
II. Tehnički memorandum o razumijevanju.....	56

Slike u Dodatku

1. Održivost vanjskog duga: vezani testovi	42
2. Održivost javnog duga: vezani testovi	45

Tabele u Dodatku

1. Okvir održivosti vanjskog duga, 2005–2015	41
2. Okvir održivosti duga javnog sektora, 2005-15.....	44

I. KONTEKST – RASTUĆE NERAVNOTEŽE, KRIZA I PROGRAM

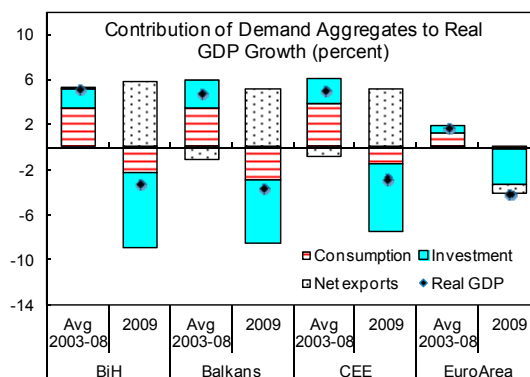
1. **Globalna ekonomska i finansijska kriza zatekla je Bosnu i Hercegovinu (BiH) u ranjivom stanju.** Prije krize, kao i u regionu, priliv kapitala, koji je uzrokovao ekspanziju domaće potražnje, doveo je do pogoršanja unutarnjih i vanjskih neravnoteža. Labave fiskalne politike i politike plata u javnom sektoru također su doprinijele pregrijavanju ekonomije. Kriza je pokrenula pad potražnje za izvoznom robom BiH i ozbiljno smanjila finansijske prilive iz inostranstva. Bankarski sistem postao je prenapregnut pošto je salva negativnih vijesti o stranim bankama koje imaju filijale u BiH pokrenula mini odliv depozita krajem 2008.

2. **Suočene sa sve većim finansijskim pritiscima početkom 2009, vlasti su sačinile sveobuhvatan program koji je podržan kroz Stand-by aranžman sa MMF-om.** Program je koncipiran tako da sačuva valutni odbor i ublaži efekte pogoršanja u vanjskom okruženju, uz istovremeno usvajanje politika za rješavanje fiskalnih neravnoteža i jačanje finansijskog sektora. Pristup koji su vlasti usvojile obuhvata sljedeće: (i) postepenu fiskalnu konsolidaciju praćenu strukturalnim fiskalnim reformama sa ciljem vraćanja javnih finansija na održiv put; (ii) korake ka jačanju otpornosti finansijskog sektora uz obavezu stranih matičnih banaka da održe izloženost u BiH i nastave sa kapitalizacijom svojih filijala; i (iii) znatno finansiranje od strane Fonda uz sredstva Svjetske banke i EU.

II. NAJNOVIJA KRETANJA

3. **Program je pomogao da se ublaže efekti krize na ekonomiju.** Ekonomija je pala u recesiju 2009, kada je realni BDP opao za 3,1 procenta, ali je kontrakcija ukupnih rezultata bila ograničena u odnosu na druge zemlje u regionu. Privatne investicije i potrošnja na trajna potrošačka dobra su opale, dok je privatna tekuća potrošnja smanjena u manjem obimu zbog umjerenog rasta plata i socijalnih davanja. Čini se da ekonomija sada izranja iz recesije: visoki indikatori frekvencije ukazuju na oporavak ekonomske aktivnosti koju je uzrokovao izvoz, čemu je doprinio ponovan skok inostrane potražnje za robom. Čini se da se pad domaće potrošnje izravnava, čemu je pomoglo stabiliziranje kreditnih uslova. Međutim, privatne investicije i dalje padaju zbog slabih priliva direktnih stranih investicija.

4. **Inflacija je usporena.** Prosječna inflacija dostigla je 7½ procenata u 2008, čemu je doprinijelo povećanje cijena prehrambenih namirnica i goriva, kao i pritisci potražnje. Vraćanje ovih faktora potražnje i

Source: IMF's WEO database and Fund staff estimates.

BiH: Leading Indicators, June 2010

(percent change year-to-date over corresponding period in previous year)

	Dec-09	Jun-10
Industrial production	-3.3	1.3
Gross wage, all sectors	8.3	0.5
Retail trade (Federation)	-12.4	3.6
Value-added tax revenues (net of refunds)	-9.3	3.2
Imports	-24.4	4.8
Capital goods	-39.0	-14.5
Durable consumer goods	-39.5	1.6
Non-durable consumer goods	-4.4	0.7
Exports	-17.9	32.7
Foreign direct investment	-50.3	-34.4
Credit to private sector (12-month growth)	-3.8	-1.3
Consumer price inflation	-0.4	2.1
Producer price inflation	-1.8	-0.6

ponude u 2009. gurnulo je inflaciju u negativnu zonu. Slaba domaća potražnja drži baznu inflaciju pod kontrolom.

5. Došlo je do nagle kontrakcije konstantno visokog deficita tekućeg računa, a finansijski pritisci su ublaženi.

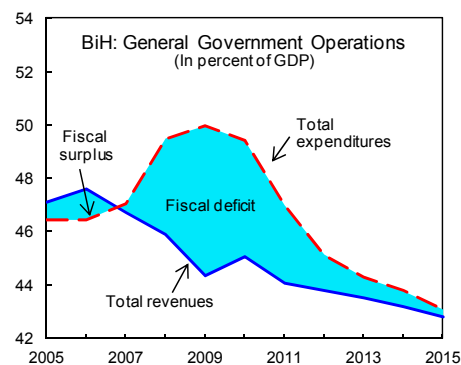
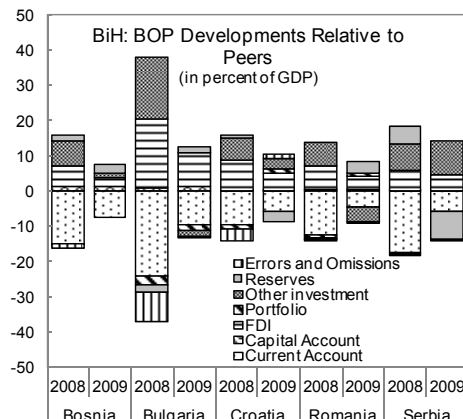
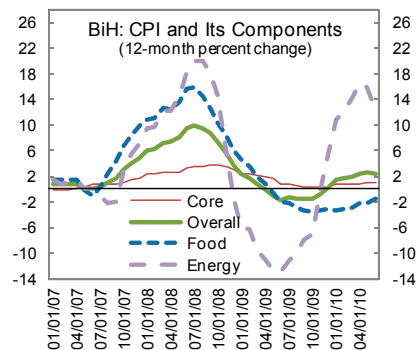
Oštar pad domaće potražnje uz pad cijena izvoznih dobara BiH na međunarodnom tržištu doveo je do naglog sužavanja deficita tekućeg računa u 2009 - 2010. U isto vrijeme, multilateralni paket finansijske pomoći i obaveza matičnih banaka da zadrže svoju izloženost u zemlji pomogli su da se ograniči uticaj koji pad vanjskog finansiranja platnog bilansa imao na međunarodne rezerve. Tekući transferi su naglo opali i ostali na niskom nivou uslijed pogoršanja ekonomske situacije u EU, gdje radi najviše migranata i sezonskih radnika.

6. Fiskalno izvršenje predstavlja rizik po makroekonomsku stabilnost.

Nakon prociklične fiskalne ekspanzije u 2008, deficit generalne vlade porastao je na 5¾ procenta BDP-a u 2009. uslijed primjetnog pada prihoda.¹ Uprkos mjerama štednje na strani rashoda koje su pokrenute na osnovu SBA, programski cilj postavljen za fiskalni deficit u 2009. promašen je za 1 procentualni poen BDP-a. Iako je ukupna potrošnja bila u skladu sa programom, njena struktura nije. Konsolidirana masa plata generalne vlade porasla je u 2009. – pored neodrživih povećanja u 2008. – uprkos programiranoj konsolidaciji, a uštede u gotovinskim transferima bile su manje od planiranih. Uprkos nagomilavanju unutarnjih neizmirenih obaveza u malom iznosu (manje od 0.1 procenta BDP-a), koje su do sada izmirene, fiskalno izvršenje u ovoj godini je u skladu sa revidiranom strategijom fiskalnih prilagođavanja koja dozvoljava nešto viši deficit u 2010. (4,5 procenta BDP-a) u odnosu na prvobitni program.

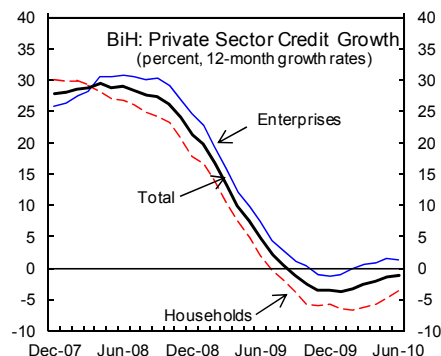
7. Globalna finansijska kriza testirala je otpornost domaćeg bankarskog sistema i primjetni su znaci stresa.

Banke su prebrodile manji odliv depozita iz oktobra/listopada 2008. uz pomoć injekcija matičnih banaka radi očuvanja likvidnosti i smanjenja obaveznih rezervi od strane centralne banke. Koraci ka izgradnji povjerenja, kao što su pregovori o SBA 2009, učešće BiH u Inicijativi za koordinaciju evropskih banaka i povećanje osiguranja depozita, doprinijeli su smirivanju javnosti. Istovremeno, brzi rast kredita iz vremena prije

¹ Vidjeti: Izabrana ekonomska pitanja "Ciklična kretanja i koncept fiskalne politike".

krize naglo je zaustavljen. Suočene sa pogoršanjem finansijskog zdravlja preduzeća i domaćinstava, banke smanjuju svoje kreditne portfelje i povećavaju kamatne stope da bi zadržale nivo profitabilnosti. Usljed usporavanja ekonomije, nekvalitetni krediti (NPL) su se više nego udvostručili i do juna/lipnja 2010. dostigli 8,7 procenata. Prateće povećanje rezerviranja dovelo je do generalnog gubitka sektora do sada u 2010.

III. RAZGOVORI O PROGRAMU U DOMENU POLITIKE

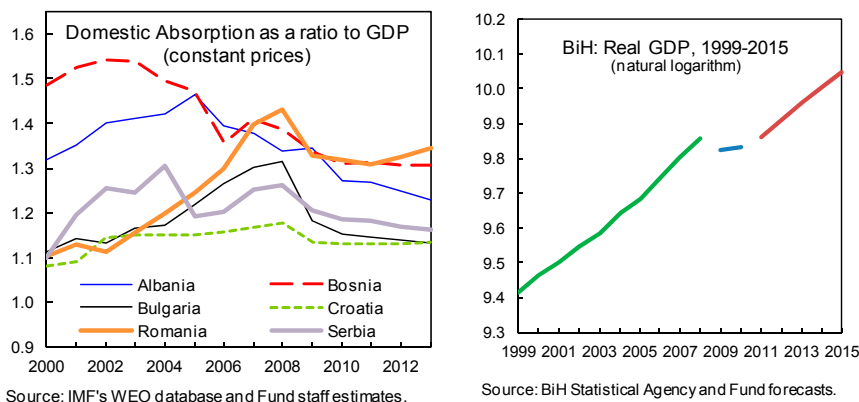
A. Izgledi i kriza

8. **Ekonomski rast se obnavlja.** Čini se da je ekonomija dosegla dno u prvoj polovini godine, a članovi misije predviđaju da će umjeren oporavak, koji je već prisutan, dovesti do ponovnog skoka u 2011. Domaća potrošnja će ostati prigušena uslijed stagniranja realnih plata i tekuće fiskalne konsolidacije. Predviđa se da će bazna inflacija ostati niska. Kreditiranje privatnog sektora će lagano rasti, pošto banke tek treba da apsorbiraju pune gubitke uslijed nekvalitetnih kredita u svojim portfeljima (tabele 7 i 8). Vlasti se uglavnom slažu sa viđenjem članova misije.

9. **Očekuje se dalje prilagođavanje tekućeg računa uz vjerovatno jačanje finansijskog računa.** U 2010 – 11, smanjivanje deficita tekućeg računa biće uzrokovano djelimično nižom domaćom potražnjom u odnosu na period prije krize i boljim izgledima u pogledu cijena ključnih izvoznih dobara BiH. Projektovano je stabiliziranje neto transfera na 12 procenata BDP-a, kao odraz oporavka u EU i veće mobilnosti radne snage u regionu. Očekuje se oporavak kapitalnih priliva, uglavnom uslijed povećanja direktnih stranih investicija - u početku zbog privatizacije, a kasnije zbog boljeg privrednog ambijenta. Nastavak rasta potrošnje i investicija će povratiti zaduživanje privatnog sektora u inostranstvu, a Inicijativa za koordinaciju evropskih banaka će omogućiti daljnje povećanje devizne pasive banaka.

10. **Rizici u pogledu izgleda su uravnoteženi, ali politička situacija može zakomplicirati realizaciju programa.** Dalji pad kvaliteta kredita može zaustaviti fragilan oporavak kreditiranja od strane banaka i tako ograničiti realnu ekonomiju. Uz to, vlasti se mogu naći u situaciji da sve teže održavaju impuls strukturnih reformi kako se opšti izbori budu približavali (predsjednički i parlamentarni (entitetski i kantonalni) izbori će se održati početkom oktobra/listopada 2010). Dalje komplikacije mogu nastati uslijed kašnjenja u formiranju novih vlada, naročito na državnom nivou. Međutim, kreatori politike sa kojima su se članovi misije sastali, uključujući opozicione političare, priznaju potrebu pridržavanja politika predviđenih programom. Na pozitivnoj strani, brži ekonomski oporavak trgovinskih partnera BiH može pokrenuti eksternu potražnju i priliv privatnog kapitala.

11. **Srednjoročni izgledi u najvećoj mjeri zavise od realizacije strukturalnih reformi kako bi se povećao potencijal rasta zemlje.** Reforme usmjerene ka unapređenju ljudskog kapitala BiH i ubrzavanja dinamike tehnoloških promjena će povećati izgleda u pogledu produktivnosti i izvoza, čime će doprinijeti ostvarenju srednjoročnog rasta od 4½ procenta. Ipak, stopa rasta ekonomije BiH u post-kriznom periodu vjerovatno će, u prosjeku, biti nešto ispod nivoa od prije krize. Očekuje se da će domaća potražnja ostati ispod nivoa od prije krize u odnosu na domaće prihode, odražavajući fiskalnu konsolidaciju i kraj brzog kreditnog porasta finansiranog izvana. Projicirano je da će inflacija ostati niska u skladu sa kretanjima u euro zoni. Održavanje održivog nivoa tekućeg račun u srednjoročnom okviru zahtijeva dalju diversifikaciju ekonomije, unapređenje kapaciteta i produktivnosti u izvoznim sektorima i poboljšanje privrednog i investicionog ambijenta. Ako bi se ove reforme sporo odvijale, to bi moglo odvrati direktno strane investicije i naglasiti stezanje vanjskog finansiranja, što bi negativno uticalo na izgleda za rast BiH. Vlasti se generalno slažu sa analizom i naglašavaju potrebu za ambicioznim strukturalnim reformama kako bi se privukle direktno strane investicije i omogućilo da rast dostigne predkrizni nivo.

B. Očuvanje vanjske stabilnosti

12. **Prema sadašnjim pretpostavkama, zvanične devizne rezerve su adekvatne i mogu garantirati stabilnost valutnog odbora.** Valutni odbor

i dalje uživa snažnu podršku i predstavlja ključno sidro makroekonomske politike. Na tragu globalne recesije, bilans tekućeg računa se približava održivoj putanji (uokvireni tekst 1). Projicirano je da će devizne rezerve ostati snažne u odnosu na uvoz i dovoljne za umjeren rast potražnje za novcem u

Bosnia and Herzegovina: Potential Foreign Exchange Liquidity Drains and Liquidity Buffers (In percent of GDP)

Indicator	Dec-07	Dec-08	Dec-09	Jun-10	Dec-10
<i>Potential Liquidity Drains (A+B+C+D)</i>	55.2	50.9	53.2	55.0	54.9
A. Cash, excluding cash in vaults	10.0	9.3	8.4	8.2	8.3
B. Deposits by residents (nongovernment)	41.7	38.9	42.4	44.1	44.3
B.1. Domestic currency	20.8	18.9	20.3	20.4	21.0
B.2. Foreign currency	20.9	20.1	22.1	23.7	23.2
C. Commercial banks' short-term foreign liabilities	3.5	2.7	2.4	2.7	2.4
D. Nonbank short-term external debt	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
<i>Potential Liquidity Buffers (E+F)</i>	46.2	38.1	39.4	40.5	42.1
E. Central bank and central government liquid external assets	29.9	25.6	27.0	26.7	29.2
F. Commercial banks' liquid foreign currency assets	16.2	12.5	12.4	13.8	12.9
<i>Potential buffers' coverage of potential drains, percent:</i>					
including banks' short-term liabilities to nonresidents (E+F)/(A+B+C+D)	83.6	74.9	74.1	73.5	76.6
excluding banks' short-term liabilities to nonresidents (E+F)/(A+B+D)	89.2	79.0	77.6	77.4	80.2
<i>Memorandum item: central bank FX reserves/household deposits</i>	130.2	121.4	110.2	98.6	101.0

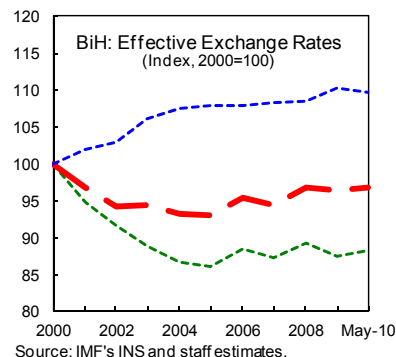
Sources: CBBH; and Fund staff calculations and estimates.

skladu sa BDP-om. Analiza potencijalnog odliva likvidnosti i bufera ukazuje na spor ali stabilan oporavak potencijalnih bufera, približavajući ih predkriznim nivoima do kraja 2010.

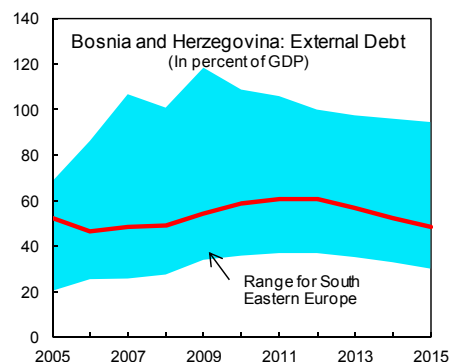
13. Nivo trenutnog realnog efektivnog kursa (REER) ne predstavlja značajnu bojazan u pogledu vanjske stabilnosti.

Metodi tipa CGER daju procjenu REER-a u rasponu od 8 procenata potcijenjenosti do 18 procenata precijenjenosti u srednjem roku, mada su procjene podložne većem stupnju neizvjesnosti (okvir 1)² Pored toga, očekuje se da će doći do neznatnog poboljšanja trgovinskih uslova i da će obim izvoza ponovo ostvariti pozitivan rast. Iako valutni odbor čuva makroekonomsku i vanjsku stabilnost, nepostojanje kursnog instrumenta za ekonomska prilagođavanja stavlja pod znatan pritisak prilagođavanje relativnih nivoa cijena i unutarnju devalvaciju. Članovi misije naglašavaju da očuvanje vanjske konkurentnosti u srednjem roku zahtijeva fiskalnu konsolidaciju i ograničavanje plata, kao i strukturalne reforme radi prevazilaženja dugogodišnje rigidnosti tržišta rada i prepreka preduzetništvu. Vlasti su se suglasile konstatirajući svoju opredijeljenost za put srednjoročnih fiskalnih prilagođavanja predviđenih SBA i tekućim inicijativama za dalje usaglašavanje regulatornih okvira za tržište rada i privredni ambijent sa najboljim međunarodnim praksama. Članovi misije su također razgovarali o prethodnim postupcima koji su potrebni za prihvatanja obaveza iz člana VIII, odjeljak 2, 3 i 4 i apelirale na vlasti da uklone postojeće restrikcije prenosivosti salda i kamate dospjele na staru deviznu štednju. Vlasti su navele da su pokrenule procedure za rješavanje ovog pitanje u predstojećem periodu na osnovu savjeta Pravnog odjeljenja MMF-a.

14. Vanjski dug iz osnovnog srednjoročnog scenarija je održiv, ali je podložan određenim šokovima (Dodatak I).

Očekuje se rast u odnosu dug-BDP sa predkriznih 48 procenata na oko 60 procenata u 2011-12, što je nisko u odnosu na druge zemlje u regionu. Bound testovi pokazuju da bi vanjska pozicija BiH bila naročito osjetljiva na šok realne depresijacije, šok nekamatnog tekućeg računa i usporavanje rasta BDP-a. Veće servisiranje vanjskog duga u 2013-15 u vezi sa tranšama SBA će ograničiti kapacitet vlada u pogledu novog zaduživanja i servisiranja duga. U tom pogledu, članovi misije smatraju da je potrebno pažljivo pratiti i po prioritetima rangirati projekte koji se finansiraju iz inostranstva. Vlasti se slažu sa ovom procjenom, ali naglašavaju velike infrastrukturne potrebe zemlje.

² Također vidjeti: Izabrana ekonomska pitanja, "Vanjska sektorska stabilnost i konkurentnost".

Uokvireni tekst 1. BiH: Analiza vanjske stabilnosti

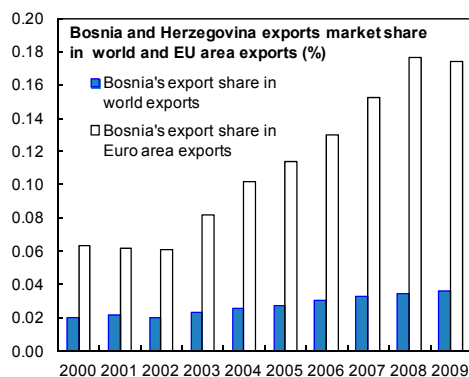
Kretanja realnog efektivnog kursa (REER) pokazuju stabilnu (na osnovu relativnih potrošačkih cijena) vanjsku konkurentnost BiH koja podupire njen sve veći udio u izvoznom tržištu. Udio BiH na globalnom izvoznom tržištu i regionalnim izvoznim tržištima evro zone povećan je u predkriznom periodu. Tokom krize, udio na globalnom tržištu izvozne robe je stabiliziran; međutim, BiH je izgubila neka tržišta u evro zoni.

Koncepti vanjske stabilnosti ekonomija poput BiH je naročito teško vezati za neke repere, djelimično zbog kratkih ranijih vremenskih serija ekonomije u tranziciji koja je prošla i kroz rat. Iako analiza ukazuje da deficit tekućeg računa donekle prevazilazi održivi nivo, uz to da ove procjene okružuju velike neizvjesnosti, ne postoji čvrst dokaz u pogledu precjenjivanja realnog kursa koje bi dovelo do buduće vanjske nestabilnosti. Prema nekim metodologijama, procjene ravnoteže deficita tekućeg računa kreću se u rasponu od 1,7 do 4,4 procenta BDP-a u usporedbi sa srednjoročnim projekcijama tekućeg računa od 5,0 procenata. Metod makroekonomskog bilansa CGER pokazuje ravnotežu deficita od 1,7 procenata.

Međutim, uzimajući u obzir finansijsko integriranje i potencijalnu EU konvergenciju, ravnoteža deficita tekućeg računa se procjenjuje na 4,1 procenta BDP-a. Metod vanjske održivosti pokazuje da ravnoteža deficita tekućeg računa, koja bi stabilizirala neto poziciju deviznih obaveza na oko 8 procenata BDP-a (prosjeak iz prethodnih 5 godina) bila bi 4,4 procenta BDP-a. Na osnovu procjene alternativnih normi ravnoteže tekućeg računa, neusuglašenost REER kreće se od male podcijenjenosti od 4,2 procenta ispod metoda ravnoteže REER na osnovu CPI do oko 18 procenata precijenjenosti ispod zbrine procjene makrobilansnog pristupa.

Nemodelska analiza konkurentnosti pokazuje potrebu za strukturnim reformama za podsticanje rasta u BiH koji bi došao iz privatnog sektora. Ispitivanje privatnog sektora¹, koje je izvršilo osoblje MMF-a, potvrdilo je rezultate drugih studija, gdje se ključnim faktorima koji predstavljaju prepreku direktnim stranim investicijama i ulasku preduzeća na strana tržišta smatraju: (i) politička nestabilnost; (ii) komplicirana i skupa birokratija; (iii) nepostojanje jasne vizije o ekonomskom razvoju; (iv) korupcija i slab zakonodavni okvir; i (v) loš kvalitet kontrole (tj. lokalna sertifikacija i standardizacija). Znatne mogućnosti leže u boljoj produktivnosti preko većih investicija u istraživanje i razvoj i ljudski kapital.

¹ Tim MMF-a imao je sastanke sa pet preduzeća u svakom entitetu, Vanjskotrgovinskom komorom, Agencijom za promoviranje stranih investicija.

BiH: External Stability Analysis

	Current account norm	REER misalignment ¹
Medium-term current account projection	-5.0	
Balassa - Samuelson	...	-8.2
External Sustainability Approach	-4.4	3.0
CGER Macroeconomic Balance Approach		
Pooled	-1.7	18.1
ALM ²	-4.1	4.9
Equilibrium REER Approach		
CPI-based REER	...	-4.2
Unit labor cost-based REER	...	8.8

¹ Undervaluation (-) and overvaluation (+).

² Based on Abiad, Leigh and Mody (2007).

C. Održavanje fiskalne discipline

15. Vlasti su ponovile svoju opredijeljenost za fiskalnu konsolidaciju kroz fiskalnu reformu uz prilagođavanje dinamike prilagođavanja njihovim socijalnim ciljevima.

Pošto je monetarna politika koncipirana tako da održi režim valutnog odbora, fiskalna politika bila je jedini preostali instrument za ublažavanje ekonomskog pada. Međutim, s obzirom na početnu neodrživu fiskalnu poziciju, diskrecioni fiskalni stimulansi nisu bili opcija politike. Kao i u regionu, vlasti su odlučile da puste da automatski stabilizatori

(prvenstveno na strani prihoda) učine svoje. Tranše iz SBA i nova alokacija SDR pomogla je vlastima da generalno održe pružanje javnih usluga i pokrenu strukturalne fiskalne reforme sa ciljem da se javne finansije postave na održiv osnov.

16. Ispunjavanje programskih fiskalnih ciljeva za 2010. nalaže djelovanje svih vlada. Dosadašnje ostvarenje prihoda je uglavnom u skladu sa programom, uz bolju naplatu PDV-a i akciza nego što je predviđeno budžetom, što najvećim dijelom kompenzira pad prihoda iz drugih izvora. Ukupni rashodi su i dalje znatno ispod programskog cilja, djelimično zbog sporog izvršenja kapitalnog budžeta i kašnjenja u usvajanju budžeta kantona u Federaciji. Međutim, oba entiteta su probila polugodišnje ciljeve u pogledu naknada za ratne invalide, koje predstavljaju najveći program transfera na osnovu prava, dok kantoni u Federaciji ne uspijevaju da realiziraju predviđena smanjenja plata. Vlasti su potvrdile potrebu za snažnijim djelovanjem u pogledu smanjenja mase plata i transfera na osnovu prava da bi bilo moguće ostati u okviru ukupnog ciljnog deficita iz programa od 4½ procenta BDP-a.

- **Federacija.** Veličina kantonalnih budžeta i kašnjenje u reviziji prava na gotovinske boračke naknade mogli bi ugroziti fiskalni budžet Federacije za 2010. godinu. Revizija prava počela je nakon šestomjesečnog kašnjenja, a sudeći prema dosadašnjoj dinamici, biće potrebno više od pet godina da se privede kraju. Istovremeno, neki kantoni su usvojili proširen budžet na osnovu velikih očekivanih transfera od centralne vlade i nerealnih projekcija prihoda. Centralne vlasti slažu se sa ovom ocjenom i predlažu da se skup korektivnih mjera uključi u rebalans budžeta (čije usvajanje spada u prethodne mjere, što je ispunjeno). Mjere su usmjerene na ograničavanje mase plata, ubrzavanje revizija prava korisnika i poboljšanje procesa revizije (prethodne mjere, LOI¶10 – ispunjeno) i uslovljavanje transfera kantonima rebalansom kantonalnih budžeta radi smanjenja tekućih rashoda (prethodne mjere, LOI¶10 – ispunjeno).
- **RS.** S obzirom na sadašnje trendove, programski cilj za fiskalni deficit RS trebalo bi da je nadohvat ruke. Međutim, ispostavilo se da je napredak druge faze revizije boračko-invalidskih pun izazova, a rezultat su uštede sa krajem juna od svega 1,2 miliona KM. Vlasti su preduzele korake ka ubrzavanju revizija i očekuju da će drugu fazu završiti do kraja 2011. Umjesto za tri godine. Pored toga, članovi misije upozorili su vlasti na finansijsku situaciju fondova za penzijsko i zdravstveno osiguranje. Vlada je odgovorila na probleme sa likvidnošću tako što je dozvolila veće transfere Fondu PIO i zaduživanje fondova kod poslovnih banaka prije planirane reforme penzijskog i zdravstvenog sistema (LOI¶12 i 13).

17. Postoji suglasnost u pogledu adekvatnosti ciljnog fiskalnog deficita od 3 procenta BDP-a za 2011. Vlasti su ostvarile napredak u pripremi srednjoročnog budžetskog okvira koji je razradilo Fiskalno vijeće kao osnov za budžete za 2011. Međutim, nije postignuta suglasnost o finansiranju državnog budžeta sljedeće godina, što je dovelo do kašnjenja u procesu pripreme budžeta na svim nivoima vlasti. Pošto se očekuje odobrenje državnog i entitetskih budžeta nakon formiranja novih vlasti nakon oktobarskih izbora, članovi misije i vlasti su se složile da će o pojedinostima budžeta za 2011. godinu biti riječi u vrijeme sljedećepregleda. Pošto se predviđa da će prihodi generalno ostati nepromijenjeni u

odnosu na BDP, fiskalni napori i dalje će biti usmjereni na rashode, gdje je cilj povećanje dobiti od reformi pokrenutih ove godine. Ograničenje plata u javnom sektoru će ostati na snazi, a uštede na transferima pojedincima i ostala tekuća potrošnja će dati prostora za finansiranje infrastrukturnih projekata.

18. Vlasti su opredijeljene za dodatna ulaganja u strukturne fiskalne reforme.

Federacija će poboljšati proces revizije prava za ratne invalide, penzije i ostala prava (prethodna radnja – ispunjeno). Pošto je došlo do kašnjenja u reformi beneficiranih penzija (odrednica s kraja marta), vlasti Federacije su suglasne da prekinu davanje novih beneficiranih penzija (kontinuirana odrednica) i razmotre ovu reformu u kontekstu ukupne reforme penzijskog sistema. Uz to, nova runda revizije invalidskih naknada za civile će početi 2011. U RS, se revizija prava na ratne invalidnine i penzije će se ubrzati, a ljekarski pregledi svih primalaca invalidskih penzija odobrenih u protekle tri godine će početi odmah. Vlasti BiH će također izvršiti analizu rashoda svih vlada sa ciljem utvrđivanja mogućih ušteda koje bi pomogle da se smanji ukupna masa rashoda (koji trenutno iznose 50 procenata BDP-a); rezultati analize će biti uvršteni u globalni fiskalni okvir za period 2012 - 2014.

19. Članovi misije i vlasti su se složili da postoji potreba da se zaštite ugrožene grupe i zaštite javne investicije. U sklopu reformi socijalnog sektora koje podržava Svjetska banka, socijalna davanja i programi socijalne pomoći su predmet reforme sa ciljem da se poboljša njihova efikasnost putem boljeg određivanja ciljnih grupa siromašnih i najugroženijih lica. Isto tako, biće očuvan finansijski integritet penzijskih fondova i fondova za zapošljavanje. Programom se predviđa povećanje kapitalne potrošnje, ali ograničeni kapaciteti dovode do zaostajanja u izvršenju infrastrukturnih projekata. Gledajući nešto dalje, radiće se na unapređenju kapaciteta za njihovu realizaciju.

D. Jačanje finansijskog sektora

20. Iako je bankarski sistem dobro iznio početno prelijevanje efekata globalne krize, potrebno je budno pratiti pojavu novih znakova stresa. Članovi misije čestitali su vlastima na brzom i djelotvornom odgovoru na krizu, konstatirajući potpuno vraćanje depozita domaćinstava na predkrizni nivo u 2010 (uokvireni tekst 2). Povratak u normalu omogućio je matičnim bankama da povuku svoju vanrednu podršku likvidnosti. Međutim, postoji suglasnost da kreditni rizik ostaje kao razlog za zabrinutost pošto nekvalitetni krediti tek treba da dostignu vrhunac. Veće rezerviranje za nekvalitetne kredite i pad kreditne aktivnosti rastegli su kapital banaka. Službe za superviziju zahtijevale su od banaka da zadrže profit da bi povećale svoje kapitalne pufere, ali pošto je profit u 2009. bio znatno niži, banke će morati da dodatni kapital traže od svojih vlasnika. Odsustvo lokalnih filijala grčkih banaka zaštitilo je domaće tržište od tržišne anksioznosti u pogledu kreditne sposobnosti Grčke. Vlasti su također konstatirale da nije vjerovatno da će restrukturiranje Hypo Alpe Adria grupe (HGAA), koja ima dvije sistemski značajne filijale u BiH, uticati na lokalno tržište zato što HGAA smatra tržište BiH jezgrom svog poslovanja.

21. **Članovi misije podstakli su vlasti da prate banke koje učestvuju u Inicijativi za koordinaciju evropskih banaka.** Rezultati stres testova na osnovu podataka za kraj 2009. pokazuju da bi se u slučaju stresa pet banaka suočilo sa nedostatkom kapitala, uključujući dvije sistemski značajne banke. Vlasti su razmatrale ove rezultate sa bankama i konstatirale potencijalnu potrebu za dodatnim kapitalom. Iako je ukupna izloženost matičnih banaka u BiH opala tek marginalno do kraja marta 2010. u odnosu na kraj 2008, izloženost matičnih banaka ponaosob znatno varira, naročitu u pogledu njihovih filijala. S obzirom na to da su banke likvidne, da je tražnja za kreditima i dalje slaba i da je ukupan platni bilans stabilan, pad izloženosti nekih pojedinačnih banaka ne izaziva zabrinutost u ovom trenutku. Članovi misije apelirali su na vlasti da nastave sa praćenjem kretanja u pogledu izloženosti i rad sa bankama po potrebi. Uz to, dogovoreno je da će se stres testovi ažurirati podacima s kraja juna/lipnja 2010. i da će se, nakon druge runde razgovora sa bankama, sazvati sastanak sa matičnim bankama radi revizije i obnavljanja njihovih obaveza kasnije u toku ove godine (LOI¶20).

	KM millions	Percent change from Dec '08		
		Dec '08	Dec '09	Mar '10
Exposure to subsidiaries	5,370	-6.3	-9.2	
All other exposures	1,134	31.9	34.6	
Total	6,504	0.4	-1.5	

22. **Ostvaruju se pomaci u jačanju praćenja finansijske stabilnosti, okvira upravljanja krizom i bankarske supervizije.** Članovi misije pozdravili su intenzivniju suradnju i razmjenu podataka između članova Stalnog odbora za finansijsku stabilnost. Bankarske agencije dobivaju tehničku pomoć od USAID-a u sklopu višestepnog programa na postepenom usvajanju supervizije prema riziku i prelaska na Bazel II, što će doprinijeti harmoniziranju supervizorske prakse i propisa u dva entiteta. Sadašnja tehnička pomoć Fonda pomogla je CBBH i bankarskim agencijama da povećaju svoje kapacitete za testiranje banaka na stres. Domaći bankarski supervizori redovno učestvuju na kolegijima stranih banaka. Naročito treba istaći tijesnu suradnju i redovnu razmjenu informacija sa austrijskim supervizorima. Istovremeno, članovi misije su konstatirali da, uprkos pomacima, formalan memorandum o razumijevanju (MoU) još uvijek nije potpisan sa austrijskim i italijanskim supervizorima. Vlasti su navele da planiraju da ubrzo završe ove bilateralne MoU (LOI¶19). Članovi misije naglasili su svoju raniju preporuku da se dvije bankarske agencije objedine, ali su vlasti navele da to zahtijeva političko rješenje.

23. **Vlasti su počele da rade na preporukama iz Zajedničkog izvještaja o ocjeni borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma - MONEVAL za 2009.** CBBH koordinira rad na izmjeni bankarskih zakona, dok je zakon o deviznom poslovanju usuglašen sa zakonom o borbi protiv pranja novca i borbe protiv korupcije iz 2009. Jedinica za finansijsko obavješćavanje (FIU), smještena u okviru Državne agencije za zaštitu i istrage (SIPA), povećala broj zaposlenih sa 18, koliko ih je bilo u vrijeme ocjene, na 25, a cilj je da zaposli ukupno 30 lica. Vlasti pripremaju izmjenu zakona o SIPI i zakona o borbi protiv pranja novca i korupcije koja će obezbijediti veću nezavisnost FIU. Međutim, u mnogim oblastima, kao što je mjera opreza u smislu praćenja i poznavanja stranke, supervizija sektora osiguranja, podnošenje izvještaja o sumnjivim transakcijama i nacionalna koordinacija i dalje

treba da se riješe, a članovi misije podstakli su vlasti da nastave sa radom na jačanju režima borbe protiv pranja novca i korupcije.

Uokvireni tekst 2. BiH: Odgovor politike na globalnu finansijsku krizu

Obavezne rezerve banaka su relaksirane sa 18 na 14 procenata u oktobru/listopadu 2008 sa daljim smanjenjem obaveznih rezervi za dugoročne obaveze na 10 i 7 procenata u 2009.

Osnovan je Stalni odbor za fiskalnu stabilnost (SC), čiji su članovi predstavnici Fiskalnog savjeta, CBBH, dvije bankarske agencije i Agencije za osiguranje depozita (DIA). Učesnici su potpisali memorandum o razumijevanju u kojem se formalizira režim suradnje u upravljanju krizom i spremnosti za krizu. Očekuje se da će se Stalni odbor sastajati najmanje jednom kvartalno i pratiti osjetljivosti u finansijskom sektoru i razmjenjivati mišljenja i informacije.

Prag osiguranja depozita podignut je u decembru/prosincu 2008. sa 7.500 KM na 20.000 KM (€10,000). Vlasti su potpisale sporazum sa EBRD o vanrednom kreditu za DIA (do €50 miliona) u slučaju da njena sredstva budu nedovoljna u slučaju isplate osiguranih depozita. To je omogućilo DIA da podigne pokrivenost osiguranjem na 35.000 KM u aprilu/travnju 2010. Pored toga, vlasti su izmijenile propise i dozvolile svim bankama, bez obzira na strukturu vlasništva, da učestvuju u šemi osiguranja depozita.

Da bi podržale kreditni rast u suženom kreditnom ambijentu, vlasti su relaksirale privremena prudencijalna pravila za restrukturiranje. Pod određenim uslovima, preduzeća i domaćinstva mogu da traže, a banke mogu da restrukturiraju kredit tako da zajmoprimalac ne kasni sa otplatom.

Nakon sastanaka u Beču juna/lipnja 2009. i Sarajevu septembra/rujna 2009, devet matičnih banaka se obavezalo da će održati svoju izloženost u BiH i obezbijediti adekvatno kapitaliziranje svojih filijala u skladu sa Inicijativom za koordinaciju evropskih banaka (EBCI). Ovih devet banaka ima 13 filijala u BiH, koje su na kraju 2009. držale 85 procenata aktive bankarskog sektora. Statusni sastanak održan je u februaru/veljači 2010, a sljedeći sastanak planiran je nešto kasnije ove godine.

E. Unapređenje kvaliteta podataka

24. **Iako su podaci adekvatni u svrhe nadzora, na analizu članova misije utiču određeni nedostaci.** Potrebno je znatno poboljšati blagovremenost, kvalitet i sveobuhvatnost fiskalnih podataka. Podaci o izvršenju budžeta ne obuhvaćaju transakcije za projekte koji se finansiraju iz vanjskih kredita ili direktno od strane donatora. Postoje kašnjenja u izvještavanju nižih nivoa vlasti, naročito u Federaciji. Pored toga, BOP podaci nisu dovoljno detaljni, što se odnosi i na strane grantove, radničke doznake i promjene u držanju gotovine u stranoj valuti. Neslaganja između mjera proizvodnje i rashoda u odnosu na BDP su velika.

25. **Posljednjih godina, vlasti ulažu zajedničke napore u unapređenje kvaliteta statističkih podataka, oslanjajući se na tehničku pomoć Fonda i EU.** Vlasti su uspostavile grupu za koordinaciju, čiji je zadatak obezbjeđivanje podataka za praćenje SBA. Uz pomoć peripatetičkog PFM savjetnika, država, Federacija i RS rade na prelasku na standarde

izvještavanja GFS 2001 i smanjenju kašnjenja izvještaja. Članovi misije čestitali su vlastima na ostvarenom napretku, kao i na njihovoj opredijeljenosti za primjenu međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor i drugih međunarodnih standarda za finansijsko izvještavanje (LOI¶22). Članovi misije naglasili su potrebu za daljim pomacima u pogledu blagovremenosti i obuhvata konsolidiranih računa opšte vlade, koji treba da obuhvate investicione projekte finansirane izvana i njihova sredstva i potpuno računovodstvo finansijskog poslovanja. Vlasti su se složile i naglasile da planiraju da primijene ove preporuke počevši od budžeta za 2012 (LOI¶16). Konačno, misija je apelirala na vlasti da se uključe u GDDS-u.

IV. PROGRAMSKA PITANJA

26. U priloženom pismu namjere rezimiraju se pomaci ostvareni u realizaciji ekonomskog programa.

- Svi kvantitativni kriterijumi izvršenja s krajem juna/lipnja 2010. su ispunjeni, osim kriterijuma koji se tiče nenagomilavanja neizmirenih domaćih obaveza. Neizvršavanje ovog programskog kriterijuma odnosi se na nepridržavanje limita za neizmirene obaveze RS, pošto je mali iznos ovih obaveza (manje od 0.1 procenta BDP-a) akumuliran u prvom kvartalu 201, uglavnom zbog poteškoća koje je Fond zdravstvenog osiguranja imao sa likvidnošću. Sve ove obaveze su sada izmirene i vlasti traže oslobađanje od odgovornosti za neispunjenu obavezu. U Federaciji, ispostavilo se da je veoma teško prikupiti detaljne podatke o neizmirenim obavezama nižih nivoa vlasti u zadatom roku zbog ograničenih kapaciteta, decentralizirane strukture vlasti i nedovoljne moći na strani centralne vlade da sprovede odluke. Na osnovu konačnih podataka za centralnu vladu i preliminarnih podataka za niže nivoe, Federacija nije prešla nulti limit za akumuliranje neizmirenih domaćih obaveza. Članovi misije su sa vlastima razgovarali o koracima ka unapređenju procesa prikupljanja podataka i sastavljanja detaljne matrice koju bi usvojilo Ministarstvo finansija i prenijelo na sve niže nivoe vlasti u svrhu redovnog izvještavanja. Pored toga, vlasti će povećati broj zaposlenih u jedinici Ministarstva finansija zaduženoj za prikupljanje fiskalnih podataka od nižih jedinica vlasti da bi mogle ispoštovati rokove za izvještaje u budućim revizijama programa.
- Napredak u pogledu strukturalnih reformi je neujednačen (LOI¶2). Fiskalno izvještavanje je poboljšano, a konsolidirani kvartalni podaci za opštu vladu sada se redovno objavljuju na internet stranici vlade. Vlada Federacije donijela je, uz kašnjenje, strategiju za reformu penzijskog sistema u junu/lipnju 2010, dok je Parlament usvojio zakonske propise o platama u javnom sektoru u julu/srpnju 2010. (oboje na osnovu strukturalnih odrednica s krajem marta/ožujka). Revizija prava primalaca boračkih naknada počela je tek u julu/srpnju i tek treba da dâ opipljive rezultate (kontinuirana odrednica od početka godine). Isto tako, ponovo je koncipirana strukturalna odrednica s kraja marta/ožujka u pogledu reforme beneficiranih penzija, koju Federacija nije ispunila (¶18 iznad). U Republici Srpskoj,

sve odrednice s kraja marta/ožujka 2010 - u pogledu revizije prava, reforme beneficiranih penzija i penzijske reforme - ispunjene su.

27. **U pismu namjere također se daju obaveze iz domena politike do kraja 2010.** Predloženo je da se kvantitativni kriterijumi izvršenja postave za septembar/rujan i decembar/prosinac 2010, uključujući limite za nove garancije i preuzimanje dugovanja preduzeća bankama od strane vlade (da bi se uvrstila garancija Vlade Federacije za željeznice, koja se restrukturira sredstvima EBRD-a). Težište novih strukturalnih uslova i dalje je na fiskalnom području, a smatra se da je neophodno riješiti dugogodišnje strukturalne probleme, obezbijediti vraćanje javnih finansija u održive srednjoročne tokove i poboljšati fiskalno izvještavanje.

28. **Traži se preoblikovanje tranši.** Drugi pregled po SBA (na osnovu ispunjenja kriterijuma izvršenja s kraja marta/ožujka 2010.) pomjeren je da bi se vlastima dalo malo više vremena da iznađu korektivne mjere za rješavanje novih fiskalnih pritisaka. Pošto su uslovi propisani SBA za povlačenje tranše koja se otvara 10. septembra/rujna 2010. (na osnovu ispunjenosti kriterijuma izvršenja s kraja juna/lipnja 2010. i zadovoljavajućeg toka programa) ispunjeni, vlasti bi imale pravo na povlačenje dvije tranše kombiniranih sredstava u iznosu od 169,1 milion SDR (100 procenata kvote), u skladu sa prvobitno postavljenim etapama programa. Međutim, u svjetlu bolje pozicije rezervi u odnosu na program, vlasti traže preoblikovanje tranše, gdje bi se na raspolaganje stavila sredstva u iznosu od 118,4 miliona SDR (70 procenata kvote). Od ovog raspoloživog iznosa, vlasti planiraju da povuku 33,82 miliona SDR (20 procenata kvote) u svrhu podrške entitetskim budžetima. Gledajući dalje od toga, predviđeno je da se poštuje izlazna strategija programa u pogledu privremenog finansiranja budžeta sredstvima Fonda.

29. **Kapacitet otplate duga BiH Fondu je i dalje dobar.** Do kraja SBA, predviđa se da će preostalo kreditno zaduženje kod Fonda dostići 8,5 procenata BDP-a (29,2 procenta bruto međunarodnih rezervi), a tranše i naknade Fonda dostići će maksimalan nivo od 63 procenta ukupno servisiranog duga 2014. (tabela 10). Odličan istorijat zemlje u pogledu ispunjavanja finansijskih obaveza prema Fondu, očekivanja da će program postaviti temelj za povratak na održivi put srednjoročnog rasta i snažna politička opredijeljenost za program daju dovoljno uvjerenja da bi BiH trebalo da bude u stanju da blagovremeno ispuni svoje obaveze prema Fondu. Dodatna sigurnost proizlazi iz činjenica da će javni dug ostati ispod 43 procenta BDP-a, čak i kada dostigne svoj maksimum 2011, što odražava opredijeljenost vlade za čvrstu fiskalnu politiku (Dodatak II).

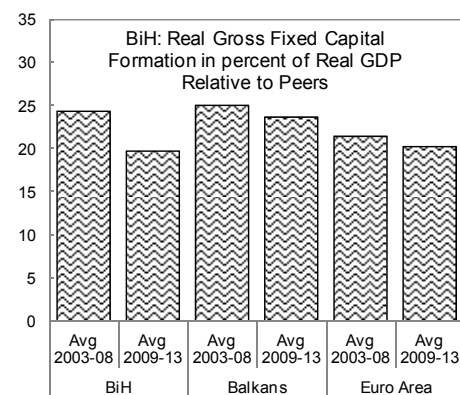
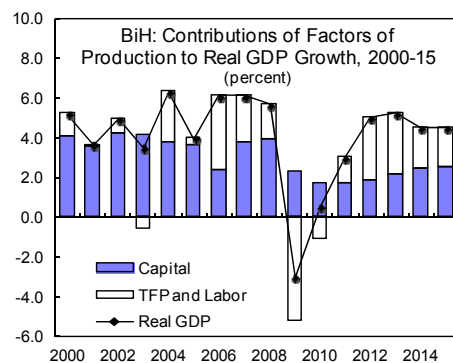
V. NAKON KRIZE

30. **Razgovori su se kretali oko politika koje mogu obezbijediti održiv rast.** Članovi misije iznijeli su mišljenje da je potreban prelazak na model rasta koji se bazira na povećanju produktivnosti uz jake makroekonomske politike. Vlasti se generalno slažu sa ovim viđenjem, a bogata razmjena mišljenja sa vlastima čula se i na seminaru koji su zajednički organizirali MMF i Centralna banka u maju/svibnju 2010.

A. Unapređenje strukturalnih reformi usmjerenih ka obezbjeđenju rasta³

31. Članovi misije analizirali su proces privredne proizvodnje kako bi kvantificirali učešće fizičkog i ljudskog kapitala i tehnoloških promjena u rastu realnog BDP-a. Rezultati pokazuju da je predkrizni rast ukupnih rezultata uglavnom pokretala brza akumulacija faktora proizvodnje. U postkriznom periodu, projicirani povratak kreditnog rasta u normalu – kao odraz pomaka u finansiranja banaka sa inostranog zaduživanja na domaće depozite – govori da, osim ako uštede u privatnom i javnom sektoru značajno ne porastu u odnosu na baznu projekciju, dinamika akumulacije kapitala i njegovo učešće u rastu realnog BDP-a biće niži. Budući rast će se, stoga, naslanjati na veće dobiti u ljudskom kapitalu i ukupnoj faktorskoj produktivnosti.

32. Međutim, postignuta je suglasnost oko toga da postojeća nefleksibilnost tržišta rada i birokratija predstavljaju hendikep za ekonomski potencijal BiH. U glavna ograničenja razvoja tržišta rada spadaju: niska stopa učešća radne snage, veliki nedostaci u umijećima, distorzija tržišta uslijed velikog neformalnog sektora i nedjelotvoran javnih službi za posredovanje u radu – što sve zbirno doprinosi visokoj stopi nezaposlenosti. Ostvarenje korporativnog sektora sputavaju: ograničeni pomaci u stvaranju jedinstvenog ekonomskog prostora u zemlji, prevelika birokratija, zaustavljena privatizacija stratejskih preduzeća u Federaciji i srednjih javnih preduzeća u oba entiteta, loše korporativno upravljanje i nezavršena racionalizacija sistematizacije radnih mjesta u mnogim državnim preduzećima i preduzećima koja su privatizirana vaučerima, kao i neadekvatna infrastruktura.

33. Unapređenje ljudskog kapitala BiH i ubrzavanje dinamike tehnoloških promjena, stoga, nalažu stavljanje novog akcenta na strukturalne reforme:

- **Među prioritetima reforme tržišta rada**, članovi misije naglasili su potrebu da se postigne sljedeće: bolja usuglašenost sistema kolektivnog ugovaranja i utvrđivanja plata sa načelima tržišne ekonomije; angažiranje javnog sektora i ograničavanje prava na naknade; pomjeranje težišta pažnje sa rada fondova za zapošljavanje na aktivne politike zapošljavanja; i uslovljavanje svih gotovinskih naknada koje ne proizlaze iz osiguranja prihodom i radnom sposobnošću primaoca i rigorozna provedba revizije

³ Vidjeti: Izabrana ekonomska pitanja, “Postkrizni izgledi za rast i prateće politike”.

prava radi iskorjenjivanja prevare. Vlasti se slažu sa ovim težištem analize i ponavljaju svoju opredijeljenost za reformu sistema socijalnih davanja uz pomoć Svjetske banke. Spomenuto je nedavno usvajanje strategija zapošljavanja od strane vlada u i Federaciji i u RS, kojima se definišu opšti ciljevi javnih politika u domenu tržišta rada. Vlasti su također naglasile da su u toku inicijative usmjerene na poboljšanje zakonskih propisa o zaštiti zapošljavanja i u Federaciji i RS.

- **Da bi se ubrzala dinamika tehnoloških promjena**, članovi misije naglasili su značaj veće efikasnosti regulatornog sistema kako bi se omogućilo brže registriranje preduzeća, manji broj ovlaštenja za poslovanje i smanjenje broja različitih poreskih obaveza. Izvršenje korporativnog sektora može se povećati ubrzanjem privatizacije velikih strategijskih preduzeća u Federaciji i srednjih javnih preduzeća u oba entiteta, kao i restrukturiranjem nefunkcionalnih preduzeća koja su privatizirana putem vaučer ponude. Vlasti su konstatirale da je u izvještaju Svjetske banke *Poslovanje u 2010.* primijećen napredak u smanjenju troškova pokretanja preduzeća, kao i vremena potrebnog za uknjižbu imovine. Isto tako, naveli su liberalizaciju trgovinskog režima sa EU od stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u julu 2008. Formalna preporuka Evropske komisije iz maja/svibnja 2010. da se ukine vizni režim za državljane BiH otvara mogućnosti dalje integracije domaće privrede u veće evropsko tržište.

B. Postizanje srednjoročne fiskalne konsolidacije

34. **Kredibilna srednjoročna fiskalna konsolidacija nalaže ambiciozne strukturalne fiskalne reforme.** Inicijalno nizak nivo zaduženosti javnog sektora trebalo bi da omogući finansiranje projiciranih umjerenih srednjoročnih deficita bez ugrožavanja održivosti javnih finansija. Članovi misije naglasili su potrebu da se smanji poresko opterećenje (gdje se težište pažnje uglavnom stavlja na smanjenje socijalnih doprinosa) i ukupnih rashoda, uz preusmjeravanje rashoda na kapitalnu potrošnju; time će se omogućiti rast uz bolju infrastrukturu i manje rasipanje javnih resursa. Ključni elementi srednjoročne fiskalne strategije treba da obuhvate sljedeće:

- **Reformu naknada na osnovu prava.** Najveći dio pritiska na strani potrošnje koji utiču na fiskalne račune proteklih godina javlja se uslijed loše koncipiranih i neefikasnih naknada na osnovu prava. Postoji suglasnost o potrebi nastavka reformi sistema naknada na osnovu prava u skladu sa akcionim planom koji je pripremljen u konsultacijama sa Svjetskom bankom.
- **Reformu penzijskog sistema (uokvireni tekst 3)**⁴. Suočene sa sve većim demografskim pritiscima, vlasti su pokrenule reforme penzijskih sistema. Federacija

⁴ Vidjeti: Izabrana ekonomska pitanja, "Argumenti za reformu penzijskog sistema".

je usvojila strategiju za reformu svog penzijskog sistema, gdje je još potrebno doraditi pojedinosti i detaljno pregledati beneficirane penzije. U RS, gdje je strategiju za reformu penzijskog sistema već usvojila Narodna skupština, vlasti treba da rade na njenoj realizaciji uz pripremu i usvajanje pratećih zakonskih propisa.

- **Reformu u cilju zauzdavanja ukupne mase plata (uokvireni tekst 4).** Platni spisak vlada u BiH je posljednjih godina znatno proširen i veoma je visok u odnosu na druge zemlje. Iako su reforme plata u javnom sektoru u zajedničkim institucijama i RS tokom 2006 - 2008. i nedavno usvajanje Federalnog Zakona o platama dobrodošli, i dalje je prisutna potreba da se izvrši sveobuhvatna reforma javne uprave. Članovi misije apelirali su na vlasti da se pozabave ovom reformom u kontekstu detaljne analize vladinih rashoda koja predstoji u narednim mjesecima i da iznađu konkretne mjere sa ciljem zauzdavanja ukupne mase plata.
- **Fiskalnu koordinaciju.** Od kada je uspostavljeno 2008, Fiskalno vijeće ima ograničeno djelovanje u pogledu koordinacije fiskalne politike u zemlji. Važno je da vlasti preuzmu korake ka unapređenju operativnog okvira Fiskalnog vijeća i uključe ga u koncipiranje srednjoročne fiskalne politike i fiskalnih ciljeva.

Uokvireni tekst 3. BiH: Penzijski sistem—argument za reformu

Fondovi penzijskog osiguranja dva entiteta, koji funkcioniraju na principu isplate prema prikupljenim sredstvima, suočena su sa sve većim finansijskim pritiskom - uglavnom uslijed demografskih trendova, ali i pogoršanja opšte fiskalne situacije i šeme samih penzijskih sistema. Rashodi koji otpadaju na javne penzije predstavlja jednu od komponenti javnih rashoda dva entiteta koja najbrže raste. U Federaciji, ova potrošnja porasla je sa 7,7 procenata BDP-a u 2005. na 10,0 procenata u 2009; u RS, sa 7,8 procenata BDP-a na 9,0 procenata u istom periodu.

Jedan od simptoma slabosti sistema su visok i sve veći koeficijent zavisnosti sistema - suviše mali broj obveznika doprinosa u odnosu na broj penzionera. U posljednje dvije godine, ovaj koeficijent porastao je za 10 procenata u Federaciji i 8 procenata u RS. Članovi misije procjenjuju da bi novo povećanje od 10 procenata nalagalo dodatna budžetska sredstva u iznosu od 0,8 procenata BDP-a u Federaciji i 2,6 procenata BDP-a u RS.

U Federaciji, sistem beneficiranih penzija (uz naknade za privremeno penzioniranje za određene grupe korisnika) predstavlja rizik po penzijski sistem koji počiva na uplati doprinosa. Učtetverostručivanje broja korisnika u posljednje tri godine i prateće povećanje zahtjeva za transferima iz budžeta prenapregnuili su entitetski budžet i doveli do uzleta neizmirenih obaveza koje se plaćaju iz budžeta prema fondu penzijskog osiguranja u iznosu od 180 miliona KM na kraju 2009. godine.

Stavljanjem javnih penzijskih sistema na čvrsto tlo treba da obuhvati nekoliko komplementarnih koraka: rješavanje pitanja destimulacije zapošljavanja u formalnom sektoru i preduzimanje mjera na povećanju discipline u plaćanju doprinosa; uvođenje daljih parametrijskih promjena, uključujući podizanje granice za starosnu penziju i zakonsku dužinu penzijskog staža o reformiranju sistema beneficiranih penzija.

Uokvireni tekst 4. BiH: Naknade zaposlenih u vladi

U periodu 2004–09, godišnji rast realnih naknada zaposlenih u vladi (ukupna masa plata) iznosio je u prosjeku 6,3 procenta. Samo je u 2007. ukupna masa realnih plata porasla je za 15 procenata. Do 2008, udio mase plata u ukupnoj potrošnji iznosio je gotovo četvrtinu, iako je više od četvrtine domaćih prihoda potrošeno na ovu kategoriju troškova. Prosječna masa plata opšte vlade u procentima BDP-a bila je veća od prosjeka za Evropu i druge regione u periodu 2000–08, i znatno veća od prosjeka za zemlje sa srednjim prihodima.

Table 1. Government Compensation of Employees ¹

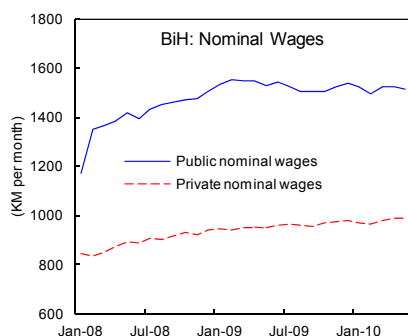
Country Groups	Sample Size	General Government		
		% of GDP	% of government expenditures	% of government revenues
Africa	9	9.8	33.4	30.7
Asia and Pacific	11	6.6	27.5	22.9
Europe	40	10.2	26.5	25.4
Bosnia and Herzegovina	1	11.6	28.9	26.3
Western Hemisphere	15	9.2	36.0	33.2
Middle East and Central Asia	11	8.3	32.8	26.4
Low-Income Countries	6	7.0	25.8	26.8
Middle-Income Countries	44	8.7	31.8	28.2
High-Income Countries	36	10.4	28.0	25.9

Sources: *Government Finance Statistics* database (IMF), and IMF staff estimates.¹ General government, consolidated central government, or budgetary central government, annual averages for 2000-08 depending on availability.

Masa plata vlade je porasla i zbog novog zapošljavanja i zbog povećanja plata. Dijelom zbog konkurencije različitih dijelova uprave i načina indeksiranja, gdje je povećanje plata indeksirano na plate u cijeloj privredi u prethodnom dvogodišnjem periodu, plate su porasle u velikoj mjeri. Time je stvorena inflatorna spirala koja je dovela do velike razlike u odnosu na plate u privatnom sektoru od 50 procenata u 2010. Indeksiranje je napušteno 2009. kada su dalja prilagođavanja postala neodrživa.

Table 2. Public Sector Employment ¹
(Percent of population)

	General Government		
	Education	Health	
Africa	3.8	1.0	0.9
Asia and Pacific	4.2	1.1	0.7
Europe	7.7	2.4	2.5
Bosnia and Herzegovina²	9.5	1.3	1.1
Western Hemisphere	5.3	1.8	0.8
Middle East and Central Asia	4.6	2.0	0.8
Low-Income Countries	1.1	0.8	0.6
Middle-Income Countries	5.3	2.1	1.1
High-Income Countries	7.9	2.1	2.4

Sources: *LABORSTA* database (ILO).¹ Annual averages for the 2000-08 period.² Includes Entities and State

Nivo zapošljavanja je visok djelimično zbog ustavnog uređenja zemlje. Međutim, zapošljavanje u prosvjeti, koja obično nosi veliki dio ukupnog broja zaposlenih, nalazi se ispod komparatora, što ukazuje na to da se jezgro “viška” zaposlenih nalazi na nivou administracije države i entiteta.

VI. PROCJENA ČLANOVA MISIJE

35. **Program stabilizacije Bosne i Hercegovine doprinio je ublažavanju uticaja globalne finansijske krize na njenu ekonomiju.** Kriza je zatekla BiH u ranjivom stanju: vanjske neravnoteže su rasle, labave fiskalne i prihodovne politike doprinijele su pregrijavanju ekonomije, a bankarski sektor postao je napregnut. Paket politika vlasti - postepeno fiskalno konsolidiranje, koraci ka jačanju otpornosti finansijskog sektora i strukturne fiskalne reforme – uz znatnu finansijsku podršku Fonda i obavezanost stranih banaka da će podržati svoje filijale, ograničili su gubitke u ukupnim rezultatima i ublažile finansijska ograničenja. Izvršenje prema programu ohrabruje: fiskalna ograničenja usmjerena

su ka rješavanju velikih neravnoteža u proteklim godinama, a strukturne fiskalne reforme napreduju, mada sporijim tempom nego što je prvobitno zacrtano.

36. Postizanje programskog fiskalnog cilja za 2010. godinu treba da bude prvi korak ka vraćanju fiskalne održivosti. Članovi misije pozdravljaju opredijeljenost vlasti u pogledu ograničavanja rashoda i mjera koje će obezbijediti ispunjenje ciljnog deficita opšte vlade za 2010. Ovaj cilj uvodi odgovarajuću ravnotežu između odgovora fiskalne politike na cikličnu i srednjoročnu konsolidaciju, a praćen je mjerama koje su usmjerene ka permanentnom smanjenju tekuće potrošnje vlade. Članovi misije pozdravljaju zaštitu javnih investicija i reformu mreže socijalne sigurnosti u cilju zaštite ugroženih grupa.

37. Sa izranjanjem ekonomije iz recesije, kontinuitet politike dobija na značaju u periodu prije i odmah nakon oktobarskih izbora. Iako su se kratkoročni ekonomski i finansijski izgledi stabilizirali, potrebni su kontinuirani naponi na obezbjeđenju fiskalne i vanjske održivosti. Trenutno stanje stvari predstavlja jedinstvenu priliku da nove vlade, koje će doći na vlast nakon oktobarskih izbora, nastave sa fiskalnim konsolidiranjem i pozabave se strukturnim problemom. Međutim, uspješna realizacija odvažnih strukturnih reformi će zahtijevati široku političku podršku i društveni konsenzus.

38. Srednjoročno fiskalno konsolidiranje treba biti praćeno reformama tekuće potrošnje i stvaranjem dovoljnog prostora za kapitalne rashode. Članovi misije podržavaju predviđeni fiskalni deficit od 3 procenta BDP-a u 2011, što je u skladu sa srednjoročnim ciljevima konsolidiranja. Uz rashode koji čine više od 50 procenata BDP-a, težište politika treba da bude na smanjenju tekućih rashoda uz istrajne systemske reforme naknada na osnovu prava i neusmjerenih transfera, zauzdavanje mase plate i reformiranje penzijskih sistema.

39. Odgovor vlasti na globalnu krizu u finansijskom sektoru je adekvatan. Bankarski sistem pretrpio je početni udarac krize, ali sada se nalazi pred određeni sredstvom pošto raste broj nekvalitetnih kredita i opada profitabilnost. Vlasti treba da budno prate kretanja u kvalitetu kredita i prelijevanju rizika vezanih za kretanja u regionu. Članovi misije pozdravljaju korake na boljem praćenju finansijske stabilnosti, spremnosti za krizu i upravljanje krizom, i apelira na vlasti da nastavi suradnju sa Centralnom bankom i agencijama za bankarstvo. Obaveza stranih banaka u pogledu zadržavanja njihove izloženosti u BiH i kapitaliziranja njihovih filijala trebalo bi da pomogne ograničavanju nedostatka inostranog finansiranja i održi tržišno povjerenje. Vlasti treba da nastave sa jačanjem saradnje sa domaćim supervizorima, uključujući završetak rada na memorandumu o razumijevanju sa preostalim domaćim supervizorima.

40. BiH nije prihvatila obaveze iz člana VIII, odjeljak 2, 3 i 4, ali i dalje primjenjuje restrikcije u pogledu prenosivosti bilansa i dospjele kamate na depozite u stranoj valuti, na osnovu jurisdikcije Fonda iz člana VIII. Članovi misije ne preporučuju da se ove restrikcije odbore.

41. Na osnovu izvršenja BiH u okviru SBA i korektivnih mjera preduzetih u cilju rješavanja uzroka neizvršavanja kriterijuma izvršenja koji se tiče nepovećavanja domaćih neizmirenih obaveza, članovi misije podržavaju zahtjev za oslobađanje odgovornosti za neispunjavanje kriterijuma izvršenja i završetak drugog i trećeg pregleda, uspostavljanje kriterijuma izvršenja i redefiniranje povlačenja tranši kako je navedeno u LOI 23 i tabeli 13.

42. Predlažemo da se sljedeće konsultacije na osnovu člana IV održe u 24-mjesečnom ciklusu na osnovu odluke o ciklusima konsultacija u zemljama sa programom.

Figure 1. Bosnia and Herzegovina: External Trade, 2004–09

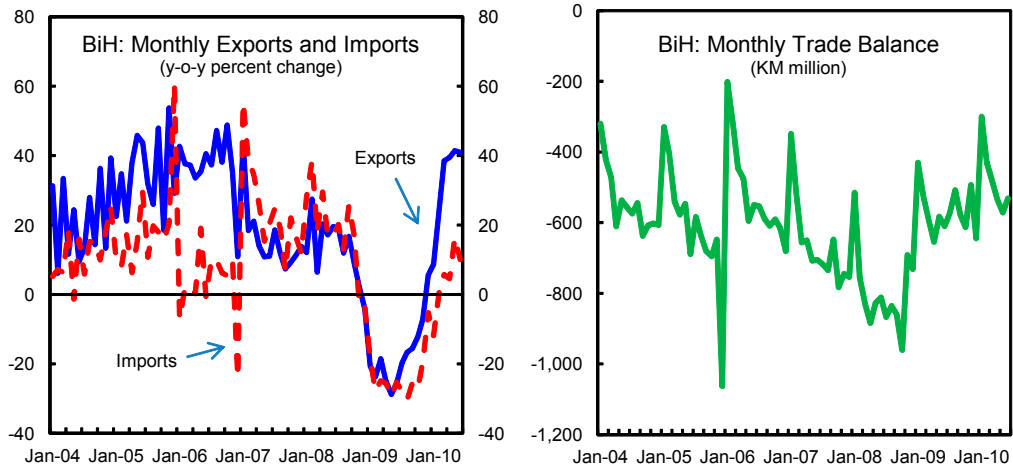

Figure 2. BiH: Central Bank's Foreign Assets , 2008–10

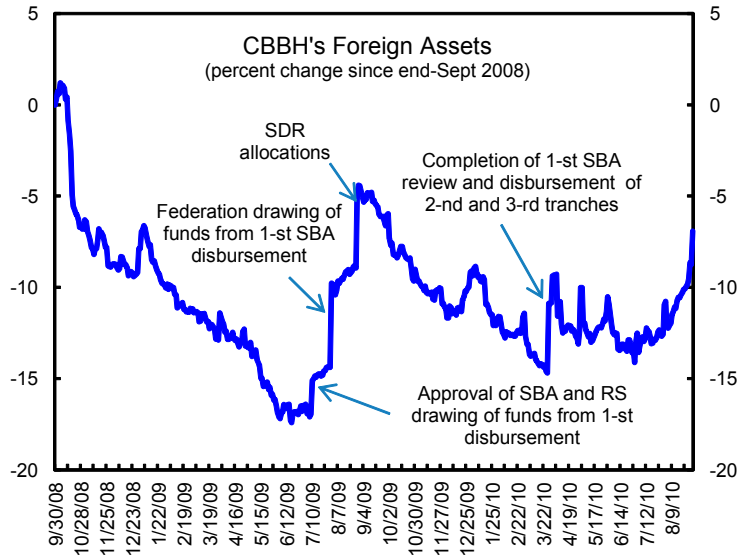
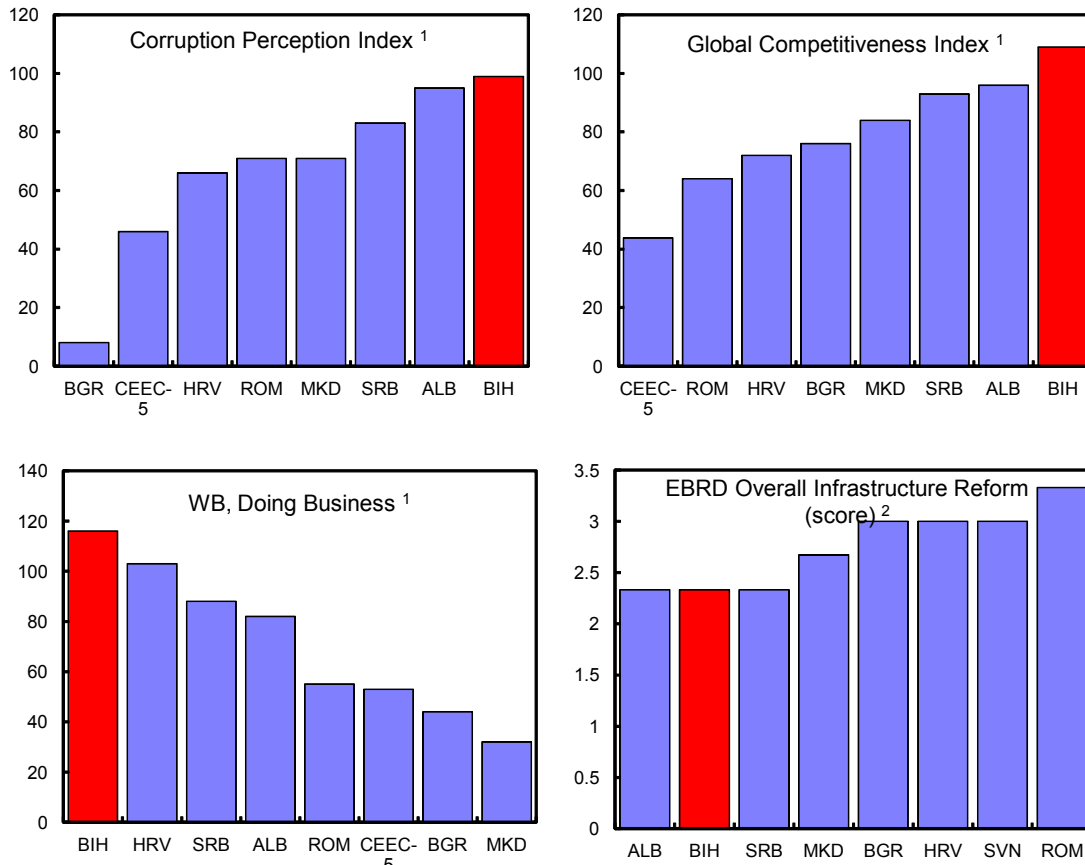

Figure 3. Indicators of Institutional Quality and Reform, 2009
(World rank, unless otherwise specified)

Sources: EBRD; Transparency International; World Bank, Doing Business Database; World Economic Forum.

¹ Lower ranking means better environment. The corruption perception index relates to perceptions of the degree of corruption as seen by business people and country analysts, it covers 180 countries. The global competitiveness index covers 125 countries. The World Bank indices cover 178 countries.

² The EBRD maximum score is 4.33, with maximum being best. CEEC-5 include Czech Republic, Estonia, Hungary, Poland and Slovenia.

Tabela 1. Bosna i Hercegovina: Odabrani ekonomski pokazatelji, 2008–15

	2008	2009	2010		2011	2012	2013	2014	2015
			EBS/10/39 Prog.	Proj.					
Nominalni BDP (u milionima KM)	24,702	23,994	24,775	24,235	25,336	27,268	29,417	31,509	33,750
Bruto štednja (u procentima BDP-a)	13.5	15.2	14.0	14.3	14.7	15.3	16.2	17.4	18.0
Bruto investicije (uprocentima BDP-a)	28.0	22.1	21.3	19.8	20.2	20.5	21.5	22.5	23.0
(Procentna promjena)									
Realni BDP	5.7	-3.1	0.5	0.5	3.0	5.0	5.2	4.5	4.5
Indeks potrošačkih cijena (prosjeak za period)	7.4	-0.4	1.6	2.4	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5
Novac i krediti (kraj perioda)									
Novac u širem smislu	3.7	2.4	0.3	3.6	4.5	7.6	7.9	7.1	7.1
Krediti privatnom sektoru	20.7	-3.8	-2.7	1.0	2.3	7.6	7.9	5.7	5.7
(U procentima BDP-a)									
Budžet generalne vlade									
Prihodi	45.9	44.6	44.3	45.9	45.8	45.8	45.6	45.4	45.1
<i>od kojih: grantovi</i>	2.4	2.0	1.9	2.0	2.0	2.1	2.1	2.1	1.9
Rashodi (na bazi preuzetih obaveza)	49.5	50.2	48.8	50.4	48.8	47.2	46.3	46.0	45.4
<i>od kojih: rashodi za investicije</i>	6.8	6.5	6.2	6.4	6.5	6.4	6.5	6.7	6.8
Primarni balans	-3.1	-5.1	-3.9	-3.7	-2.1	-0.6	0.0	0.0	0.4
Sveukupni balans	-3.6	-5.7	-4.5	-4.5	-3.0	-1.4	-0.7	-0.6	-0.3
Vanjski javni dug	17.2	21.7	25.5	26.2	29.4	29.0	26.0	22.5	19.1
Ukupno javni dug	30.8	35.4	38.1	39.1	43.0	39.7	34.5	30.8	27.1
(U milionima eura)									
Platni bilans									
Izvoz roba i usluga	4,648	3,923	4,144	4,526	4,861	5,145	5,453	5,777	6,077
Uvoz roba i usluga	8,827	6,780	7,194	7,222	7,610	8,008	8,506	8,985	9,413
Bez povrtani transferi, neto	1,930	1,633	1,724	1,637	1,657	1,722	1,822	1,928	2,002
Balans tekućeg računa	-1,819	-840	-930	-684	-707	-732	-792	-815	-863
(u procentima BDP-a)	-14.4	-6.8	-7.3	-5.5	-5.5	-5.2	-5.3	-5.1	-5.0
Strane direktne investicije	627.1	183.5	350.0	200.0	378.0	728.0	728.0	728.0	728.0
(u procentima BDP-a)	5.0	1.5	2.8	1.6	2.9	5.2	4.8	4.5	4.2
Bruto službene rezerve	3,219	3,176	3,421	3,219	3,733	4,052	4,045	4,040	3,979
(u mjesecima uvoza)	5.7	5.3	5.4	5.1	5.6	5.7	5.4	5.2	4.9
Vanjski dug, u procentima BDP-a	49.0	54.1	58.3	58.6	60.6	60.3	56.5	52.2	48.3
Servis vanjskog duga/izvoz roba i usluga (u procentima)	5.4	6.6	13.1	11.8	12.4	13.9	18.0	22.6	25.1

Izvori: Vlasti BiH; procjene i projekcije osoblja MMF-a

Tabela 2. Bosna i Hercegovina: Trendovi u realnom sektoru, 2008–15

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		Procj.			Projekcije			
<i>Realni agregati</i>								
(promjena u procentima)								
Stope rasta								
BDP, konstantne cijene iz 1999.god.	5.7	-3.1	0.5	3.0	5.0	5.2	4.5	4.5
Domaća potražnja	3.7	-6.7	-1.4	3.5	4.7	5.2	4.4	4.0
Privatna	1.5	-8.0	-2.2	4.7	5.5	5.6	4.5	4.2
Javna	12.7	-1.8	1.2	-0.6	1.7	3.5	4.3	3.3
Potrošnja	2.0	-2.2	0.5	3.2	4.1	4.0	3.2	3.2
Privatna	-0.8	-2.6	0.2	4.6	5.0	4.3	3.3	3.4
Javna	14.3	-0.5	1.8	-1.8	0.7	2.5	2.5	2.5
Bruto stvaranje kapitala	10.2	-22.5	-9.8	4.5	7.2	10.9	10.0	7.4
Privatno	10.9	-27.9	-13.7	5.1	8.3	12.9	10.2	8.2
Javno	8.0	-5.7	-0.6	3.2	5.0	6.4	9.6	5.5
Neto izvoz	-1.7	-17.3	-7.9	5.2	3.4	4.8	4.1	2.3
Izvoz roba i usluga	8.8	-4.0	4.2	3.3	3.8	4.3	4.6	4.2
Uvoz roba i usluga	3.0	-11.0	-1.8	4.2	3.6	4.5	4.4	3.3
(g-g promjena u realnom BDP-u u prethodnoj godini, u procentima)								
Doprinosi rastu realnog BDP								
BDP, konstantne cijene iz 1999.god.	5.7	-3.1	0.5	3.0	5.0	5.2	4.5	4.5
Domaća potražnja	5.1	-8.9	-1.8	4.4	5.9	6.5	5.6	5.1
Privatna	1.6	-8.4	-2.1	4.6	5.4	5.6	4.4	4.2
Javna	3.4	-0.5	0.4	-0.2	0.5	1.0	1.2	0.9
Potrošnja	2.2	-2.3	0.5	3.4	4.4	4.2	3.3	3.3
Privatna	-0.7	-2.1	0.1	3.8	4.2	3.6	2.8	2.8
Javna	2.9	-0.1	0.4	-0.4	0.1	0.5	0.5	0.5
Bruto stvaranje kapitala	2.9	-6.6	-2.3	1.0	1.6	2.4	2.3	1.8
Privatno	2.3	-6.2	-2.3	0.7	1.2	1.9	1.6	1.4
Javno	0.6	-0.4	0.0	0.2	0.3	0.4	0.7	0.4
Neto izvoz	0.6	5.8	2.3	-1.4	-0.9	-1.3	-1.1	-0.6
Izvoz roba i usluga	2.6	-1.2	1.2	1.0	1.2	1.3	1.4	1.3
Uvoz roba i usluga	2.0	-7.0	-1.0	2.4	2.1	2.6	2.5	1.9
<i>Deflatori</i>								
(promjena u procentima)								
BDP	7.4	0.2	0.5	1.5	2.5	2.5	2.5	2.5
Domaća potražnja	10.9	-3.7	1.1	0.6	2.3	2.4	2.3	2.5
Potrošnja	6.4	-1.8	1.9	1.4	2.5	2.5	2.5	2.5
Investicije	5.3	-1.0	0.4	1.8	2.0	2.0	1.9	1.9
Izvoz roba i usluga	3.1	-14.5	10.5	4.0	2.0	1.6	1.3	0.9
Uvoz roba i usluga	12.3	-13.9	8.1	1.2	1.6	1.6	1.2	1.4
<i>Nominalni agregati</i>								
Nominalni BDP (u milionima KM)	24,702	23,994	24,235	25,336	27,268	29,417	31,509	33,750
(u procentima BDP-a)								
Potrošnja	105.3	101.3	101.9	101.1	100.0	98.8	97.4	96.3
Privatna	84.8	80.6	80.7	80.9	80.7	79.9	78.9	78.2
Javna	20.5	20.6	21.2	20.2	19.4	18.9	18.5	18.1
Bruto stvaranje kapitala	28.0	22.1	19.8	20.2	20.5	21.5	22.5	23.0
Privatno	21.2	15.6	13.4	13.7	14.1	15.0	15.8	16.2
Javno	6.8	6.5	6.4	6.5	6.4	6.5	6.7	6.8
Nacionalna štednja	13.5	15.2	14.3	14.7	15.3	16.2	17.4	18.0
Privatna	11.3	15.2	13.2	12.1	11.0	11.3	12.1	12.2
Javna	2.2	0.1	1.1	2.6	4.2	4.9	5.4	5.8
Bilans štednja-investicije	-14.5	-6.9	-5.5	-5.5	-5.2	-5.3	-5.1	-5.0
Bilans na tekućem računu	-14.5	-6.9	-5.5	-5.5	-5.2	-5.3	-5.1	-5.0

Izvori: Vlasti BiH; procjene i projekcije osoblja MMF-a.

Tabela 3. Bosna i Hercegovina: Platni bilans: 2008-15
(u milionima Eura, osim ako nije drugačije naznačeno)

	2008	2009		2010		2011	2012	2013	2014	2015
	Actual	EBS/09/94 Prog.	Est.	EBS/10/39 Prog.	Proj.			Proj.		
Tekući račun	-1,819	-1,201	-840	-930	-684	-707	-732	-792	-815	-863
Trgovinski bilans	-4,180	-3,208	-2,857	-3,050	-2,696	-2,749	-2,864	-3,052	-3,208	-3,336
Robe	-4,823	-3,912	-3,406	-3,658	-3,240	-3,327	-3,480	-3,709	-3,911	-4,039
Izvoz roba, f.o.b.	3,522	2,713	2,920	3,093	3,522	3,804	4,024	4,263	4,512	4,784
Uvoz roba, f.o.b.	-8,345	-6,625	-6,327	-6,751	-6,762	-7,131	-7,504	-7,972	-8,423	-8,823
Usluge (neto)	643	704	549	608	544	579	616	657	703	703
Izvoz	1,126	1,130	1,002	1,051	1,004	1,057	1,120	1,190	1,265	1,293
Uvoz	-483	-425	-453	-443	-460	-479	-504	-533	-562	-590
Prihod (neto)	431	235	385	396	375	385	410	438	465	471
Ukupno krediti	795	535	558	718	512	540	582	633	677	713
Ukupno debit	-365	-300	-173	-322	-137	-156	-172	-195	-212	-241
od čega: plaćanje kamata	-190	-125	-183	-137	-105	-123	-138	-159	-175	-202
Tekući transferi (neto)	1,930	1,771	1,633	1,724	1,637	1,657	1,722	1,822	1,928	2,002
Vlada (neto)	186	180	147	146	146	151	171	193	214	214
Doznake	1,254		995	...	998	1,009	1,042	1,077	1,115	1,196
Ostali (NGO, itd)	490		491	...	493	496	508	552	599	592
Račun kapitala i finansijski račun (isklj. Rezerve)	1,690	481	772	463	216	717	849	785	811	802
Račun kapitala	201	218	174	195	176	190	196	202	209	216
Transferi kapitala (neto)	201	218	174	195	176	190	196	202	209	216
Generalna vlada	106	106	93	93	94	105	107	109	111	114
Ostali sektori	95	112	81	102	82	85	89	93	98	103
Finansijski račun	1,488	263	598	269	40	528	653	583	602	585
Direktne investicije (neto)	627	258	184	350	200	378	728	728	728	728
u inostranstvu	-9	0	7	0	0	0	0	0	0	0
u BiH	636	258	177	350	200	378	728	728	728	728
Portfolio investicija (neto)	-6	0	-19	0	0	0	0	0	0	0
Ostale investicije (neto)	867	5	434	-81	-160	150	-75	-145	-126	-143
Sredstva (neto)	-334	103	-134	-73	-120	-114	-294	-227	-69	-70
Kartkoročna	-113	...	-231	...	-96	-95	-266	-203	-52	-53
Banke	232	...	66	...	-76	-80	-251	-193	-42	-43
Ostali sektori, isklj. Vladu i centralnu banku	-344	...	-297	...	-20	-15	-15	-10	-10	-10
Srednjoročna i dugoročna	-221	...	97	...	-24	-19	-28	-25	-17	-17
Banke	-3	...	18	...	-4	-4	-13	-10	-2	-2
Ostali sektori, isklj. vladu i centralnu banku	-162	...	12	...	-20	-15	-15	-15	-15	-15
Obaveze (net)	1,201	-98	568	-8	-40	264	219	82	-57	-72
Kratkoročne	226	...	97	...	9	43	42	46	51	55
Generalna vlada	0	...	0	...	0	0	0	0	0	0
Banke	-51	...	-45	...	-35	6	6	7	7	7
Ostali sektori	276	...	142	...	44	37	36	40	44	48
Srednjoročne i dugoročne	976	...	471	...	-50	221	177	36	-107	-128
Monetarne vlasti ¹	0	...	153	...	0	0	-17	-112	-218	-241
Generalna vlada	66	...	340	...	75	65	38	-20	-70	-82
Doznaka kredita	128	...	417	...	193	191	189	200	237	253
Projekti	103	...	213	...	193	191	189	200	237	253
Budžet	0	...	203	...	0	0	0	0	0	0
Amortizacija kredita	-62	...	-77	...	-117	-127	-151	-220	-307	-335
Banke	628	...	-143	...	-259	47	47	48	49	50
Ostali sektori	282	...	121	...	133	110	108	119	131	145
Greške i omaške	-76	...	22	...	0	0	0	0	0	0
Sveukupni bilans	-206	...	-46	...	-468	10	117	-7	-4	-61
Finansiranje	206	...	46	...	468	-10	-117	7	4	61
Promjena u neto deviznim rezervama	206	...	46	...	-43	-514	-319	7	4	61
Manjak vanjskog finansiranja	0	...	...	...	511	503	201	0	0	0
MMF	0	...	...	...	376	400	201	0	0	0
Svjetska banka	0	...	...	...	85	53	0	0	0	0
EU	0	...	...	...	50	50	0	0	0	0
Ostalo	0	...	...	...	0	0	0	0	0	0
<i>Stavke memoranduma:</i>										
Bilans tekućeg računa (procenat BDP-a)	-14.4	-9.7	-6.8	-7.3	-5.5	-5.5	-5.2	-5.3	-5.1	-5.0
Trgovinski bilans (procenat BDP-a)	-38.2	-31.5	-27.8	-28.9	-26.1	-25.7	-25.0	-24.7	-24.3	-23.4
Uvoz roba (promjena, procenat)	15.4	-19.7	-24.2	7.2	6.9	5.5	5.2	6.2	5.7	4.7
Izvoz roba (promjena, procenat)	13.9	-21.4	-17.1	9.7	20.6	8.0	5.8	5.9	5.8	6.0
Transferi (procenat BDP-a)	15.3	14.3	13.3	13.6	13.2	12.8	12.3	12.1	12.0	11.6
Neto direktne strane investicije (procenat BDP-a)	5.0	2.1	1.5	2.8	1.6	2.9	5.2	4.8	4.5	4.2
Vanjski dug/BDP (procenat)	49.0	52.4	54.1	58.3	58.6	60.6	60.3	56.5	52.2	48.3
Privatni sektor	31.8	30.8	32.4	32.8	32.4	31.1	31.3	30.5	29.7	29.2
Javni sektor	17.2	21.5	21.7	25.5	26.2	29.4	29.0	26.0	22.5	19.1
Servisiranje vanjskog javnog duga/Izvoz r & u (%)	5.4	11.3	6.6	13.1	11.8	12.4	13.9	18.0	22.6	25.1
Bruto službene rezerve (u milionima Eura)	3,219	2,932	3,176	3,421	3,219	3,733	4,052	4,045	4,040	3,979
(u mjesecima uvoza roba i usluga)	5.7	4.7	5.3	5.4	5.1	5.6	5.7	5.4	5.2	4.9

Izvori: Vlasti BiH; procjene i projekcije osoblja MMF-a

¹ Pozitivan unos u 2009 predstavlja generalnu i posebnu alokaciju SDR-ova. Negativan unos obuhvata otplatu multilateralne pomoći za povećanje deviznih rezervi.

Tabela 4. Bosna i Hercegovina: Generalna vlada, 2009-15

(u procentima BDP-a)

	2009		2010						2011	2012	2013	2014	2015
	Dec	Mar		Jun		Sep	Dec		Dec	Dec	Dec	Dec	Dec
	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.	Procj.	EBS/10/39 Prog.	Procj.	Prog.	EBS/10/39 Prog.	Prog.			Proj.		
Prihodi	44.6	9.5	10.2	21.6	21.9	33.9	44.3	45.9	45.8	45.8	45.6	45.4	45.1
Poreski prihodi	37.0	8.0	8.6	17.8	18.4	28.2	37.1	38.4	38.4	38.9	38.7	38.6	38.5
PDV	11.8	2.5	2.6	5.4	5.7	8.8	11.7	12.0	11.7	12.2	12.1	11.9	11.8
Akcize	5.2	1.2	1.3	2.6	2.9	4.3	5.7	5.8	6.1	6.1	6.2	6.2	6.2
Trgovinski porezi	1.4	0.3	0.3	0.6	0.6	1.0	1.3	1.4	1.2	0.9	0.7	0.7	0.7
Ostali indirektni porezi	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Direktni porezi	3.0	0.8	0.7	1.6	1.6	2.3	3.3	3.1	3.1	3.2	3.3	3.3	3.3
Doprinosi	15.0	3.2	3.5	7.5	7.3	11.4	15.0	15.6	15.8	15.9	15.9	15.9	15.9
Ostali poreski prihodi	0.5	0.0	0.1	0.0	0.2	0.3	0.0	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Neporeski prihodi	5.1	0.9	1.1	2.5	2.5	3.6	4.8	4.9	4.9	4.6	4.6	4.6	4.6
Dividende	0.5	0.1	0.0	0.2	0.0	0.6	0.5	0.6	0.5	0.3	0.2	0.1	0.1
Grantovi	2.0	0.5	0.5	0.9	1.0	1.5	1.9	2.0	2.0	2.1	2.1	2.1	1.9
Za budžetsku potporu	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0
Strani investicioni projekti	1.9	0.5	0.5	0.9	1.0	1.5	1.9	1.9	2.0	2.0	2.0	2.0	1.9
Rashodi i neto pozajmljivanje	50.2	10.9	10.8	24.2	23.0	37.3	48.8	50.4	48.8	47.2	46.3	46.0	45.4
Bruto plate i naknade uposlenih	13.1	3.0	3.2	6.1	6.4	9.9	12.3	13.2	12.8	12.2	11.8	11.6	11.3
Izdaci za materijal i usluge	9.7	2.3	2.2	5.0	4.6	7.3	10.1	10.0	9.9	9.7	9.5	9.4	9.3
Subvencije i transferi	17.2	3.8	3.8	8.2	8.0	12.4	16.6	16.8	16.3	15.9	15.6	15.5	15.4
Socijalna davanja (transferi)	11.1	2.9	2.7	5.4	5.5	8.2	10.7	10.9	10.9	11.0	11.0	11.2	11.3
Ostali transferi domaćinstvima	4.5	0.6	0.8	1.9	1.9	3.0	4.0	4.1	3.8	3.6	3.3	3.1	3.0
Subvencije za industriju i poljoprivredu	1.6	0.3	0.2	0.9	0.6	1.2	1.9	1.8	1.5	1.3	1.2	1.2	1.1
Kamate	0.5	0.1	0.1	0.3	0.3	0.6	0.7	0.8	0.9	0.8	0.8	0.7	0.7
Ostala tekuća potrošnja	2.3	0.3	0.4	1.4	0.9	2.1	2.7	2.9	2.5	2.3	2.2	2.1	2.1
Kapitalni izdaci	6.5	1.2	1.1	3.1	2.7	4.7	6.2	6.4	6.5	6.4	6.5	6.7	6.8
Projekti finansirani iz inostranstva	3.4	0.8	0.7	1.7	1.6	2.6	3.3	3.5	3.5	3.4	3.3	3.5	3.4
Ostali	3.1	0.4	0.4	1.4	1.1	2.1	2.9	2.9	3.0	3.1	3.1	3.3	3.4
Vanbudžetski izdaci	0.7	0.2	0.2	0.4	0.3	0.5	0.7	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Neto pozajmljivanje	-0.2	0.0	-0.1	-0.2	-0.2	-0.2	-0.5	-0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Greška pri konsolidaciji/odstupanje	0.3	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Sveukupni bilans	-5.7	-1.4	-0.6	-2.6	-1.1	-3.4	-4.5	-4.5	-3.0	-1.4	-0.7	-0.6	-0.3
Strukturalni bilans	-4.8	...	...	...	...	...	...	-3.9	-1.4	-0.9	-0.7	-0.2	0.0
Finansiranje	5.7	1.4	0.6	2.6	1.1	3.4	4.5	4.5	3.0	1.4	0.7	0.6	0.3
Domaće finansiranje	2.8	-0.5	-0.6	0.2	-0.5	1.5	0.3	0.8	1.7	0.4	0.5	0.7	0.5
Prihodi od prodaje GSM licenci	0.2	0.0	0.0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1
Jednokratne uplate/isplate ¹	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.3	2.0	1.7	0.1	0.1
Unutrašnji dug	-0.2	0.0	-0.1	0.0	-0.2	-0.2	0.0	-0.2	-0.3	-0.4	-0.4	-0.3	-0.3
Amortizacija za unutrašnji dug	-0.4	-0.2	0.0	-0.3	0.0	-0.2	-1.0	-0.3	-0.3	-0.3	-0.2	-0.2	-0.1
Promjena u neizmirenim obavezama i razlika između obračunski i gotovinske osnove	0.5	-1.5	-0.8	-1.5	-0.9	-0.8	-1.5	-0.8	-0.2	0.0	0.0	0.0	0.0
Ostalo domaće finansiranje	0.7	1.1	0.3	1.9	0.5	2.6	2.6	1.8	2.0	-1.2	-0.8	1.0	0.7
Finansiranje od strane bankarskog sektora, neto	1.5	1.3	0.4	2.3	0.7	3.1	3.4	2.6	2.0	-1.2	-0.8	1.0	0.7
Razvojna banka	-0.8	-0.2	-0.1	-0.4	-0.2	-0.5	-0.8	-0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Vanjsko	2.6	0.2	0.1	0.3	0.2	0.5	0.5	0.6	0.5	0.3	-0.1	-0.4	-0.5
Budžetska potpora ²	1.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Za projekte	1.6	0.4	0.2	0.7	0.7	1.1	1.4	1.6	1.5	1.4	1.3	1.5	1.5
Amortizacija	-0.6	-0.1	-0.1	-0.5	-0.4	-0.7	-0.9	-1.0	-1.0	-1.1	-1.5	-1.9	-1.9
Manjak/odstupanje	0.2	1.7	1.1	2.2	1.4	1.5	3.7	3.1	0.8	0.7	0.4	0.4	0.3
Identificirano finansiranje ²	0.0	1.7	1.1	2.2	1.1	1.5	3.7	3.1	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0
Preostali manjak/greške i omaške	0.2	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.7	0.4	0.4	0.3
<i>Stavke memoranduma:</i>													
Primarni bilans	-5.1	-1.3	-0.5	-2.3	-0.9	-2.9	-3.9	-3.7	-2.1	-0.6	0.0	0.0	0.4

Izvori: Ministarstvo finansija; i procjene osoblja MMF-a.

¹ Ukjučuje prihode od privatizacije, sredstva od sukcesije, i korištenje alokacije SDR-ova iz 2009.² Doznaka kredita za budžetsku potporu i grantova od multilateralnih kreditora u prošlosti su zabilježeni pod "Strano finansiranje za budžetsku potporu" i "grantovi za budžetsku potporu" te pod "identificirano finansiranje manjka" u tekućoj godini i projekcijama.

Tabela 5. Bosna i Hercegovina: Generalna vlada, 2009-15
(u milionima KM)

	2009	2010				2010	2010		2011	2012	2013	2014	2015
	Dec.	Mar		Jun		Sep	Dec		2011	2012	2013	2014	2015
	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.	Procj.	EBS/10/39 Prog.	Procj.	Prog.	EBS/10/39 Prog.	Prog.					
Prihodi	10,697	2,349	2,477	5,340	5,296	8,206	10,973	11,130	11,606	12,502	13,411	14,292	15,236
Poreski prihodi	8,888	1,976	2,090	4,420	4,448	6,840	9,193	9,313	9,740	10,602	11,399	12,171	13,009
PDV/porez na promet	2,828	609	626	1,341	1,374	2,142	2,902	2,902	2,956	3,314	3,556	3,761	3,991
Akcize	1,247	297	327	653	696	1,043	1,413	1,413	1,542	1,674	1,822	1,951	2,090
Trgovinski porezi	341	69	63	151	138	242	328	328	295	240	205	217	227
Ostali indirektni porezi	21	5	23	10	22	21	20	20	21	23	25	26	28
Direktni porezi	714	203	172	406	385	547	812	747	790	871	957	1,038	1,127
Doprinosi	3,607	792	848	1,857	1,774	2,762	3,715	3,781	4,007	4,342	4,684	5,017	5,374
Ostali poreski prihodi	130	1	32	1	58	83	2	123	129	138	149	160	171
Neporeski prihodi	1,214	232	265	624	606	869	1,189	1,179	1,233	1,253	1,347	1,439	1,537
Dividende	117	24	0	60	0	135	120	157	117	88	59	30	33
Grantovi	477	118	122	235	242	362	471	481	516	559	606	652	656
Za budžetsku potporu	26	1	5	2	8	10	4	12	15	15	15	15	15
Strani investicioni projekti	451	117	117	233	235	352	467	469	501	544	591	636	641
Rashodi i neto pozajmljivanje	12,054	2,700	2,628	5,992	5,573	9,036	12,100	12,224	12,363	12,881	13,631	14,489	15,335
Bruto plate i naknade uposlenih	3,154	734	772	1,514	1,542	2,406	3,058	3,207	3,238	3,315	3,484	3,645	3,802
Robe i usluge	2,335	564	526	1,243	1,114	1,766	2,491	2,426	2,506	2,641	2,803	2,964	3,142
Subvencije i transferi	4,121	942	912	2,020	1,940	3,014	4,109	4,083	4,129	4,322	4,584	4,885	5,183
Socijalna davanja (transferi)	2,668	725	664	1,328	1,332	1,989	2,656	2,649	2,769	2,999	3,236	3,532	3,807
Ostali transferi domaćinstvima	1,078	142	194	469	451	731	979	1,005	975	977	983	983	1,000
Subvencije za industriju i poljoprivredu	375	75	54	223	157	294	475	429	385	346	365	370	376
Kamate	127	27	23	75	61	134	162	187	221	223	226	213	232
Ostala tekuca potrosnja	548	83	85	341	221	511	678	694	637	631	636	663	694
Kapitalni izdaci	1,559	304	274	767	654	1,134	1,533	1,558	1,636	1,753	1,903	2,125	2,286
Projekti finansirani iz inostranstva	823	205	177	410	397	629	821	857	875	914	982	1,100	1,135
Ostali	736	99	97	356	257	505	712	700	761	839	922	1,025	1,151
Vanbudžetski izdaci	178	38	44	91	68	128	182	189	0	0	0	0	0
Neto pozajmljivanje	-40	9	-17	-57	-43	-55	-113	-108	0	0	0	0	0
Greška pri konsolidaciji/odstupanje	70	0	8	0	16	-2	0	-12	-5	-5	-5	-5	-5
Sveukupni bilans	-1,356	-351	-150	-653	-277	-830	-1,127	-1,094	-757	-379	-220	-198	-99
Finansiranje	1,356	351	150	653	277	830	1,127	1,094	757	379	220	198	99
Domaće finansiranje	681	-125	-143	51	-121	364	78	198	426	98	133	215	168
Prihodi od prodaje GSM licenci	39	12	1	25	13	37	50	61	51	51	51	33	33
Jednokratne uplate/isplate ¹	486	0	3	0	7	20	0	31	81	534	486	39	42
Unutrašnji dug (tok, += povećanje)	-54	0	-21	0	-37	-57	0	-58	-82	-101	-119	-110	-110
Amortizacija za unutrašnji dug	-89	-52	2	-85	7	-54	-248	-71	-85	-72	-60	-58	-33
Promjena u neizmirenim obavezama i razlika između obračunski i gotovinske osnove	129	-368	-203	-368	-229	-203	-368	-195	-45	0	0	0	0
Ostalo domaće finansiranje	169	283	75	480	117	622	645	431	506	-314	-225	311	237
Finansiranje od strane bankarskog sektora, neto	358	333	104	580	175	751	845	631	506	-314	-225	311	237
Transfer Razvojnoj banci (RS)	-189	-50	-29	-100	-58	-129	-200	-200	0	0	0	0	0
Vanjsko	616	55	34	63	55	112	120	148	129	78	-36	-135	-157
Budžetska potpora ²	394	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Za projekte	374	88	60	177	162	277	354	388	374	370	390	464	494
Amortizacija	-152	-33	-26	-114	-106	-165	-234	-240	-245	-293	-427	-598	-652
Manjak/odstupanje	59	421	260	539	342	353	929	747	201	204	124	118	89
Identificirano financiranje ²	0	421	271	539	271	353	929	747	201	0	0	0	0
MMF	...	265	276	265	276	353	464	483	0	0	0	0	0
Svjetska banka	...	156	0	156	0	0	269	166	104	0	0	0	0
EU	...	0	0	118	0	0	196	98	98	0	0	0	0
Odstupanja zbog kursa razmjene	...	0	-5	0	-5	0	0	0	0	0	0	0	0
Preostali manjak/greške i omaške	59	0	-10	0	72	0	0	0	0	204	124	118	89

Izvori: Ministarstvo finansija; i procjene osoblja MMF-a.

¹ Ukjučuje prihode od privatizacije, sredstva od sukcesije, i korištenje alokacije SDR-ova iz 2009.

² Doznaka kredita za budžetsku potporu i grantova od multilateralnih kreditora u prošlosti su zabilježeni pod "Strano finansiranje za budžetsku potporu" i "grantovi za budžetsku potporu" te pod "identificirano finansiranje manjka" u tekućoj godini i projekcijama.

Tabela 5a. Bosna i Hercegovina: Institucije BiH, 2009-10
(u milionima KM)

	2009		2010					
	Dec	Mar		Jun		Sep	Dec	
	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.	Procj.	EBS/10/39 Prog.	Procj.	Prog.	EBS/10/39 Prog.	Prog.
Prihodi	964	197	193	452	451	655	849	858
Poreski prihodi i doprinosi	729	172	168	342	338	513	689	689
Indirektni porezi	729	172	168	342	338	513	689	689
Neporeski prihodi	204	25	21	110	103	128	160	152
Grantovi	31	0	5	0	10	14	0	17
Za budžetsku potporu	24	0	5	0	8	10	0	12
Strani investicioni projekti	0	0	0	0	0	0	0	0
Transfer sa drugih nivoa vlasti	7	0	0	0	3	4	0	5
Rashodi na bazi preuzetih obaveza	952	237	194	505	435	786	1,043	1,031
Bruto plate i naknade uposlenih	636	152	150	320	320	515	671	668
Izdaci za robe i usluge	183	50	31	115	76	150	235	200
Kamate	0	0	1	0	0	1	1	1
Ostala tekuca potrosnja	62	15	10	30	30	60	57	83
Kapitalni izdaci	71	20	2	40	8	60	79	79
Projekti finansirani iz inostranstva	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostali	71	20	2	40	8	60	79	79
Greška pri konsolidaciji/odstupanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Sveukupni bilans	12	-40	0	-53	16	-131	-194	-173
Finansiranje	-12	40	0	53	-16	131	194	173
Domaće finansiranje	0	41	-3	15	-71	134	157	166
Prihodi od prodaje GSM licenci	14	5	0	9	4	17	18	18
Jednokratne uplate/isplate ¹	1	17	17	17	17	17	17	17
Unutrašnji dug, amortizacija	0	0	0	0	0	0	0	0
Promjena u neizmirenim obavezama i razlika između obračunski i gotovinske osnove	13	0	-24	0	-22	-12	0	10
Ostalo domaće finansiranje	-28	20	3	-11	-71	112	122	121
Finansiranje od strane bankarskog sektora, neto	-28	20	3	-11	-71	112	122	121
Vanjsko	1	-1	-1	-1	-1	-3	-3	-3
Za investicione projekte	0	0	0	0	0	0	0	0
Budžetska potpora ²	0	0	0	0	0	0	0	0
Amortizacija	1	-1	-1	-1	-1	-3	-3	-3
Manjak/odstupanje	-12	0	5	40	56	0	40	10
Identificirano financiranje ²	...	0	0	40	0	0	40	10
MMF	...	0	0	0	0	0	0	0
Svjetska banka	...	0	0	0	0	0	0	0
EU	...	0	0	40	0	0	40	10
Odstupanja zbog kursa razmjene	...	0	0	0	0	0	0	0
Preostali manjak/greške i omaške	-12	0	5	0	56	0	0	0

Izvori: Ministarstvo finansija; i procjene osoblja MMF-a.

¹ Uključuje prihode od privatizacije, sredstva od sukcesije, i korištenje alokacije SDR-ova iz 2009.

² Doznaka kredita za budžetsku potporu i grantova od multilateralnih kreditora u prošlosti su zabilježeni pod "Strano finansiranje za budžetsku potporu" i "grantovi za budžetsku potporu" te pod "identificirano finansiranje manjka" u tekućoj godini i projekcijama.

Tabela 5b. Bosnia and Herzegovina: FBiH konsolidovana generalna vlada, 2009-10
(u milionima KM)

	2009		2010					
	Dec. ostvarenje	Mar		Jun		Sep Prog.	Dec	
		EBS/10/39 Prog.	Procj.	EBS/10/39 Prog.	Procj.		EBS/10/39 Prog.	Prog.
Prihodi	6,321	1,396	1,483	3,227	3,178	4,967	6,678	6,724
Poreski prihodi i doprinosi	5,306	1,180	1,256	2,694	2,727	4,122	5,613	5,692
Indirektni porezi	2,330	522	544	1,171	1,214	1,895	2,566	2,566
Direktni porezi	508	118	99	235	236	309	470	526
Doprinosi	2,468	541	613	1,288	1,277	1,918	2,577	2,600
Neporeski prihodi	583	114	149	317	294	474	634	570
Grantovi	315	78	78	156	156	235	311	313
Budžetske potpore	2	0	0	0	0	0	0	0
Investicioni	313	78	78	156	156	235	311	313
Dividende	117	24	0	60	0	135	120	149
Rashodi na bazi preuzetih obaveza	6,955	1,531	1,531	3,519	3,275	5,289	7,117	7,137
Bruto plate i naknade troskova uposlenih	1,606	353	402	738	776	1,215	1,477	1,629
Izdaci za robe i usluge	1,405	334	330	751	685	1,061	1,502	1,460
Subvencije i transferi	2,699	601	590	1,315	1,283	1,970	2,699	2,655
Socijalna davanja	1,679	478	424	855	851	1,260	1,709	1,670
Ostali transferi domacinstva	808	82	127	346	320	536	733	736
Subvencije industriji i poloprivredi	211	40	40	114	112	173	257	248
Kamate	71	16	11	51	34	86	110	120
Ostala tekuca potrosnja	317	41	46	234	123	340	469	456
Kapitalni izdaci	834	171	174	459	380	640	918	875
Projekti finansirani iz inostranstva	537	137	120	273	264	406	546	548
Ostali	297	35	54	186	116	234	371	327
Vanbudžetski izdaci	0	0	0	0	0	0	0	0
Neto pozajmljivanje	-9	15	-12	-29	-26	-22	-57	-57
Konsolidacijska greska/odstupanje	33	0	-10	0	20	0	0	0
Sveukupni bilans	-634	-135	-48	-293	-97	-322	-439	-414
Financiranje	634	135	48	293	97	322	439	414
Domace	155	-186	-152	-88	-71	25	-230	-151
Prihodi od prodaje GSM licenci	16	6	1	11	4	4	22	22
Jednokratne uplate/isplate ¹	322	-14	-10	-14	-6	7	-14	18
Amortizacija	-44	-6	2	-16	7	-50	-97	-67
Unutrasnji dug (tok, +=povecanje)	-5	0	0	0	0	0	0	0
Promjena u neizmirenim obavezama i razlika između obračunske i gotovinske osnove	45	-232	-122	-232	-95	-95	-232	-115
Ostalo domace	-179	61	-23	164	19	159	91	-8
Finansiranje od strane bankarskog sektora, neto	-179	61	-23	164	19	159	91	-8
Vanjsko	390	41	26	48	40	62	94	84
Povlacenje kredita	487	59	42	118	107	171	235	235
Za projekte	224	59	42	118	107	171	235	235
Budžetska potpora ²	263	0	0	0	0	0	0	0
Amortizacija	-97	-18	-15	-69	-67	-109	-141	-151
Manjak/odstupanje	89	281	173	332	127	235	574	480
Identificirano financiranje ²	...	281	180	332	180	235	574	480
MMF	...	177	184	177	184	235	309	322
Svjetska banka	...	104	0	104	0	0	162	100
EU	...	0	0	52	0	0	104	59
Odstupanja zbog kursa razmjene	...	0	-4	0	-4	0	0	0
Preostali manjak/greške i omaške	89	0	-7	0	-53	0	0	0

Izvori: Ministarstvo finansija; i procjene osoblja MMF-a.

¹ Uključuje prihode od privatizacije, sredstva od sukcesije, i korištenje alokacije SDR-ova iz 2009.² Doznaka kredita za budžetsku potporu i grantova od multilateralnih kreditora u prošlosti su zabilježeni pod "Strano finansiranje za budžetsku potporu" i "grantovi za budžetsku potporu" te pod "identificirano finansiranje manjka" u tekućoj godini i projekcijama.

Table 5c. Bosnia and Herzegovina: Republika Srpska Consolidated General Government, 2009-10
(u milionima KM)

	2009		2010					
	Dec	Mar		Jun		Sep	Dec	
	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.	Procj.	EBS/10/39 Prog.	Procj.	Prog.	EBS/10/39 Prog.	Prog.
Prihodi	3,189	713	736	1,569	1,581	2,448	3,250	3,368
Poreski prihodi	2,660	591	609	1,314	1,304	2,028	2,738	2,790
Indirektni porezi	1,202	258	274	580	608	939	1,271	1,281
Direktni porezi	319	83	78	165	157	245	329	329
Doprinosi	1,140	250	257	569	538	844	1,138	1,180
Neporeski prihodi	391	82	88	176	199	303	352	413
Grantovi	138	40	39	80	78	117	160	156
Budžetske potpore	0	1	0	2	0	0	4	0
Investicioni	138	39	39	78	78	117	156	156
Rashodi na bazi preuzetih obaveza	3,914	884	851	1,872	1,780	2,837	3,749	3,871
Bruto plate i naknade	839	208	200	413	407	617	826	826
Izdaci za robe i usluge	705	167	160	352	339	526	704	716
Subvencije i transferi	1,384	332	319	687	646	1,022	1,373	1,392
Socijalna davanja	988	247	241	473	482	729	946	979
Ostali transferi domaćinstvima	242	53	64	111	121	181	221	245
Subvencije industriji i poljoprivredi	154	32	14	103	44	112	206	169
Kamate	56	10	11	23	27	46	50	66
Ostala tekuća potrošnja	163	26	28	74	61	105	147	149
Kapitalni izdaci	621	109	95	261	249	427	523	583
Projekti finansirani iz inostranstva	286	69	54	137	127	217	274	303
Ostali	335	41	41	124	122	209	248	281
Vanbudžetski izdaci	178	38	44	91	68	128	182	189
Neto pozajmljivanje (+/-)	-31	-7	-5	-28	-17	-34	-56	-50
Konsolidacijska greska/odstupanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Sveukupni bilans	-725	-170	-115	-303	-199	-388	-500	-503
Financiranje	725	170	115	303	199	388	500	503
Domaće	524	14	10	121	33	224	157	185
Prihodi od prodaje GSM licenci	10	2	0	5	6	16	10	21
Jednokratne uplate/isplate ¹	163	-8	-10	-8	-10	-10	-8	-10
Amortizacija	-90	-46	-21	-69	-37	-57	-147	-58
Promjena u neizmirenim obavezama i razlika između obračunske i gotovinske osnove	72	-136	-57	-136	-112	-95	-136	-90
Ostalo domaće	370	201	98	329	186	370	438	321
Finansiranje od strane bankarskog sektora, neto	558	251	127	429	243	499	638	521
Transfer Investiciono-razvojnoj banci	-189	-50	-29	-100	-58	-129	-200	-200
Vanjsko	224	16	5	16	10	47	29	61
Povlačenje kredita	279	30	14	59	48	100	119	147
Za projekte	148	30	14	59	48	100	119	147
Budžetska potpora ²	131	0	0	0	0	0	0	0
Amortizacija	-56	-14	-10	-44	-39	-53	-90	-85
Manjak/odstupanje	-22	140	100	166	156	118	314	257
Identificirano financiranje ²	...	140	90	166	90	118	314	257
MMF	...	88	92	88	92	118	155	161
Svjetska banka	...	52	0	52	0	0	108	66
EU	...	0	0	26	0	0	52	29
Odstupanja zbog kursa razmjene	...	0	-2	0	-2	0	0	0
Preostali manjak/greške i omaške	-22	0	10	0	66	0	0	0

Izvori: Ministarstvo finansija; i procjene osoblja MMF-a.

¹ Uključuje prihode od privatizacije, sredstva od sukcesije, i korištenje alokacije SDR-ova iz 2009.

² Doznaka kredita za budžetsku potporu i grantova od multilateralnih kreditora u prošlosti su zabilježeni pod "Strano financiranje za budžetsku potporu" i "grantovi za budžetsku potporu" te pod "identificirano financiranje manjka" u tekućoj godini i projekcijama.

Tabela 6. Bosna i Hercegovina: monetarni pregled, 2008–15

	2008	2009	2010				2011	2012	2013	2014	2015
	Dec.	Dec.	Jun.	Dec.	Dec.						
	ostvarenje	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.	Proj.			Dec.		
	(Milliona KM, kraj perioda)										
Neto strana aktiva	3,111	3,462	3,545	4,023	3,928	4,270	5,327	6,336	6,592	6,556	6,409
Strana aktiva	9,422	9,210	9,322	9,323	9,733	9,443	10,604	11,719	12,081	12,156	12,121
Strana pasiva	6,311	5,748	5,777	5,300	5,806	5,173	5,277	5,382	5,490	5,600	5,712
Neto domaća aktiva	9,593	9,540	9,575	9,399	9,115	9,198	8,753	8,817	9,756	10,954	12,346
Domaći kredit	12,991	12,844	13,165	13,063	12,745	13,202	13,126	13,567	14,731	16,271	17,836
Potraživanja od generalne vlade (neto)	-1,302	-907	-405	-804	-639	-687	-1,079	-1,721	-1,762	-1,160	-586
Potraživanja od centralne (državne i entitetske) vlade (neto)	-1,462	-1,153	-652	-1,077	-886	-938	-1,330	-1,972	-2,013	-1,411	-838
Potraživanja od javnih agencija (fondovi socijalnog osiguranja)	14	53	39	58	39	49	49	49	49	49	49
Potraživanja od lokalne vlade	147	193	207	216	207	202	202	202	202	202	202
Potraživanja od nevladinog sektora	14,293	13,751	13,570	13,866	13,384	13,889	14,205	15,288	16,492	17,431	18,422
Ostale stavke (neto)	-3,398	-3,304	-3,590	-3,664	-3,630	-4,005	-4,373	-4,750	-4,975	-5,317	-5,490
Novac u širem smislu (M2)	12,704	13,003	13,120	13,422	13,042	13,467	14,079	15,153	16,347	17,510	18,755
Novac u užem smislu (M1)	5,995	5,888	5,858	5,861	5,629	6,011	6,227	6,617	7,034	7,446	7,879
Valuta	2,301	2,009	2,105	1,990	2,000	2,001	2,005	2,028	2,027	2,036	2,033
Depoziti po viđenju	3,695	3,879	3,753	3,872	3,629	4,009	4,222	4,589	5,007	5,410	5,846
Kvazi-novac (M1)	6,708	7,115	7,263	7,560	7,414	7,457	7,853	8,536	9,314	10,064	10,877
Oročeni i štedni ulozii	1,727	1,785	1,781	1,789	1,780	1,802	1,898	2,063	2,251	2,432	2,629
Ulozi u stranoj valuti	4,982	5,330	5,482	5,771	5,634	5,655	5,955	6,473	7,063	7,632	8,248
	(12-mjesečna promjena u novcu u širem smislu u odnosu na isti period prošle godine, u procentima)										
Neto strana aktiva	-16.6	2.8	7.4	11.2	3.6	6.2	7.8	7.2	1.7	-0.2	-0.8
Neto domaća aktiva	20.3	-0.4	-1.4	-2.8	-3.2	-2.6	-3.3	0.5	6.2	7.3	8.0
Domaći kredit	26.0	-1.2	0.3	-0.5	-0.8	2.8	-0.6	3.1	7.7	9.4	8.9
Potraživanja od generalne vlade (neto)	6.0	3.1	4.2	0.9	2.1	1.7	-2.9	-4.6	-0.3	3.7	3.3
Potraživanja od nevladinog sektora	20.0	-4.3	-3.9	-1.5	-2.9	1.1	2.3	7.7	8.0	5.7	5.7
Ostale stavke (neto)	-5.7	0.7	-1.7	-2.3	-2.5	-5.4	-2.7	-2.7	-1.5	-2.1	-1.0
Novac u širem smislu (M2)	3.7	2.4	6.0	8.4	0.3	3.6	4.5	7.6	7.9	7.1	7.1
<i>Stavke memoranduma:</i>											
				(godišnja promjena u procentima)							
Novac u širem smislu (M2)	3.7	2.4	6.0	8.4	0.3	3.6	4.5	7.6	7.9	7.1	7.1
Rezervni novac (RM)	-8.4	-1.0	8.6	4.9	-0.1	-3.3	4.0	4.5	3.1	6.8	5.5
Kredit privatnom sektoru	20.7	-3.8	-3.4	-1.3	-2.7	1.0	2.3	7.6	7.9	5.7	5.7
				(procentat)							
Kredit privatnom sektoru (u procentima BDP-a)	57.9	57.3	...	...	54.0	57.3	56.1	56.1	56.1	55.3	54.6
Novac u širem smislu (u procentima BDP-a)	51.4	54.2	...	...	52.6	55.6	55.6	55.6	55.6	55.6	55.6
Neto strana aktiva Centralne banke (u procentima domaće valute van banaka)	274.8	310.5	296.5	300.6	335.9	315.9	365.5	392.0	391.6	389.5	384.2
				(omjer)							
Velositet (BDP/kraj perioda M2)	1.9	1.8	...	...	1.9	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8
Multiplikator rezervnog novca (M2/RM)	2.2	2.3	...	...	2.3	2.5	2.5	2.6	2.7	2.7	2.7

Izvor: CBBH i procjene i projekcije osoblja MMF-a.

Tabela 7. Bosna i Hercegovina: Centralna banka i komercijalne banke, 2008–15
(Miliona KM, kraj perioda)

	2008	2009	2010			2011	2012	2013	2014	2015	
	Dec.	Dec.	Jun.	Dec.		Proj.	Proj.	Proj.	Proj.		
	ostvarenje	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.	ostvarenje	EBS/10/39 Prog.						
Centralna banka											
Neto strana aktiva	6,323	6,239	6,241	5,980	6,718	6,323	7,328	7,951	7,938	7,929	7,809
Strana aktiva	6,324	6,240	6,242	5,981	6,719	6,324	7,329	7,952	7,938	7,930	7,810
Strana pasiva	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
od čega: srednjoročne i dugoročne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neto domaća aktiva	-619	-590	-677	-604	-1,073	-858	-1,645	-2,011	-1,814	-1,389	-909
Potraživanja od generalne vlade (neto)	-23	-57	-130	-84	-520	-337	-1,120	-1,482	-1,263	-837	-366
Potraživanja od centralne vlade (državne i entitetske) (neto)	-23	-57	-130	-84	-520	-337	-1,120	-1,482	-1,263	-837	-366
Potraživanja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Depoziti	-23	-57	-130	-84	-520	-337	-1,120	-1,482	-1,263	-837	-366
Potraživanja od javnih agencija (fondovi socijalnog osiguranja)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Potraživanja od komercijalnih banaka (neto)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Potraživanja od nevladinog sektora	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ostale stavke (neto)	-597	-535	-548	-522	-555	-523	-527	-531	-553	-554	-545
Rezervni novac	5,704	5,649	5,565	5,376	5,645	5,465	5,683	5,941	6,124	6,540	6,900
Valuta van banaka	2,301	2,009	2,105	1,990	2,000	2,001	2,005	2,028	2,027	2,036	2,033
Bankovne rezerve	3,396	3,633	3,454	3,379	3,639	3,459	3,673	3,908	4,092	4,500	4,863
Gotovinska rezerva	252	258	258	297	288	273	290	308	323	355	384
Depoziti	3,144	3,375	3,195	3,082	3,351	3,186	3,384	3,600	3,770	4,145	4,480
Nebankovni depoziti	7	6	6	7	6	4	4	4	4	4	4
Depozitne banke											
Neto strana aktiva	-3,212	-2,777	-2,696	-1,957	-2,790	-2,053	-2,001	-1,615	-1,346	-1,373	-1,400
Strana aktiva	3,098	2,971	3,080	3,342	3,015	3,119	3,275	3,766	4,143	4,226	4,310
Strana pasiva	6,310	5,747	5,776	5,299	5,805	5,172	5,276	5,381	5,489	5,599	5,711
od čega: srednjoročne i dugoročne	5,645	5,171	5,171	4,638	5,222	4,586	4,678	4,771	4,867	4,964	5,063
Neto domaća aktiva	13,607	13,764	13,711	13,382	13,827	13,515	14,071	14,736	15,662	16,843	18,119
Rezerve	3,395	3,632	3,454	3,378	3,639	3,459	3,673	3,908	4,092	4,500	4,863
Gotovinska rezerva	252	258	258	297	288	273	290	308	323	355	384
Depoziti kod Centralne banke	3,143	3,374	3,195	3,082	3,351	3,186	3,384	3,600	3,770	4,145	4,480
Domaći kredit	13,013	12,899	13,294	13,145	13,264	13,538	14,244	15,047	15,992	17,106	18,200
Potraživanja od vlade (neto)	-1,278	-850	-275	-720	-119	-350	41	-239	-499	-323	-221
Potraživanja od centralne (državne i entitetske) vlade (neto)	-1,438	-1,097	-521	-993	-365	-601	-210	-491	-750	-574	-472
Potraživanja od javnih agencija (fondovi socijalnog osiguranja)	14	53	39	58	39	49	49	49	49	49	49
Potraživanja od lokalne vlade	147	193	207	216	207	202	202	202	202	202	202
Potraživanja od privatnog sektora	14,291	13,750	13,569	13,865	13,383	13,888	14,203	15,286	16,491	17,429	18,421
Ostale stavke (neto)	-2,800	-2,767	-3,036	-3,142	-3,075	-3,482	-3,846	-4,219	-4,422	-4,763	-4,944
Obaveze prema Centralnoj banci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Depozitne obaveze prema nebankovnim rezidentima	10,396	10,987	11,016	11,425	11,036	11,462	12,070	13,120	14,316	15,470	16,718
od čega: lokalna vlada	547	604	600	530	600	481	496	529	495	360	226
javne agencije (fondovi socijalnog osiguranja)	230	211	211	206	211	309	309	309	309	309	309

Izvor: CBBH i procjene i projekcije osoblja MMF-a.

Tabela 8. Bosna i Hercegovina: pokazatelji financijske stabilnosti, 2005–2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 Mar	2010 Jun
<i>Kapital</i>							
Kapital 1. reda u odnosu na sredstva ponderirana rizikom (SPR)	13.7	13.6	12.6	12.0	12.4	12.6	12.0
Neu odnosu na kapital u odnosu na SPR	17.8	17.7	17.1	16.3	16.1	15.7	15.1
<i>Kvalitet sredstava</i>							
Loši zajmovi u odnosu na ukupne zajmove	5.3	4.0	3.0	3.1	5.9	7.1	8.7
Neproizvodna aktiva (NPA) u odnosu na ukupnu aktivu	3.3	2.5	1.8	2.2	3.9	4.8	5.9
NPA bez rezerviranja u odnosu na kapital 1. reda	20.4	15.2	12.9	14.3	25.9	31.7	38.5
Rezerviranje u odnosu na NPA	40.1	39.6	37.2	37.9	34.6	32.9	34.3
<i>Profitabilnost</i>							
Prihod od aktive	0.7	0.9	0.9	0.4	0.1	0.0	-0.3
Prihod od kapitala	6.2	8.5	8.9	4.3	1.1	-0.4	-3.0
Neto kamatni prihod u odnosu na bruto prihod	54.1	54.3	59.9	60.6	61.5	63.8	62.9
Nekamatni izdaci u odnosu na bruto prihod	90.1	86.4	84.9	90.5	97.4	101.9	110.9
<i>Likvidnost</i>							
Likvidna aktiva u odnosu na ukupnu aktivu	36.1	35.9	37.7	30.0	30.9	30.6	29.5
Likvidna sredstva u odnosu na kratkoročne financijske obaveze	61.9	60.8	61.3	51.8	52.9	50.6	49.3
Kratkoročne financijske obaveze u odnosu na ukupne financijske obaveze	66.1	67.1	69.0	65.4	66.2	68.1	67.6
<i>Valutni rizik</i>							
Valutni i indeksirani zajmovi u odnosu na ukupne zajmove	68.7	71.0	74.0	73.3	73.9	73.6	72.3
Valutne obaveze u odnosu na ukupne financijske obaveze	64.4	62.8	65.0	69.5	69.2	68.5	68.9
Neto otvorena pozicija	8.3	8.9	4.9	6.2	1.7	4.8	4.6

Izvor: CBBH.

Tabela 9a. Bosna i Hercegovina: Bruto potrebe za financiranjem 2008–15
(U milionima eura)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Potrebe za financiranjem	-1,881	-917	-1,113	-1,186	-1,307	-1,617	-1,948	-2,187
Deficit na računu tekućih plaćanja	-1,819	-840	-684	-707	-732	-792	-815	-863
Amortizacija	-62	-77	-428	-479	-575	-825	-1,132	-1,324
Vlada ¹	-62	-77	-117	-127	-166	-330	-524	-574
Ostalo	0	0	-311	-352	-409	-495	-609	-750
Financiranje	1,881	917	1,113	1,186	1,307	1,617	1,948	2,187
Kapitalni transferi	201	174	176	190	196	202	209	216
Direktna strana ulaganja	627	184	200	378	728	728	728	728
Neto bankovno financiranje	807	-104	-374	-31	-210	-147	12	12
Strani zajmovi	629	900	371	337	333	358	412	446
Vlada	71	484	193	191	189	200	237	253
Ostalo	558	416	178	146	144	159	175	193
Bruto međunarodne rezerve (– = povećanje)	206	46	-43	-514	-319	7	4	61
Ostalo	-589	-283	271	322	377	468	582	723
Manjak financiranja ²	0	0	511	503	201	0	0	0
Fiskalni	0	0	382	103	0	0	0	0
Povećanje rezervi	0	0	129	400	201	0	0	0
MMF	0	0	376	400	201	0	0	0
<i>od čega, za budžetsku potporu</i>	0	0	247	0	0	0	0	0
Svjetska banka	0	0	85	53	0	0	0	0
Eu	0	0	50	50	0	0	0	0
Ostalo	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 9b. Bosna i Hercegovina: Bruto potrebe za financiranjem 2008–15
(U procentima BDP-a)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Potrebe za financiranjem	-14.9	-7.5	-9.0	-9.2	-9.4	-10.8	-12.1	-12.7
Deficit na računu tekućih plaćanja	-14.4	-6.8	-5.5	-5.5	-5.2	-5.3	-5.1	-5.0
Amortizacija	-0.5	-0.6	-3.5	-3.7	-4.1	-5.5	-7.0	-7.7
Vlada ¹	-0.5	-0.6	-0.9	-1.0	-1.2	-2.2	-3.3	-3.3
Ostalo	0.0	0.0	-2.5	-2.7	-2.9	-3.3	-3.8	-4.3
Financiranje	14.9	7.5	9.0	9.2	9.4	10.8	12.1	12.7
Kapitalni transferi	1.6	1.4	1.4	1.5	1.4	1.3	1.3	1.3
Direktna strana ulaganja	5.0	1.5	1.6	2.9	5.2	4.8	4.5	4.2
Neto bankovno financiranje	6.4	-0.8	-3.0	-0.2	-1.5	-1.0	0.1	0.1
Strani zajmovi	5.0	7.3	3.0	2.6	2.4	2.4	2.6	2.6
Vlada	0.6	3.9	1.6	1.5	1.4	1.3	1.5	1.5
Ostalo	4.4	3.4	1.4	1.1	1.0	1.1	1.1	1.1
Bruto međunarodne rezerve (– = povećanje)	1.6	0.4	-0.3	-4.0	-2.3	0.0	0.0	0.4
Manjak financiranja ²	0.0	0.0	4.1	3.9	1.4	0.0	0.0	0.0
Fiskalni	0.0	0.0	3.1	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0
Povećanje rezervi	0.0	0.0	1.0	3.1	1.4	0.0	0.0	0.0
MMF	0.0	0.0	3.0	3.1	1.4	0.0	0.0	0.0
Svjetska banka	0.0	0.0	0.7	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0
EU	0.0	0.0	0.4	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0
Ostalo	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Izvor: Projekcije i kalkulacije osoblja MMF-a.

¹ Uključuje otplate multilateralne potpore za finansiranje budžeta i uvećanje deviznih rezervi. Na računima platnog bilansa, posljednje navedeno je knjiženo pod srednjoročne i dugoročne obaveze monetarnih vlasti.² Doznake kredita za budžetsku potporu i grantovi od multilateralnih kreditora (uklj. MMF) su knjižene pod "strani krediti" i "tekući transferi" u godini kada su povučeni i pod ""identificirano finansiranje manjaka " kod projekata.

Tabela 10. Bosna i Hercegovina: pokazatelji otplate MMF-u, 2009–15

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Actual	Projections					
Ponovna kupnja MMF-ovih sredstava i troškovi							
U milionima SDR-a	1.3	3.5	12.1	44.7	173.5	310.7	330.9
U milionima dolara SAD	2.1	5.2	18.4	68.0	264.3	474.1	512.8
U procentima izvoza robe i nefakt. usluga	0.04	0.1	0.3	1.0	3.8	6.5	6.7
U procentima servisiranje duga	1.2	2.3	6.9	21.5	50.7	62.8	62.1
U procentima kvote	0.8	2.0	7.2	26.4	102.7	184.0	198.8
U procentima bruto službenih rezervi	0.0	0.1	0.4	1.3	5.2	9.3	10.3
Neotplaćeni kredit MMF-a							
U milionima SDR-a	182.6	507.2	845.3	991.6	839.8	545.7	222.0
U milionima dolara SAD	281.7	768.9	1,284.9	1,508.9	1,279.6	832.5	344.1
U procentima kvote	108.0	299.9	499.9	586.4	496.6	322.7	131.3
U procentima BDP-a	1.7	4.7	7.7	8.5	6.7	4.1	1.6
U procentima bruto službenih rezervi	6.1	18.6	26.9	29.2	25.0	16.3	6.9
Stavke memoranduma:							
Izvoz roba i usluga (milion dolara SAD)	5,463	5,918	6,241	6,572	6,930	7,306	7,649
servisiranje duga (milion dolara SAD)	175	231	266	316	521	754	825
kvote (milion SDR-a)	169	169	169	169	169	169	169
kvote (milion dolara SAD)	261	256	257	257	258	258	262
Bruto službene rezerve (milion dolara SAD)	4,637	4,144	4,781	5,163	5,128	5,099	4,997
BDP (milion dolara SAD)	17,043	16,202	16,631	17,808	19,114	20,375	21,720

Izvor: procjene osoblja MMF-a.

Na osnovi analize "Šta ako" od 28. 08. 2010.

Tabela 11. Bosna i Hercegovina: Kriteriji izvršenja prema Stand-By Aranzmanu 2009-12, 2010
(u milionima KM)

	Kumulativni tok od 31.12.2009. godine							
	2010. godina							
	Mart			Juni			Septembar	Decembar
Program	Korigovani Program ²	Ostvarenje	Program	Korigovani Program ²	Ostvarenje	Program	Program	
Gornja granica za akumulirani iznos neto kredita bankarskog sektora za: ^{1,2}								
generalnu vladu	333	292	104	580	604	175	751	631
od cega:								
Institucije BiH	20	20	3	-11	-11	-71	112	121
Vladu RS	251	237	127	429	480	243	499	521
Vladu Federacije BiH	61	34	-23	164	137	19	159	-8
Gornja granica za rast ukupnog iznosa garancija od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS za preuzimanje dugovanja privatnih i javnih preduzeca prema domacim bankama plus iznos duga preduzeca prema domacim bankama koje su preuzele ove vlade ³	0		0	0		0	100	100
Gornja granica za akumulirani iznos nezimirenih obaveza po osnovu servisa vanjskog duga od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS i CBBH ³	0		0	0		0	0	0
Gornja granica za ugovaranje novog kratkorocnog nekoncesionog vanjskog duga od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS i CBBH ³	0		0	0		0	0	0
Gornja granica za akumulirani iznos unutrašnjih neizmirenih obaveza ³ :								
Institucije BiH	0		0	0		0	0	0
Vlade Republike Srpske	0		15	0		-1	0	0
Vlade Federacije BiH	0		-6 ⁴	0		-17 ⁴	0	0

¹ Jednako zbiru tri navedena pod-limita plus neto iznos kredita bankarskog sektora za Brcko Distrik koji se ne prati pojedinačno obzirom na mali iznos istog.

² Ciljevi za neto potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade ce biti korigovani navise (nanize) za puni iznos manjka (viska) u planiranim doznakama kredita za budzetsku podrsku i grantova; takodje, oni ce biti korigovani navise (nanize) za iznos za koji je promjena u razlici izmedju obracunske i gotovinske osnove aritmeticki niza (visa) u odnosu na ciljeve u fiskalnom programu. Korekcija navise je limitirana na 10 procenata apsolutne vrijednosti odnosno promjene u cilju za razliku izmedju obracunske i gotovinske osnove (vidi TMR, definicije I izvjestavanje u okviru ekonomskog programa 2009-12).

³ Kontinuirano.

⁴ Bazirano na preliminarnim podacima za nize nivoe vlasti u FBiH (kantone, opstine i kantonalne vanbudzetske fondove).

Tabela 12. Bosna i Hercegovina: Strukturalne mjere u okviru Stand-By aranžmana, 2010

Testni datum	Mjere	Cilj	Status	Tip
Kontinuirano				
kontinuirano	Kontinuirano provođenje aranžmana valutnog odbora u skladu sa zakonom	Sidro za makroekonomsku politiku. Doprinosi ekonomskoj i političkoj stabilnosti.	Ispunjeno	Strukturalna odrednica
kontinuirano	Objavljivanje na web stranici Institucija BiH kvartalnih konsolidiranih računa generalne vlade u roku od 5 sedmica	Povećava fiskalnu transparentnost i vlasništvo nad programom.	Ispunjeno (za mart i juni)	Strukturalna odrednica
kontinuirano	Provođenje revizije prava civilnih i boračkih korisnika; objavljivanje rezultata revizije (kvartalno u roku od 4 sedmice nakon kraja svakog kvartala), uključujući i očekivane uštede od diskvalifikacije korisnika (F BiH, RS)	Smanjuje tekuće rashode kroz bolje ciljanje transfera.	RS (Ispunjeno za mart i juni uz kašnjenje objavljivanja); FBiH (nije ispunjeno)	Strukturalna odrednica
kontinuirano	Neće se uvoditi nikakva nova povoljnija ili specijalna prava na penzionisanje prije reforme penzionog sistema (Federacija).	Ograniciti troškove centralne vlade za finansiranje penzionog sistema.		Strukturalna odrednica (Novo)
Drugi i treci pregled				
kraj marta 2010	Usvajanje na Parlamentu Zakona o platama u skladu sa ciljevima fiskalne politike za 2010 (F BiH)	Harmonizacija politika plata i naknada na svim nivoima vlasti u cilju limitiranja izdvajanja za plate i naknade u javnom sektoru.	Ispunjeno sa zakašnjenjem u julu	Strukturalna odrednica
kraj marta 2010	Reforma beneficiranih penzija od strane entitetskih vlada (F BiH, RS)	Koraci usmjereni na limitiranje troškova centralne vlade za finansiranje penzionog sistema.	RS (ispunjeno); FBiH (nije ispunjeno)	Strukturalna odrednica
kraj marta 2010	Pripremiti strategiju reforme penzija od strane entitetskih vlada (F BiH, RS)		RS (ispunjeno); FBiH (ispunjeno sa zakašnjenjem u junu)	Strukturalna odrednica
	Usvajanje na Parlamentu FBiH rebalansa budžeta za 2010. u skladu sa preuzetim obavezama iz stava 10. ovog Pismu namjere (F BiH).	Odrzava mjere za limitiranje izdvajanja za plate i naknade te transfera, osigurava cjelovito finansiranje finansijskih obaveza centralne vlade u pogledu transfera za tekucu godinu.	Ispunjeno	Prethodna mjera
	Usvajanje na Vladi odluke o mjerama kojim ce se unaprijediti proces revizije u skladu sa obavezama iz stava 10. ovog Pisma namjere (F BiH).	Smanjuje tekucih rashoda kroz bolje ciljanje transfera.	Ispunjeno	Prethodna mjera
	Usvajanje na Vladi odluke o uslovljavanju transfera kantonima rebalansom njihovih budžeta kako bi smanjili tekuće rashode (F BiH).	Smanjuje tekuće potrosnje na kantonima.	Ispunjeno	Prethodna mjera
Četvrti pregled				
kraj decembra 2010	Usvajanje od strane vlade Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju u skladu sa Strategijom reforme penzionog sistema (RS)	Korak usmjeren na limitiranje troškova centralne vlade za finansiranje penzionog sistema.		Strukturalna odrednica
kraj decembra 2010	Uspostaviti radnu grupu unutar Fiskalnog vijeća koja će do 31.12.2010. predložiti preporuke, smjernice i dinamiku primjene međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor i drugih međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, uključujući i harmonizovani obrazac za fiskalno izvještavanje, na svim nivoima vlasti u BiH.	Unaprijediti budžetsko planiranje u srednjoročnom periodu, uvećati fiskalnu transparentnost i vlasništvo nad programom.		Strukturalna odrednica

Tabela 13. Bosna i Hercegovina: Raspored povlačenja sredstava po SBA, 2009-12

Dostupno na ili nakon	Iznos povlačenja		Uvjeti
	U milionima SDR-a	U procentima kvote ¹	
	Realizirano		
1 July 8, 2009	182.63	108	Odobrenje aranžmana od strane Odbora.
2 December 10, 2009	87.93	52	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj septembra (rujna) 2009. godine i zaključenje prvog pregleda programa. ²
3 March 10, 2010	33.82	20	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj decembra (prosina) 2009. godine, i zaključenje tromjesečnog pregleda programa. ²
	Planirano		
4 June 10, 2010	33.82	20	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj marta (ožujka) 2010. godine i zaključenje drugog pregleda programa.
5 September 10, 2010	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj juna (lipnja) 2010. godine i zaključenje trećeg pregleda programa.
6 December 10, 2010	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj septembra (rujna) 2010. godine i zaključenje četvrtog pregleda programa.
7 March 10, 2011	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj decembra (prosina) 2010. godine i zaključenje petog pregleda programa.
8 June 10, 2011	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj marta (ožujka) 2011. godine i zaključenje šestog pregleda programa.
9 September 10, 2011	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj juna (lipnja) 2011. godine i zaključenje sedmog pregleda programa.
10 December 10, 2011	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj septembra (rujna) 2011. godine i zaključenje osmog pregleda programa.
11 March 10, 2012	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj decembra (prosina) 2011. godine i zaključenje devetog pregleda programa.
12 June 10, 2012	84.55	50	Ispunjenje kriterija izvrsenja za kraj marta (ožujka) 2012. godine i zaključenje desetog pregleda programa.
Total	1,014.60	600	

¹ Kvota iznosi 169.1 miliona SDR.

² Povlačenjatranši iz decembra/prosina 2009 i marta/ožujka 2010 su se dogodila nakon zaključivanja prvog pregleda 24.03. 2010.

ANEKS I. BOSNA I HERCEGOVINA: ODRŽIVOST VANJSKOG DUGA

43. **Vanjski dug BiH i dalje je na nivou koji se može kontrolirati, bez obzira na rastuće potrebe vlade za vanjskim finansiranjem i ograničene mogućnosti za zaduživanje u privatnom sektoru izazvane globalnom krizom. Očekuje se da će se odnos duga i BDP-a povećati sa nivoa od 48 procenata prije krize na oko 60 procenata u periodu 2011-2012. godine.** Osnovni faktor koji doprinosi tom povećanju je javni sektor, što uključuje zajmove međunarodnih finansijskih institucija i drugih multilateralnih i bilateralnih povjerilaca sa ciljem podrške finansiranju fiskalnog jaza i implementacije suštinskih investicionih projekata. Kriza je spriječila povećanje mogućnosti za zaduživanje u privatnom sektoru; iako se zaduživanje u nebankarskom sektoru povećavalo skromnim tempom, zaduživanje u bankarskom sektoru u inostranstvu je pokazalo znatan pad.
44. **U okviru osnovnog scenarija, dinamika indikatora vanjskog duga i dalje predstavlja nešto što se može kontrolirati i konzistentna je sa makroekonomskim okvirom u sklopu SBA.** Pretpostavka u okviru osnovnog scenarija je da će doći do postepenog poboljšavanja indikatora duga u javnom sektoru što će biti vođeno fiskalnim prilagođavanjem, očekivanim prilivima od privatizacije javnih preduzeća (u FBH). Ipak, zaduživanje vlade će i dalje biti na visokom nivou u usporedbi sa indikatorima iz vremena prije krize, što će biti vođeno investicionim potrebama vlade. Zaduzivanje privatnog sektora (uključujući bankarsko i nebankarsko) u toku perioda 2011-2015. godine će se stabilizirati na nivou od oko 30,5 procenata BDP-a.
45. **Bound testovi otkrivaju da je vanjski dug BiH i dalje osjetljiv u odnosu na više različitih vrsta šokova.** Ti testovi ukazuju na to da je vanjska pozicija BiH posebno osjetljiva na šok realne deprecijacije, na šok vezan za nekamatne tekuće račune, te na usporavanje rasta BDP-a. Izgleda da bi šok vezan za kamatne stope imao relativno skroman efekat. Na primjer, deprecijacija kursnih stopa za 30 procenata bi gurnula vanjski dug na nivo iznad 85 procenata BDP-a, iako bi se dug vremenom vratio na opadajuću putanju u toku narednih godina, pri čemu bi 2015. godine dosegao nivo od oko 68 procenata. Negativan šok vezan za bilans na tekućem računu bi također doveo do neodržive putanje duga, pri čemu bi odnos vanjskog doga dosegao 59 procenata BDP-a do 2015. godine.⁵
46. **Upravljanje održivošću duga i smanjivanje rizika vezanih za brzu akumulaciju duga će zavisiti od održavanja makroekonomskih politika koje su povoljne za održivi rast, kontinualnu fiskalnu konsolidaciju i održavanje vanjske stabilnosti, konzistentno sa aranžmanom valutnog odbora.** Dinamika vanjskog duga će biti pod znatnim uticajem tempa ekonomskog oporavka u toku narednih nekoliko godina, kvaliteta prilagođavanja tekućeg računa i reformi koje su povoljne za povećavanje obima direktnih stranih investicija, uključujući promoviranje zdravog poslovnog i investicionog okruženja.

---

⁵ U odnosu na šok vezan za CAB uzima se kao pretpostavka da je nekamatni tekući račun na polaznom nivou minus jedna polovina standardne devijacije.

Appendix Table 1. Bosnia and Herzegovina: External Debt Sustainability Framework, 2005-2015
(In percent of GDP, unless otherwise indicated)

	Actual					Projections						Debt-stabilizing non-interest current account 6/
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1 Baseline: External debt 1/	52.0	46.9	48.4	50.5	53.9	57.3	60.8	59.5	55.7	51.7	47.8	-6.1
2 Change in external debt	2.9	-5.2	1.6	2.0	3.5	3.4	3.4	-1.3	-3.8	-4.0	-3.8	
3 Identified external debt-creating flows (4+8+9)	7.6	-4.4	-11.6	0.9	9.7	3.6	0.9	-2.8	-2.5	-1.8	-1.4	
4 Current account deficit, excluding interest payments	16.2	6.7	9.4	13.0	5.4	4.7	4.5	4.3	4.2	4.0	3.8	
5 Deficit in balance of goods and services	40.2	29.2	31.5	33.2	23.4	21.8	21.2	20.5	20.3	19.9	19.3	
6 Exports	32.7	36.5	37.4	37.0	32.1	36.5	37.5	36.9	36.3	35.9	35.2	
7 Imports	72.9	65.7	68.9	70.2	55.4	58.3	58.7	57.4	56.6	55.8	54.6	
8 Net non-debt creating capital inflows (negative)	-5.6	-6.2	-13.5	-5.0	-1.5	-1.6	-2.9	-5.2	-4.8	-4.5	-4.2	
9 Automatic debt dynamics 2/	-3.0	-4.9	-7.5	-7.1	5.8	0.6	-0.7	-1.8	-1.9	-1.3	-1.0	
10 Contribution from nominal interest rate	1.0	1.2	1.4	1.5	1.5	0.9	0.9	1.0	1.1	1.1	1.2	
11 Contribution from real GDP growth	-1.8	-2.8	-2.3	-2.3	1.7	-0.3	-1.7	-2.8	-2.9	-2.4	-2.2	
12 Contribution from price and exchange rate changes 3/	-2.1	-3.3	-6.5	-6.3	2.6	...	...	...	...	...	...	
13 Residual, incl. change in gross foreign assets (2-3) 4/	-4.7	-0.8	13.2	1.1	-6.2	-0.2	2.6	1.5	-1.3	-2.2	-2.4	
External debt-to-exports ratio (in percent)	159.1	128.3	129.6	136.5	168.2	157.0	161.9	161.2	153.6	144.1	135.8	
Gross external financing need (in billions of US dollars) 5/	2.3	1.5	2.2	3.2	2.1	2.3	2.4	2.5	3.0	3.4	3.8	
in percent of GDP	21.5	12.0	14.2	17.4	12.6	14.0	14.3	14.2	15.5	16.9	17.4	
Scenario with key variables at their historical averages 6/						57.3	61.6	65.7	67.0	67.4	67.5	-10.5
Key Macroeconomic Assumptions Underlying Baseline												
Real GDP growth (in percent)	4.0	6.1	6.1	5.7	-3.1	0.5	3.0	5.0	5.2	4.5	4.5	
GDP deflator in US dollars (change in percent)	4.5	6.8	16.2	15.0	-5.0	-5.4	-0.3	2.0	2.0	2.0	2.0	
Nominal external interest rate (in percent)	2.1	2.7	3.6	3.8	2.7	1.5	1.7	1.7	1.9	2.1	2.4	
Growth of exports (US dollar terms, in percent)	20.7	26.7	26.2	20.2	-20.1	8.3	5.5	5.3	5.5	5.4	4.7	
Growth of imports (US dollar terms, in percent)	12.0	2.2	29.3	23.8	-27.3	0.0	3.5	4.7	5.7	5.1	4.3	
Current account balance, excluding interest payments	-16.2	-6.7	-9.4	-13.0	-5.4	-4.7	-4.5	-4.3	-4.2	-4.0	-3.8	
Net non-debt creating capital inflows	5.6	6.2	13.5	5.0	1.5	1.6	2.9	5.2	4.8	4.5	4.2	

1/ Slight differences in external debt to GDP estimates presented in this and other staff report tables are due to different methods of conversion of the various aggregates into common units.

2/ Derived as $[r - g - \rho(1+g) + \epsilon\alpha(1+r)] / (1+g+\rho+g\rho)$ times previous period debt stock, with r = nominal effective interest rate on external debt; ρ = change in domestic GDP deflator in US dollar terms, γ = real GDP growth rate, ϵ = nominal appreciation (increase in dollar value of domestic currency), and α = share of domestic-currency denominated debt in total external debt.

3/ The contribution from price and exchange rate changes is defined as $[-\rho(1+g) + \epsilon\alpha(1+r)] / (1+g+\rho+g\rho)$ times previous period debt stock. ρ increases with an appreciating domestic currency ($\epsilon > 0$) and rising inflation (based on GDP deflator).

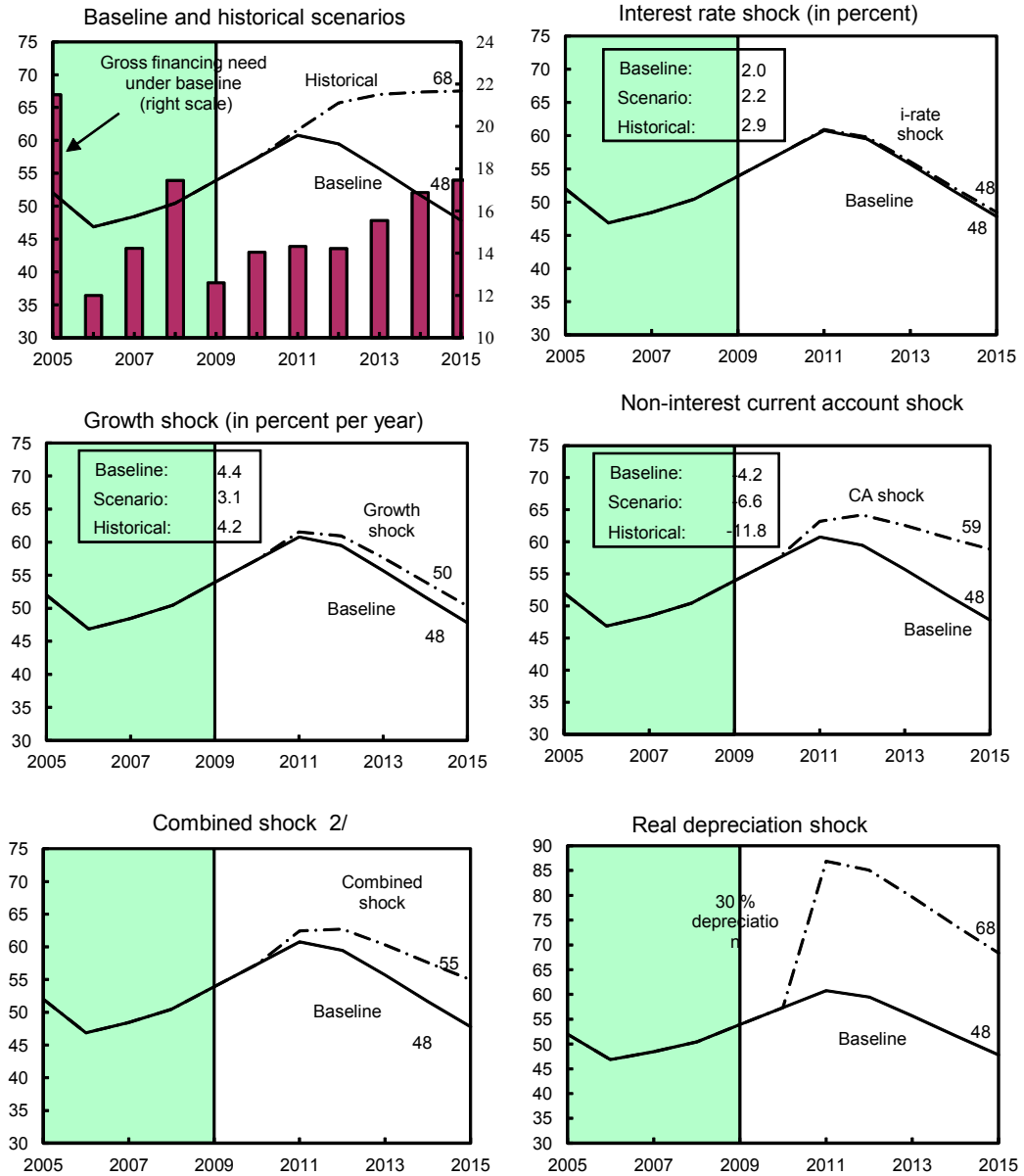
4/ For projection, line includes the impact of price and exchange rate changes.

5/ Defined as current account deficit, plus amortization on medium- and long-term debt, plus short-term debt at end of previous period.

6/ The key variables include real GDP growth; nominal interest rate; dollar deflator growth; and both non-interest current account and non-debt inflows in percent of GDP.

7/ Long-run, constant balance that stabilizes the debt ratio assuming that key variables (real GDP growth, nominal interest rate, dollar deflator growth, and non-debt inflows in percent of GDP) remain at their levels of the last projection year.

Appendix Figure 1. Bosnia and Herzegovina: External Debt Sustainability: Bound Tests 1/ (External debt in percent of GDP)

Sources: International Monetary Fund, Country desk data, and staff estimates.

1/ Shaded areas represent actual data. Individual shocks are permanent one-half standard deviation shocks. Figures in the boxes represent average projections for the respective variables in the baseline and scenario being presented. Ten-year historical average for the variable is also shown.

2/ Permanent 1/4 standard deviation shocks applied to real interest rate, growth rate, and current account balance.

ANEKS II. BOSNA I HERCEGOVINA: ODRŽIVOST JAVNOG DUGA

47. **Finansijski pritisci na finansije vlade koji predstavljaju rezultat globalne krize u znatnoj mjeri su povećali potrebe Bosne i Hercegovine za javnim zaduživanjem.**

Očekuje se da će javni dug da se do kraja 2010. godine poveća na nivo od 39 procenata BDP, što će biti vođeno vanjskim zaduživanjem kod međunarodnih finansijskih institucija i bilateralnim finansiranjem vlade za finansiranje kako tekućih, tako i kapitalnih rashoda. Vanjsko zaduživanje na nivou od 3,4 procenata BDP-a u 2009. godini bilo je gotovo ravnopravno podijeljeno između budžetske podrške i investicionih projekata. Prognoze za srednjoročni period predviđaju povećanje servisiranja duga sa nivoa od 1,7 procenata BDP iz 2008. godine na oko 4,4 procenata do 2015. godine.

48. **U okviru osnovnog scenarija, izgleda da je javni dug BiH na održivom nivou.** U srednjoročnom scenariju u sklopu programa predviđa se fiskalna konsolidacija, a za nivo duga BiH predviđa se da će on u nominalnom smislu da opadne na ispod 27 procenata BDP-a, blizu svog nivoa iz 2005. godine. U skladu sa opadajućim primarnim deficitima, očekuje se da će bruto potrebe za finansiranjem također da opadnu, bez obzira na to što će servisiranje duga biti posvećeni veći resursi.

49. **Javni dug BiH je podložan šokovima.** Standardizirani testovi šokova ukazuju na to da bi niža stopa rasta, deprecijacija kursa i viši primarni deficiti u znatnoj mjeri pogoršali stepen održivosti duga, pri čemu bi se odnos duga i BDP-a povećao za između 5 i 11 procentnih poena do 2015. godine. Uz to, izvršeno je baždarenje šoka vezanog za nepredviđene obaveze, kako bi se odrazili troškovi restrukturiranja banaka za vladu, koji iznose do 10 procenata BDP-a. Vjerovatnoća da će se takav šok desiti je veoma niska, pošto je devet stranih banaka, čije podružnice zauzimaju 85 procenata sredstva bankarskog sektora BiH, preuzelo obavezu da će održavati stepen svoje izloženosti BiH i osigurati da su njihove podružnice adekvatno kapitalizirane u skladu sa Evropskom inicijativom za koordinaciju banaka. Prema tom scenariju, odnos javnog duga i BDP-a se do 2015. godine povećava za preko 8 procenata BDP-a.

50. **Alternativni scenario koji se konkretno odnosi na BiH ukazuje na brzo rastuće nivoe duga u slučaju potpunog nedostatka prilagođavanja.** Prema tome hipotetskom scenariju bez prilagođavanja, ukupni bilansi se u toku srednjoročnog perioda održavaju na nivou koji je predviđen za 2010. godinu (4,5 procenata BDP-a). Bruto potrebe za finansiranje u 2015. godini bi se povećale sa nivoa koji se sada predviđa, od 4 procenta BDP-a, na 10 procenata BDP-a, do 2015. godine, uz odgovarajuće pogoršavanje opterećenja koje predstavlja javni dug.

51. **Održivost duga u velikoj mjeri zavisi od zadržavanja oporavka rasta, u toku 2011. godine i poslije, kao i od solidnog makroekonomskog upravljanja, uključujući i kontinuiranu fiskalnu konsolidaciju.** Dinamika, također u suštinskoj mjeri zavisi od prilagođavanja tekućeg računa i povećavanja direktnih stranih investicija (uključujući privatizaciju u Federaciji).

Appendix Table 2. Bosnia and Herzegovina: Public Sector Debt Sustainability Framework, 2005-2015
(In percent of GDP, unless otherwise indicated)

	Actual					Projections						Debt-stabilizing primary balance 9/
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1 Baseline: Public sector debt 1/	25.6	22.0	32.9	30.8	35.4	39.1	43.0	39.7	34.5	30.8	27.1	-1.2
o/w foreign-currency denominated	25.6	21.2	17.5	17.2	21.7	26.2	29.4	29.0	26.0	22.5	19.1	
2 Change in public sector debt	0.1	-3.7	10.9	-2.1	4.5	3.7	4.0	-3.3	-5.2	-3.7	-3.7	
3 Identified debt-creating flows (4+7+12)	0.4	-7.7	-12.3	-0.3	7.8	4.0	1.0	-3.6	-3.8	-1.8	-1.9	
4 Primary deficit	-1.4	-2.9	-0.5	3.1	5.1	3.7	2.1	0.6	0.0	0.0	-0.4	
5 Revenue and grants	45.5	47.4	47.2	45.9	44.6	45.9	45.8	45.8	45.6	45.4	45.1	
6 Primary (noninterest) expenditure	44.2	44.5	46.6	49.0	49.7	49.7	47.9	46.4	45.6	45.3	44.7	
7 Automatic debt dynamics 2/	2.1	-4.6	-4.1	-2.8	2.7	0.4	-0.8	-2.2	-2.1	-1.6	-1.4	
8 Contribution from interest rate/growth differential 3/	-1.1	-2.2	-2.3	-3.0	1.4	0.4	-0.8	-2.2	-2.1	-1.6	-1.4	
9 Of which contribution from real interest rate	-0.2	-0.7	-1.0	-1.8	0.5	0.6	0.3	-0.2	-0.2	-0.2	-0.1	
10 Of which contribution from real GDP growth	-0.9	-1.6	-1.3	-1.3	1.0	-0.2	-1.1	-2.0	-1.9	-1.4	-1.3	
11 Contribution from exchange rate depreciation 4/	3.2	-2.4	-1.8	0.2	1.3	...	...	...	...	...	...	
12 Other identified debt-creating flows	-0.3	-0.1	-7.7	-0.6	-0.1	-0.1	-0.3	-2.0	-1.7	-0.1	-0.1	
13 Privatization receipts (negative)	-0.3	-0.1	-7.7	-0.6	-0.1	-0.1	-0.3	-2.0	-1.7	-0.1	-0.1	
14 Recognition of implicit or contingent liabilities	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
15 Other (specify, e.g. bank recapitalization)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
16 Residual, including asset changes (2-3) 5/	-0.3	4.0	23.3	-1.8	-3.3	-0.3	3.0	0.3	-1.4	-1.9	-1.8	
Public sector debt-to-revenue ratio 1/	56.3	46.3	69.8	67.2	79.3	85.1	93.9	86.7	75.7	67.9	60.0	
Gross financing need 6/	0.1	-1.2	0.9	5.1	7.8	7.0	5.4	5.6	4.0	3.5	3.9	
in billions of U.S. dollars	0.0	-0.1	0.1	0.9	1.3	1.1	0.9	1.0	0.8	0.7	0.9	
Scenario with key variables at their historical averages 7/						39.1	41.2	39.0	35.4	33.1	31.0	-1.7
Key Macroeconomic and Fiscal Assumptions Underlying Baseline												
Real GDP growth (in percent)	3.9	6.9	6.8	4.3	-3.1	0.5	3.0	5.0	5.2	4.5	4.5	
Average nominal interest rate on public debt (in percent) 8/	2.5	3.1	3.2	1.7	1.7	2.2	2.3	2.0	2.1	2.1	2.4	
Average real interest rate (nominal rate minus change in GDP deflator, in percent)	-0.7	-2.6	-4.7	-5.7	1.5	1.7	0.8	-0.5	-0.4	-0.4	-0.1	
Nominal appreciation (increase in US dollar value of local currency, in percent)	-11.6	11.4	10.3	-1.5	-6.7	...	...	...	...	...	...	
Inflation rate (GDP deflator, in percent)	3.2	5.7	7.9	7.4	0.2	0.5	1.5	2.5	2.5	2.5	2.5	
Growth of real primary spending (deflated by GDP deflator, in percent)	4.1	7.8	10.4	11.0	-1.7	0.4	-0.6	1.7	3.3	3.9	3.2	
Primary deficit	-1.4	-2.9	-0.5	3.1	5.1	3.7	2.1	0.6	0.0	0.0	-0.4	

1/ Indicate coverage of public sector, e.g., general government or nonfinancial public sector. Also whether net or gross debt is used.

2/ Derived as $[(r - \pi(1+g) - g + \alpha\varepsilon(1+r))/(1+g+\pi+g\pi)]$ times previous period debt ratio, with r = interest rate; π = growth rate of GDP deflator; g = real GDP growth rate; α = share of foreign-currency denominated debt; and ε = nominal exchange rate depreciation (measured by increase in local currency value of U.S. dollar).

3/ The real interest rate contribution is derived from the denominator in footnote 2/ as $r - \pi(1+g)$ and the real growth contribution as $-g$.

4/ The exchange rate contribution is derived from the numerator in footnote 2/ as $\alpha\varepsilon(1+r)$.

5/ For projections, this line includes exchange rate changes.

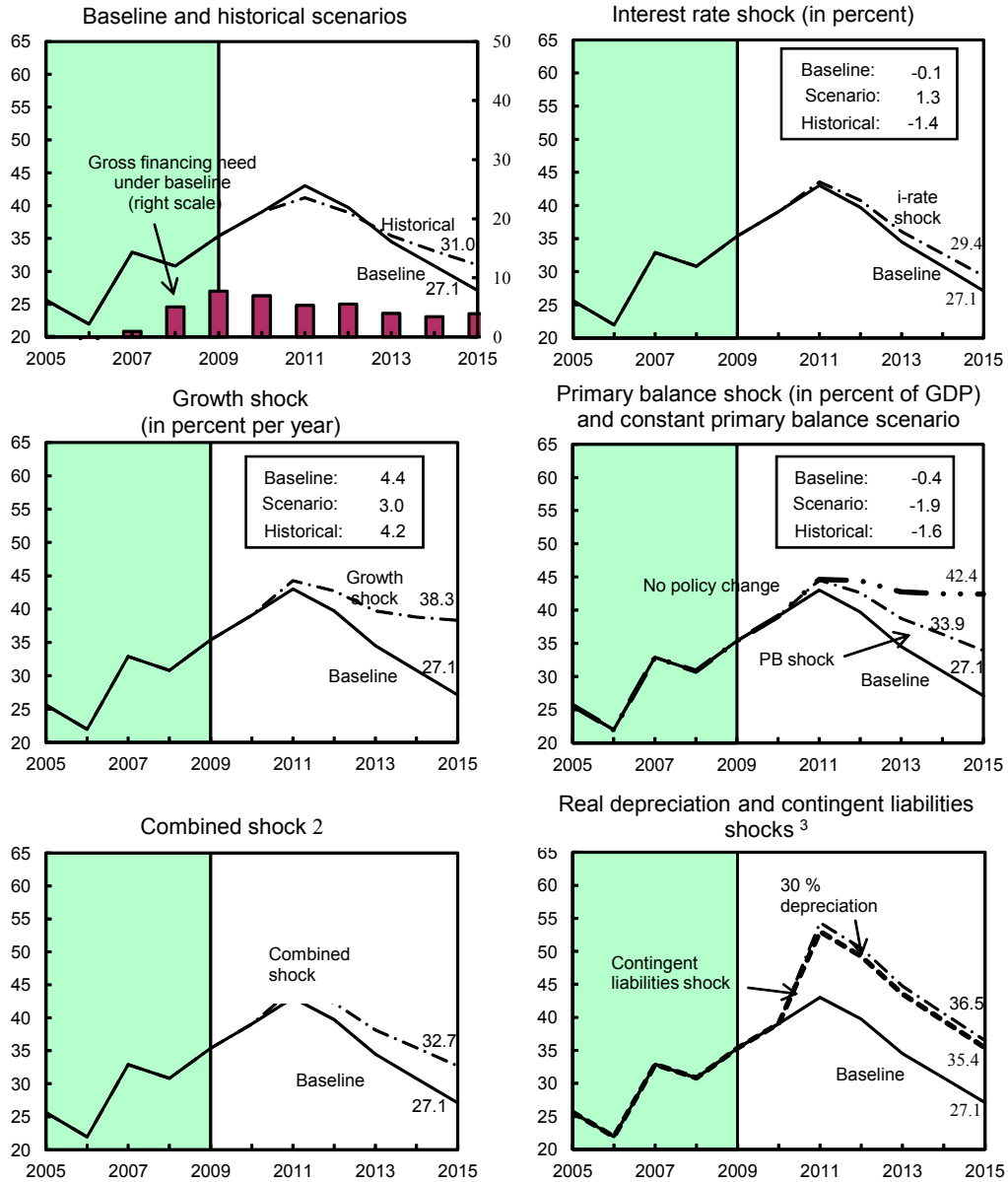
6/ Defined as public sector deficit, plus amortization of medium and long-term public sector debt, plus short-term debt at end of previous period.

7/ The key variables include real GDP growth; real interest rate; and primary balance in percent of GDP.

8/ Derived as nominal interest expenditure divided by previous period debt stock.

9/ Assumes that key variables (real GDP growth, real interest rate, and other identified debt-creating flows) remain at the level of the last projection year.

Appendix Figure 2. Bosnia and Herzegovina: Public Debt Sustainability: Bound Tests¹ (Public debt in percent of GDP)

Sources: International Monetary Fund, country desk data, and staff estimates.

¹ Shaded areas represent actual data. Individual shocks are permanent one-half standard deviation shocks. Figures in the boxes represent average projections for the respective variables in the baseline and scenario being presented. Ten-year historical average for the variable is also shown.

² Permanent 1/4 standard deviation shocks applied to real interest rate, growth rate, and primary balance.

³ One-time real depreciation of 30 percent and 10 percent of GDP shock to contingent liabilities occur in 2010, with real depreciation defined as nominal depreciation (measured by percentage fall in dollar value of local currency) minus domestic inflation (based on GDP deflator).

PRILOG I. BOSNA I HERCEGOVINA: PISMO NAMJERE

Sarajevo i Banja Luka, Bosna i Hercegovina
17. septembar/rujan 2010. godine

Gospodin Dominique Strauss-Kahn
Izvršni direktor
Međunarodni monetarni fond
Washington, D.C. 20431

Poštovani gospodine Strauss-Kahn,

1. Bez obzira na vanjsko okruženje koje predstavlja izazov, jačanje naših politika i znatna finansijska podrška koju je MMF obezbijedio od odobravanja Stand-by aranžmana (SBA) u julu/srpnju 2009. godine pomogli su da se privreda Bosne i Hercegovine (BiH) stabilizira i da se postave temelji za održiv rast u toku srednjoročnog perioda. Osjetljivost u makrofinansijskoj oblasti je smanjena, pošto se povjerenje javnosti u banke povratilo nakon manjeg oticanja depozita u toku 2008. godine, opadanje rezervi strane valute u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBH) je zaustavljeno, a strane banke su zadržale ukupni stepen svoje izloženosti u našoj zemlji.
2. Implementacija programa koji podržava MMF bila je u skladu s obavezama koje smo preuzeli (tabele 1 i 2):
  - *Kvantitativni kriterijumi uspješnosti.* Svi ciljni iznosi za kraj maja/svibnja i kraj juna/lipnja 2010. godine su ispunjeni, osim onog koji se odnosi na akumuliranje domaćih zaostalih obveza.
  - *Strukturalne odrednice.* Ispunili smo strukturalnu odrednicu koja se odnosi na objavljivanje kvartalnih konsolidiranih podataka za konsolidirane vlade na internetskoj prezentaciji državne vlade za kraj marta/ožujka i kraj juna/lipnja 2010. godine. U Federaciji, implementacija strukturalnih odrednica za kraj marta/ožujka 2010. godine je kasnila u odnosu na raspored, ali institucije su sada napredovale u odnosu na reformski raspored programa. Konkretno, Parlament je u julu/srpnju usvojio zakon o platama u javnom sektoru, vlada je u junu/lipnju odobrila strategiju penzijske reforme, a revizije kvalificiranosti korisnika za primaocce davanja vezanih za rat počele su početkom jula/srpnja. Sada se predviđa da će reforma privilegiranih penzija i najnovija runda revizije kvalificiranosti primalaca civilnih invalidskih davanja biti sprovedene u toku 2011. godine. U Republici Srpskoj (RS), sve odrednice za kraj marta/ožujka 2010. godine – vezane za revizije kvalificiranosti korisnika, reformu privilegiranih penzija, te penzijsku reformu - ispunjene su; a

odrednica za kraj juna/lipnja 2010. godine vezana za objavljivanje rezultata revizija kvalificiranosti korisnika ispunjena je sa zakašnjenjem od nekoliko dana.

3. Ukupno izvršenje budžeta u institucijama BiH (državni nivo), Federacije i RS, bilo je u skladu sa programom. U isto vrijeme, u Federaciji postoje zabrinjavajući znaci da reforme programa gotovinskih transfera zasnovanih na pravima ne dovode do očekivanih ušteda. U RS, finansije sistema penzijskog i zdravstvenog osiguranja i dalje su pod pritiskom. Kao odgovor na to, entitetske vlade su identificirale dodatne izvore prihoda i mjere za ograničavanje rashoda, koje su detaljnije predstavljene u ovom Pismu.

4. Što se tiče tog stepena uspješnosti i naše trajne posvećenosti programu, zatražili bismo da se završe drugi i treći pregled u okviru Stand-by aranžmana. Na osnovu korektivnih mjera koje su sprovedene, zatražili bismo oslobađanje za nepoštivanje kriterijuma uspješnosti koji se odnosi na neakumuliranje domaćih neizmirenih obaveza. U RS, nulta gornja granica za akumulaciju domaćih neizmirenih obaveza je probijena u toku prvog kvartala 2010. godine, uglavnom zbog teškoća sa likvidnošću u Fondu zdravstvenog osiguranja, ali od tog perioda neisplaćene zaostale obaveze su eliminirane. U toku 2011. godine ćemo riješiti to pitanje u kontekstu planirane reforme sistema zdravstvenog osiguranja. U Federaciji, prikupljanje detaljnih informacija o neizmirenim obavezama na nižim nivoima vlasti pokazalo se veoma teško izvodljivim u okviru roka koji je određen za izvještavanje, zbog ograničenja kapaciteta, decentralizirane strukture vlade, te nedostatka ovlaštenja za provedbu regulativa na strani centralne vlade. Konačne informacije koje su dostupne pokazuju smanjenje postojećeg stanja domaćih neizmirenih obaveza za centralnu vladu i kantone u toku perioda od januara/siječnja do juna/lipnja 2010. godine, a preliminarne informacije ukazuju na to da nulta gornja granica za akumulaciju neizmirenih obaveza nije probijena na nivou opština i kantonalnih vanbudžetskih fondova. Da bismo se suočili sa tim poteškoćama, pripremili smo formular koji će biti uveden za izvještavanje o neizmirenim obavezama na svim nivoima i povećat ćemo broj osoblja u jedinici Ministarstva finansija koja je odgovorna za prikupljanje fiskalnih informacija od nižih nivoa vlasti, kako bismo bili u mogućnosti da ispunimo rok za izvještavanje u okviru budućih pregleda programa.

5. Politike koje su predstavljene u okviru ovog Pisma i naših prethodnih pisama (od 16. juna/lipnja 2009. godine i 5. marta/ožujka 2010. godine) adekvatne su za postizanje ciljeva našeg ekonomskog programa i dalje smo spremni da preduzmemo dodatne mjere u skladu sa onim što bude prikladno za osiguravanje postizanja tih ciljeva. Konsultiraćemo se sa MMF-om prije modifikacije mjera koje su sadržane u ovom pismu ili usvajanja novih mjera koje bi predstavljale odstupanje od ciljeva ovog programa, a MMF-u ćemo obezbijediti sve neophodne informacije za praćenje programa.

A. Makroekonomski okvir

6. U vezi sa našim makroekonomskim okvirom zadržane su oprezne pretpostavke. I dalje vjerujemo u postepeno vraćanje na pozitivne stope rasta, pri čemu bi se realna stopa

rasta BDP-a povećala na 0,5 procenata u 2010. godini, a na 3 procenta u 2011. godini, čemu bi pomogao i oporavak u Euro oblasti. Očekuje se da će se inflacija ove godine popeti na 2½ procenta. Slaba domaća potražnja u toku 2010. godine će deficit na tekućem računu zadržati na nivou koji je znatno ispod nivoa iz perioda prije krize. Očekujemo da će situacija vezana za vanjsko finansiranje da i dalje bude povoljna. Od stranih matičnih banaka se očekuje da u opštim okvirima zadrže svoju ukupnu stopu izloženosti u BiH, uzimajući u obzir direktno pozajmljivanje rezidenata iz matičnih banaka. Trebalo bi da drugi privatni tokovi, zajedno sa finansiranjem iz MMF-a, Svjetske banke, te EU, budu dovoljni za ispunjavanje svih potreba za vanjskim finansiranjem u toku 2010. godine.

B. Fiskalna politika

7. Kao podrška našoj posvećenosti valutnom odboru, daljnja fiskalna konsolidacija i strukturalne fiskalne reforme i dalje će biti kameni temeljci našeg kreiranja politika. Kada smo se našli pod udarom krize, naša fiskalna pozicija je bila ugrožena. Ispate u okviru Stand-by aranžmana i alokacije SDR su nam omogućile da održimo kontinuitet naših javnih usluga i dale su nam vremena da detaljno razradimo ambiciozne fiskalne reforme usmjerene na postavljanje javnih finansija na put održivosti. Naši napori na usklađivanju fokusirani su na kontroliranje tekuće potrošnje, uz istovremenu zaštitu transfera za ugrožene grupe stanovništva i potrošnje na izuzetno potrebnu infrastrukturu. Konkretno, plate u javnom sektoru, koje su veoma brzo rastle u toku posljednjih nekoliko godina, drže se pod kontrolom, dok se sistem socijalnih transfera podvrgava reformi sa ciljem unapređivanja njegove efikasnosti kroz bolje usmjeravanje davanja.

8. Ukupni cilj programa vezan za nivo konsolidiranog fiskalnog deficita od 4½ procenata BDP-a za 2010. godinu i dalje je prikladan. Iako je stepen uspješnosti u toku prve polovine godine u skladu sa onim što program predviđa, biće neophodni daljnji napori da se i ostane u okviru ciljnih iznosa programa.

9. Državni nivo je od početka programa sprovodio opreznu politiku. 2009. godine smo postigli ukupno smanjenje potrošnje od 100 miliona KM u usporedbi sa budžetom, a evidentirali smo i 12 miliona KM viškova. Ove godine smo implementirali restriktivne mjere, i cilj nam je deficit od 173 miliona KM, što će biti finansirano iz viškova iz ranijih godina, prihoda od sukcesije, te finansiranja iz zajma EU za budžetsku podršku.

10. Federacija se oduprijela pritiscima na strani potrošnje. Koristeći prihode koji su bili bolji od onih predviđenih budžetom, evidentirala je konsolidirani deficit od 97 miliona KM, u usporedbi sa ciljem u okviru programa koji iznosi 293 miliona KM za prvu polovinu godine. Međutim, zbog kašnjenja u implementaciji reformi davanja, bez dodatnih napora pritisci na strani potrošnje i dalje će da ugrožavaju održivost naših finansija. Prema tome, riješeni smo da se obračunamo sa tim pritiscima snažnim i konkretnim mjerama, koje su inkorporirane u rebalans budžeta za 2010. godinu (usvajanje rebalansa na Parlamentu predstavlja preduslov i on je ispunjen 14. septembra/rujna). Konkretno:

- *Plate.* Parlament Federacije je usvojio Zakon o platama u julu/srpnju (strukturalna odrednica za kraj marta/ožujka) usmjeren na harmonizaciju i povećavanje stepena transparentnosti politika naknada na različitim nivoima vlasti. Taj zakon, zajedno sa ograničenjem za zapošljavanje za preostali dio godine, će osigurati da platni fond centralne vlade Federacije neće premašiti budžetsku alokaciju za 2010. godinu; u stvari, očekujemo da će dovesti do ušteda od barem 3 miliona KM.
- *Ratne invalidnine.* Nakon određenih odlaganja, počeli smo sa revizijama kvalificiranosti korisnika (kontinualna strukturalna odrednica). U toku perioda od jula/srpnja do avgusta/kolovoza 2010. godine revidirali smo status 2.185 korisnika i 469 slučajeva prosljedili na daljnju verifikaciju dokumentacije u vojnim evidencijama. Bez odlaganja ćemo prekinuti isplate u slučajevima potvrđenog nedostatka adekvatne dokumentacije. Zbog kašnjenja u pokretanju procesa revizije i njegove kompleksnosti, očekujemo da će uštede početi da se materijaliziraju tek krajem ove godine, ali uštede stvorene u okviru tekućih procedura neće biti dovoljne da nam omoguće da ostanemo u okvirima budžetske alokacije za davanja za ratni invaliditet. Mi ćemo unaprijediti proces revizije tako što ćemo dati prioritet određenim grupama korisnika (tj. onima koji su postali kvalificirani tako što su dokazali svoj status i članstvo u oružanim snagama kroz administrativne procedure, korisnicima koji su koristili svoja prava bez obezbjeđivanja certifikata o platnim listama iz oružanih snaga, najnovijim korisnicima, te onima koji imaju prava na osnovu mentalnog oboljenja). Također ćemo izvršiti izmjene Pravilnika o uspostavljanju i radu timova za reviziju tako da dozvolimo mogućnost uspostavljanja do 20 timova za reviziju (umjesto sadašnjih 15). Vlada će izdati odluku o uključivanju spomenutih promjena u proces revizije do 10. septembra/rujna 2010. godine (preduslov), a Federalno ministarstvo boračkih pitanja će izdati izmijenjene pravilnike do kraja septembra/rujna 2010. godine. Uz to, u oktobru/listopadu 2010. godine vlada FBH će ocijeniti implementaciju budžeta i, ako bude potrebno, primijeniti neophodni koeficijent za racionalizaciju u toku posljednjeg kvartala 2010. godine za sve budžetske korisnike. Na kraju, na internetskoj prezentaciji vlade objavićemo detaljne rezultate revizija kvalificiranosti koje su sprovedene do avgusta i nastavićemo da te rezultate objavljujemo na kvartalnoj osnovi.
- *Nosioci priznanja.* Uveli smo imovinski cenzus za nosioce ratnih odličja koji je stupio na snagu 1. maja/svibnja 2010. godine. Isplate davanja su obustavljene u iščekivanju ishoda revizija kvalificiranosti i imovinskog cenzusa. Izbacili smo sa liste korisnika 196 pojedinaca koji se nisu ponovo prijavili za davanja sa 1. majem/svibnjem 2010. godine, a nakon imovinskog cenzusa također ćemo sa liste korisnika do kraja 2010. godine izbaci 20 procenata korisnika sa najvišim dohotkom. Sve te mjere će rezultirati uštedama od barem 1 milion KM u odnosu na budžetsku alokaciju za 2010. godinu.

- *Demobilizirani borci.* Opoziv Zakona o demobiliziranim borcima koji je stupio na snagu 1. maja/svibnja 2010. godine rezultirao je obustavljanjem svih gotovinskih transfera za demobilizirane borce. Realizirane uštede od 4,1 miliona KM u odnosu na budžetsku alokaciju za tu stavku potrošnje iskorištene su za izmirivanje zaostalih obaveza za davanja u slučaju nezaposlenosti za demobilizirane borce koje su akumulirane u toku 2009. godine. U budućnosti socijalne potrebe demobiliziranih boraca će se rješavati u okviru postojećih programa mreže socijalne sigurnosti.
- *Privilegirane penzije.* Provest ćemo detaljnu reformu sistema privilegiranih penzija u kontekstu implementacije reforme perzijskog sistema u toku 2011. godine. U međuvremenu neće biti uvedena nikakva nova ili privilegirana prava za penzioniranje (kontinualna strukturalna odrednica). Pooštrit ćemo kriterijume za kvalificiranost i ubrzati reviziju korisnika, te na kvartalnoj osnovi objavljujati rezultate. Niko neće imati pravo na penzioniranje i korištenje privilegiranih ili posebnih odredbi za penzioniranje bez provedene revizije. Davanja će bez odlaganja biti obustavljena u svim slučajevima prevara. Da bismo kontrolirali ukupne fiskalne troškove i unaprijedili ravnopravnost javnog penzijskog sistema, za cilj ćemo imati usklađivanje prosječnog nivoa privilegiranih penzija sa nivoom penzija koje se zarađuju za puni staž plaćanja doprinosa.
- *Reguliranje neizmirenih obaveza.* Riješit ćemo probleme koji proističu iz slabosti u oblastima budžetiranja, fiskalnog izvještavanja i upravljanja gotovinom, koje su dovele do ad hoc tretmana neizmirenih obaveza prema krajnjim korisnicima i obaveza koje se pojavljuju između različitih nivoa vlasti. Već smo uspostavili i objavićemo inventar svih neizmirenih obaveza po nivoima vlasti, sa krajem juna/lipnja 2010. godine, prema korisnicima u sklopu osnovnih programa transfera. Kao naredni korak, regulirat ćemo i iščistiti sve neizmirene obaveze planiranjem finansiranja za te namjene u budžetima FBiH počevši od 2011. godine, između ostalog i kroz dostavljanje Parlamentu nacrta zakona o izmirenju neizmirenih obaveza prema neratnim invalidima sa ciljem potpune isplate u toku naredne dvije godine, te kroz razmatranje različitih opcija za izmirenje duga centralne vlade FBiH prema Fondu penzijskog osiguranja, duga prema demobiliziranim borcima, te drugim korisnicima u okviru osnovnih programa transfera.
- *Kantoni.* Odražavajući velike nivoe očekivanih transfera iz vlade Federacije i nerealne projekcije prihoda, određeni kantoni su odobrili ekspanzionističke budžete i povećali tekuću potrošnju u usporedbi sa 2009. godinom. Podstakli bismo kantone da sprovedu rebalans svojih budžeta u skladu sa ciljevima Zakona o uštedama. Sa tim ciljem, Vlada Federacije će izdati odluku o uslovljavanju transfera za finansiranje deficita kantona rebalansima kantonalnih budžeta, radi smanjivanja tekuće potrošnje (preduslov – ispunjen 8. septembra/rujna).

11. Pristup RS je u toku prve godine bio oprezan i evidentirani konsolidirani deficit vlade na svim nivoima iznosio je 199 miliona KM, što treba porediti sa ciljem u okviru programa, koji je iznosio 303 miliona KM. Vlada je posvećena ulaganju svih potrebnih napora na ograničavanju konsolidiranog deficita vlade na svim nivoima za 2010. godinu na 503 miliona KM u skladu sa programom. Imajući u vidu da su rezultirajući prihodi bili bolji nego što je očekivano, naši napori će biti fokusirani na održavanje potrošnje pod kontrolom.

12. Kao dio priprema za implementaciju naše sveobuhvatne strategije za reformu penzijskog sistema, vlada RS je počela da rješava izazove vezane za likvidnost sa kojima se u toku tekuće godine suočio Fond penzijskog osiguranja, kroz povećavanje transfera i zaduživanje kod poslovnih banaka. Pokrenute su parametarske reforme, a u toku posljednjih nekoliko godina uveden je i treći penzijski stub. Prelazak na drugi stub je ocijenjen suviše skupim i preteškim za kratkoročni period. Koraci koji se predviđaju u budućnosti uključuju sljedeće: daljnje povećavanje djelotvorne starosti za penzioniranje, kako za muškarce, tako i za žene; prelazak na sistem poena sličan njemačkom modelu; te usklađivanje visine penzija u skladu sa švajcarskim modelom (50 posto prema indeksu potrošačkih cijena, a 50 posto prema stopi rasta plata). Sa tim ciljem, vlada RS će, do kraja 2010. godine, usvojiti nacrt Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i proslijediti ga na usvajanje u Narodnoj skupštini RS u skladu sa usvojenom Strategijom reforme penzijskog sistema (strukturalna odrednica). Revizije kvalificiranosti korisnika boračkih i socijalnih davanja će se nastaviti.

13. Vlada RS će pokrenuti reformu sistema zdravstvenog osiguranja u skladu sa Strategijom primarne zdravstvene zaštite i Strategijom sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite u RS. Ta reforma će uključivati racionalizaciju troškova, uvođenje novog modela plaćanja zdravstvenim ustanovama, te unapređenja u oblasti informacione tehnologije.

14. Poduzeli smo korake na jačanju prihodne strane. Izvršili smo izmjene Zakona o porezu na dohodak u sljedećem smislu: (i) proglasili smo troškove toplog obroka koji priprema poslodavac ili koje poslodavcu dostavlja preduzeće registrirano za ugostiteljske usluge oslobođenim poreza u maksimalnom iznosu od 3,5 KM dnevno po zaposlenom, ili u maksimalnom iznosu od 77 KM mjesečno po zaposlenom; (ii) smanjili smo iznos ličnog dohotka koji je oslobođen od plaćanja poreza sa 3.600 KM na 3.000 KM godišnje; (iii) oporezovali smo kapitalne dobiti iz prodaje imovine koja je korištena za ličnu upotrebu; i (iv) oporezovali smo penzije koje se isplaćuju iz sistema dobrovoljnog penzijskog osiguranja do 1.200 KM. U oblasti poreske administracije, napori vezani za unapređivanje naplate prihoda biće usmjereni na izmjene i dopune zakonskog i regulatornog okvira sa ciljem poboljšavanja kontrole i proširivanja obuhvata poreskih obveznika.

15. Do kraja 2010. godine ćemo usvojiti novi pravilnik o finansijskom izvještavanju za budžetske korisnike Republike, opština, gradova i fondova; i, do kraja septembra/rujna 2010. godine, objavićemo novi pravilnik o kontnom planu za budžetske korisnike Republike, opština, gradova i fondova, čija primjena će početi 1. januara/siječnja 2011. godine.

16. Sve vlade su posvećene održavanju fiskalne discipline u toku srednjoročnog perioda. Prema tome, namjeravamo da u 2011. godini smanjimo deficit konsolidirane vlade na svim nivoima na 3 procenta BDP-a. Napori u fiskalnoj oblasti će i dalje biti usmjereni na stranu potrošnje, a za to će biti korisni efekti reformi koje su izvršene u toku ove godine.

- Fiskalno vijeće (FV) će usvojiti Globalni okvir za fiskalni bilans i politike u BiH, konzistentan sa SBA, radi osiguravanja da će budžetska potrošnja na nivou države u 2011. godini ostati na nivou iz 2010. godine. Taj okvir će obezbijediti osnovu za pripremanje budžeta na državnom i entitetskom nivou za 2011. godinu.
- Sa ciljem unapređivanja transparentnosti rada vlade, budžeti za 2012. godinu na državnom nivou, u Federaciji i u RS će uključivati i investicione projekte finansirane iz vanjskih izvora koji se finansiraju iz vanjskih zajmova i grantova, izuzimajući tehničku podršku, koji prolaze kroz sistem Trezora, kao i kompletno računovodstvo operacija finansiranja.
- Srednjoročno fiskalno planiranje u Federaciji će morati da se bavi značajnim potrebama za kapitalnim investicijama u infrastrukturu. Konsolidacija platnog fonda, transfera i druge tekuće potrošnje biće nastavljena. Restrukturiranje privatizacije preduzeća u državnom vlasništvu će predstavljati jedan od važnijih izvora finansiranja.
- U RS, osnovni izazovi koji su pred nama biće ograničavanje pritiska na socijalnim davanjima koji će proisteći iz nepovoljnih demografskih trendova, prelazak na niže nivoe finansiranja koji su dostupni za kapitalne projekte, te izgradnja ušteta za servisiranje obaveza vezanih za vanjski dug. To će zahtijevati strogu kontrolu nad platnim fondom i drugim tipovima tekuće potrošnje. Vlada RS će usvojiti Razvojnu strategiju (do kraja maja/svibnja 2011. godine) usmjerenu na korekciju nepovoljne ekonomske strukture koja je naslijeđena iz prošlosti i nedovoljnog stepena iskorištavanja komparativnih prednosti privrede i prirodnih resursa. Cilj Strategije je da se osigura konkurentnost privrede, povećan stepen zapošljavanja, povećanje životnog standarda i unapređenje socijalne sigurnosti građana.

17. Prepoznamo koliko je važna uloga Fiskalnog vijeća u koordinaciji fiskalnih politika u cijeloj BiH. Uspostavit ćemo zajedničku metodologiju u skladu sa kojom će državni nivo i entiteti poduzeti sveobuhvatnu analizu potrošnje. Rezultat analize će biti predstavljen FV-u u kontekstu pripremanja Globalnog okvira za period 2012-2014. Nastavit ćemo da radimo na jačanju operativnog okvira Vijeća, između ostalog kroz unapređivanje fiskalne metodologije i višegodišnjeg planiranja za Globalni okvir, pripremanje nacrta prijedloga za kratkoročne i dugoročne makroekonomske projekcije, te implementiranje ranije određenih ciljeva i kriterijuma pri usvajanju i izvršavanju budžeta.

18. Nepovoljna ekonomska situacija bi mogla da ima uticaj na ugrožene grupacije stanovništva. Prema tome, reforme koje se predviđaju u entitetima su od ključne važnosti za osiguravanje da finansijska podrška za domaćinstva bude bolje usmjerena ka najosjetljivijim grupacijama u društvu, a da finansijski integritet javnog penzijskog sistema i sistema osiguranja u slučaju nezaposlenosti ne postane ugrožen.

C. Politike u finansijskom sektoru

19. Bankarski sistem je dobro izdržao neposredne efekte globalne finansijske krize. Međutim, procenat zajmova koji se ne vraćaju na vrijeme se krajem 2009. godine povećao na 5,8 procenata i nastavio je da raste u toku prve polovine 2010. godine, dosežući nivo od 8,7 procenata krajem juna/lipnja; uz to, profitabilnost je u toku istog perioda smanjena. Dvije agencije za bankarstvo pažljivo prate dešavanja na bankarskom sektoru i poduzimaju korake radi osiguravanja da banke i dalje održavaju adekvatan nivo kapitala. Sa tim ciljem, banke su podsticane da zadrže dobit i da ju koriste za jačanje svojih kapitalnih rezervi. Uz to, agencije za bankarstvo će osigurati da banke imaju kapitalne planove koji su usmjereni ka budućnosti i koji pokazuju kako bi se riješilo svako potencijalno pogoršavanje nivoa kapitala. Agencije za bankarstvo i banke će pregledati i, po potrebi, revidirati takve planove na periodičnom nivou, kako bi se uzele u obzir promjene u makroekonomskom okruženju. Agencije za bankarstvo su ojačale svoju suradnju sa vanjskim supervizorima matičnih banaka koje imaju podružnice u BiH, između ostalog kroz njihovo učešće u kolegijumima supervizora, a nadaju se da će uskoro finalizirati bilateralne memorandume o razumijevanju sa bankarskim supervizorima Austrije i Italije.

20. Pratit ćemo rad matičnih banaka u odnosu na njihovo obećanje da će nastaviti da pružaju podršku svojim podružnicama u BiH time što će ih održavati adekvatno kapitaliziranim i time što će zadržati stepen svoje izloženosti u našoj zemlji. Što se tiče Inicijative za koordinaciju banaka, CBBH je zajedno sa agencijama za bankarstvo pripremila stres testove zasnovane na podacima sa kraja 2009. godine i razmatrala je rezultate tih testova na bilateralnoj osnovi sa svakom od banaka koje su učestvovala. Planiramo da ažuriramo stres testove koristeći podatke sa krajem juna/lipnja 2010. godine i da zajedno sa bankama razmotrimo potrebe za dodatnim kapitalom na osnovu ažuriranih rezultata. Nastavit ćemo da pratimo izloženost matičnih banaka u odnosu na BiH, kako direktno preko njihovih podružnica, tako i u odnosu na privredu uopšte, na osnovu podataka koje nam na redovnoj osnovi obezbjeđuju matične banke. Na agregatnom nivou, ukupna izloženost matičnih banaka sa krajem marta/ožujka 2010. godine bila je za 1½ procenata niža u usporedbi sa krajem 2008. godine. Nakon druge runde bilateralnih diskusija sa bankama vezano za adekvatnost njihove kapitalne osnove i dešavanja vezana za izloženost matičnih banaka, planiramo da sazovemo još jedan sastanak sa matičnim bankama da bismo razmotrili i obnovili njihovu posvećenost u odnosu na BiH.

21. Ojačali smo svoj okvir za pripremljenost za krizu i krizni menadžment. Sa tim ciljem smo uspostavili Stalnu komitet za finansijsku stabilnost (SKFS), koji se sastoji od članova

Fiskalnog vijeća, CBBH, dviju agencija za bankarstvo, te Agencije za osiguranje depozita. Memorandum o razumijevanju kojim je uspostavljen zvanični okvir saradnje između različitih strana već je potpisan. Prvi sastanak SKFS održan je u maju/svibnju 2010. godine i planiramo da se ti sastanci održavaju barem jednom svaka tri mjeseca, radi razmatranja i razmjene informacija vezanih za finansijsku stabilnost. Prije sastanaka, CBBH i agencije za bankarstvo će pripremiti kratke izvještaje o uslovima u finansijskom sektoru. Ti izvještaji će predstavljati osnovu za naše diskusije, koje će biti usmjerene na identifikaciju rizika za sistem i odgovarajućih reakcija. Štaviše, CBBH planira da poveća resurse koji su na raspolaganju njenoj Jedinici za finansijsku stabilnost radi jačanja njenih kapaciteta za monitoring i analiziranje dešavanja u finansijskom sektoru, a agencije za bankarstvo će nastaviti da poboljšavaju svoje informacione sisteme tako da podaci iz bankarskog sektora budu spremni za obrađivanje i analiziranje.

D. Pitanja vezana za podatke

22. Nastavili smo da ostvarujemo značajne napretke u poboljšavanju kvaliteta statističkih podataka. To nam je omogućilo da ispunimo strukturalnu odrednicu vezanu za objavljivanje preliminarnih konsolidiranih fiskalnih podataka za vlade na svim nivoima za prvi i drugi kvartal 2010. godine. U isto vrijeme, svjesni smo velikih nedostataka vezanih za kvalitet objavljenih podataka, što je između ostalog izazvano činjenicom da podaci o izvršenju budžeta ne uključuju transakcije vezane za projekte finansirane iz vanjskih izvora, time što računovodstvo po dospijeću još nije u potpunosti uvedeno u sve vladine institucije, te velikim kašnjenjem u izvještavanju sa nižih nivoa vlasti, posebno u Federaciji. Sa ciljem rješavanja tih ozbiljnih problema, radimo uz pomoć tehničke podrške regionalnog savjetnika za tehničku podršku na prelasku na standarde izvještavanja GFS 2001 i na skraćivanju rokova za izvještavanje. Sa tim ciljem, Fiskalno vijeće će uspostaviti radnu grupu koja će, do 31. decembra/prosinca 2010. godine, dati preporuke i predložiti smjernice i vremenski okvir za primjenu međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor i drugih međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, uključujući i harmonizirani formular za fiskalno izvještavanje, na svim nivoima vlasti u BiH (strukturalna odrednica). Postignut ćemo napredak ka unapređivanju prikupljanja podataka i sravnjivanja podataka o isplatama vanjskih grantova i zajmova na nivou donatora, države i entiteta. U toj fazi ćemo unaprijediti statističke podatke o grantovima koji su vezani za projekte i koji su odobreni preko centralnih vlada, a poduzećemo i korake za mjerenje vanjskih grantova izraženih u robi.

E. Programska pitanja

23. Program će i dalje nastaviti da bude praćen kroz kvartalne preglede, preduslove, kvantitativne kriterijume izvršenja i strukturalne odrednice. Revidirani kvantitativni ciljni iznosi za 2010. godinu dati su u tabeli 1, dok su preduslovi i strukturalne odrednice date u tabeli 2. Zatražili bismo da ciljni iznosi za kraj septembra/rujna i kraj decembra/prosinca 2010. godine budu uspostavljeni kao kriterijumi izvršenja. Razumijevanje između institucija vlasti BiH i osoblja MMF-a u vezi sa kvantitativnim kriterijumima izvršenja koje se razmatra

u okviru ovog Pisma dodatno je konkretizirano u priključenom tehničkom memorandumu o razumijevanju. U svjetlu naše rezervne pozicije koja je snažnija nego što je u okviru programa bilo predviđeno, također bismo zatražili izmjenu faza za povlačenja koja su predviđena za drugu godinu aranžmana, kako bismo imali uravnoteženiji raspored isplata (50 procenata kvote po završetku svakog kvartalnog pregleda programa). Kao rezultat toga, iznos povlačenja koja se mogu sprovesti nakon uspješnog završetka ovog pregleda iznosio bi 118,4 miliona SDR (70 posto kvote). Od tog iznosa, planiramo da povučemo 33,82 miliona SDR za podršku entitetskim budžetima; uz to, imajući u vidu našu snažnu rezervnu poziciju, u ovoj fazi nećemo povlačiti preostali iznos i konsultirati ćemo se sa osobljem Fonda ako se pojavi potreba za dodatnim povlačenjem.

24. Resursi MMF-a u sklopu aranžmana biće isplaćeni centralnoj banci, koja ima ulogu fiskalnog agenta za BiH, i biće stavljeni na račun države. Resursi koji su određeni za budžet biće dodijeljeni za dva entitetske budžeta prema uobičajenoj formuli 2/3:1/3.

/p/	/p/	/p/
Nikola Špirić Predsjedavajući Vijeće ministara Bosna i Hercegovina	Mustafa Mujezinović Premijer Federacija Bosne i Hercegovine	Milorad Dodik Premijer Republika Srpska
/p/	/p/	/p/
Dragan Vrankić Ministar financija i trezora Bosne i Hercegovine	Vjekoslav Bevanda Ministar financija Federacije Bosne i Hercegovine	Aleksandar Džombić Ministar finansija Republika Srpska
/p/		
Kemal Kozarić Guverner Centralna banka Bosne i Hercegovine		

Prilog

PRILOG II. TEHNIČKI MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU

BOSNA I HERCEGOVINA

**Tehnički memorandum o razumijevanju o definicijama i izvještavanju u okviru
Ekonomskog programa za period 2009-2012. godine**

17. septembar/rujan 2010. godine

Ovaj memorandum je dodatak Pismu namjere od 17. septembra/rujna 2010. Memorandum predstavlja ažuriranu verziju i zamjenjuje tehnički memorandum o razumijevanju koji je bio dio paketa dokumenata Odbora MMF-a za Prvi pregled u okviru Stand-by aranžmana (Izvještaj za zemlju 10/101). On predstavlja sporazum postignut između vlasti Bosne i Hercegovine i misije MMF-a u pogledu definicija kvantitativnih kriterija izvršenja i ciljeva te strukturalnih odrednica za stand-by aranžman (tabele 1 -2) kao i zahtjeva o izvještavanju o podacima za praćenje programa (tabela 4).

I. DEFINICIJE

U sljedećim definicijama, zaključni test datumi na kraju kvartala se odnose na posljednji radni dan u svakom kvartalu kako za bankovnu tako i za budžetsku statistiku.

**A. Gornja granica za kumulativnu promjenu u neto kreditu bankarskog sistema
generalnoj vladi**

Definicije

- **Generalna vlada** se definiše tako da uključuje vlade Institucija BiH, entiteta Republike Srpske (RS), entiteta Federacije Bosne i Hercegovine (Federacija) i Distrikta Brčko. Vlada Federacije se definiše tako da uključuje centralnu vladu, kantonalne vlade, opštinske vlasti, vanbudžetske fondove i direkciju za ceste. Vlada RS se definiše tako da uključuje centralnu vladu, opštinske vlasti, vanbudžetske fondove i JP „Putevi RS“. Vanbudžetski fondovi uključuju, ali nisu ograničeni na, penzione fondove, zdravstvene fondove, fondove za zapošljavanje, i fond za dječiju zaštitu u dva Entiteta. Svaki novi budžetski ili vanbudžetski fond koji se uspostavi za vrijeme trajanja programa, će takođe biti uključen u definiciju generalne vlade u skladu sa definicijama iz MMF-ovog Priručnika o statistici vladinih finansija iz 2001. Vlasti Bosne i Hercegovine će obavjestiti osoblje MMF-a o uspostavljanju novih fondova.
- **Bankarski sistem sastoji se** od Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBH) i komercijalnih banaka u oba Entiteta i u Distriktu Brčko.

- **Neto kredit od strane bankarskog sistema generalnoj vladi** (neto potraživanje bankarskog sistema od generalne vlade) se definiše kao sva potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade (npr. zajmovi, hartije od vrijednosti, mjenice, i druga potraživanja kako u konvertibilnim markama tako i u stranim valutama) umanjena za potraživanja generalne vlade od bankarskog sistema (depoziti, zajmovi i druga potraživanja, uključujući depozite na eskrow-u računima entiteta), kako je definisano u Tabeli 3.¹ Za svrhe programa, one komponente potraživanja koje su denominirane u stranim valutama će se promijeniti u konvertibilne marke po tekućem deviznom kursu.

Primjena kriterija izvršenja

- Vrijednost neto potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade će biti praćena sa računa bankarskog sistema, koje sastavlja CBBH, i dopunjena informacijama koje pružaju Ministarstva finansija oba Entiteta i Institucija BiH. Tabela 3 daje prikaz neto potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade zaključno sa krajem decembra/prosinca 2009.
- Gornje granice kumulativne promjene u neto potraživanjima bankarskog sistema od generalne vlade će biti definirane, za svaki testni datum, kao kumulativna promjena u odnosu na nivo na dan 31. decembra/prosinca prethodne godine.
- Gornje granice kumulativne promjene u neto potraživanjima bankarskog sistema od generalne vlade će biti definirane kao tri pod-limita, koja zajedno sa neto potraživanjima bankarskog sistema od Brčko Distrikta², daju zbir gornje granice za generalnu vladu. Ti pod-limiti će se odnositi na kumulativnu promjenu u neto potraživanjima bankarskog sistema od Institucija BiH, i vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Za svrhe praćenja programa, pridržavanje gornje granice neto potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade će zahtijevati da se svaki od ta tri pod-limita poštuju nezavisno.

---

¹ Iz definicije potraživanja generalne vlade od centralne banke biće isključeni vladini depoziti kod CBBH koji prate svako buduće povlačenje SDR-ova po Stand-by aranžmanu a koji se koriste za povećanje deviznih rezervi centralne banke.

² Neto potraživanja bankarskog sistema od Brčko Distrikta se ne prati posebno jer je iznos istog mali.

Korektivni faktori za kriterije izvršenja

- Ciljevi za neto potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade će biti korigovani naviše (naniže)³ za ukupan iznos deficita (suficita) u planiranim doznakama kredita za budžetsku podršku i grantova. Doznake po osnovu programa podrške budžetima se definišu kao vanjske doznake zvaničnih kreditora (npr. Svjetska banka, MMF, Europska komisija) koje se koriste za finansiranje budžetskih deficita generalne vlade.
- Ciljevi za neto potraživanje bankarskog sistema od generalne vlade će biti korigovani naviše (naniže)⁴ za puni iznos za koji je razlika između obračunatog i plaćenog aritmetički manja (veća) od ciljeva postavljenih u fiskalnom programu. Razlika između obračunatog i plaćenog se definiše kao obračunate ali neplaćene nabavke roba i usluga, plata, penzija, socijalnih davanja i investicija a kojima nije istekao rok dospjeća (kako je definisano dole u tekstu). Korekcija naviše je ograničena na 10 procenata od apsolutne vrijednosti ciljane razlike između obračunatog i plaćenog.

BiH Generalna vlada promjena u iznosu razlike između obračunatog i plaćenog, 2009
(u milionima KM)

	2009 dec
Promjena u iznosu razlike između obračunatog i plaćenog ((1)-(2)-(3))	180
Institucije BiH	0
Vlada FBiH	113
Vlada RS	67
Brčko District	0
(1) Promjena u iznosu neizmirenih obaveza i razlike između obračunatog i plaćenog	180
Institucije BiH	0
Vlada FBiH	113
Vlada RS	67
Brčko District	0
(2) Neizmirene obaveze po osnovu vanjskog duga	0
Institucije BiH	0
Vlada FBiH	0
Vlada RS	0
Brčko District	0
(3) Neizmirene obaveze po osnovu unutrašnjeg duga	0
Institucije BiH	0
Vlada FBiH	0
Vlada RS	0
Brčko District	0

Izvori: Ministarstva finansija, MMF i procjene osoblja

B. Rad Centralne banke Bosne i Hercegovine

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci i sa programom, CBBH je dužna osigurati da vrijednost njene domaće pasive ne premaši KM protiv-vrijednost njenih neto deviznih rezervi. Štoviše, CBBH će isplaćivati dividendu samo u slučaju da njen početni kapital i generalne rezerve premaše 5 procenata od ukupnog iznosa monetarne pasive CBBH.

³ U slučaju i pozitivnih i negativnih ciljeva za neto potraživanje bankarskog sistema od generalne vlade, naviše znači postavljanje cilja na aritmetički veći broj, a naniže znači postavljanje cilja na aritmetički manji broj.

⁴ U slučaju i pozitivnih i negativnih ciljeva za neto potraživanje bankarskog sistema od generalne vlade, naviše znači postavljanje cilja na aritmetički veći broj, a naniže znači postavljanje cilja na aritmetički manji broj.

Definicije

- **Neto devizne rezerve CBBH** se definišu kao vrijednost aktive u stranim sredstvima umanjena za vrijednost pasive u stranim sredstvima, uključujući kratkoročnu pasivu denominiranu u konvertibilnim valutama ili konvertibilnim markama.
- **Aktiva u stranim sredstvima** se definiše tako da uključuje: (i) svo zlato i druge plemenite metale i drago kamenje koji se drže od ili za račun CBBH; (ii) sve novčanice i kovani novac u slobodno konvertibilnoj stranoj valuti koje se drže od ili za račun CBBH; (iii) konvertibilne devizne obveznice; (iv) kreditna salda u konvertibilnim devizama— uključujući SDR-a—u knjigama stranih centralnih banaka ili drugih finansijskih institucija; (v) likvidne dužničke hartije od vrijednosti koje su izdale vlada i centralna banka zemlje u čijoj su valuti denominirane hartije od vrijednosti; i (vi) zvanično garantirane terminske i otkupne ugovore različitih vrsta koji obezbjeđuju buduće isplate u konvertibilnim devizama od strane nerezidenata. Isključuju se (i) aktiva denominirana u neknovertibilnim valutama; (ii) aktiva data u zalog, kao kolateral ili opterećena na drugi način; (iii) potraživanja od rezidenata; i (iv) devizna potraživanja koja proističu po osnovu derivata u stranim valutama vis-a-vis domaće valute.
- **Pasiva u stranim sredstvima** se definiše tako da uključuje: (i) salda u stranoj valuti i konvertibilnim markama u knjigama CBBH koja se duguju nerezidentima, uključujući strane centralne banke i međunarodne finansijske institucije; (ii) kreditna salda koja se duguju stranim centralnim bankama, vladama, međunarodnim organizacijama i stranim finansijskim institucijama; (iii) različite vrste terminskih i otkupnih ugovora koji obezbjeđuju buduće devizne isplate nerezidentima od strane CBBH; i (iv) bilo koje druge obaveze prema nerezidentima.
- **Monetarna pasiva** se definiše kao zbir (a) valute u opticaju, (b) potražnih salda rezidentnih banaka pri CBBH, i (c) potražnih salda drugih rezidenata pri CBBH.
- **Kapital i rezerve** se definišu kao (a) početni kapital i rezerve CBBH, (b) akumulirana dobit CBBH od početka njenog poslovanja 11. avgusta/kolovoza 1997. (generalne rezerve), (c) kapital u dionicama, (d) ostale rezerve.
- **Slobodne rezerve CBBH** se definišu kao rezerve u devizama koje se ne koriste kao finansijsko pokriće valute. One se stoga sastoje od zalihe neto deviznih rezervi CBBH umanjene za zalihi monetarne pasive CBBH.
- Devizne rezerve biće izražene u konvertibilnim markama po kursu na dan 30. aprila/travnja 2009. godine, objavljenim u MMF-ovoj *Međunarodnoj finansijskoj statistici [International Financial Statistics]*. Promjene u vrednovanju će se prema tome

pratiti preko računa CBBH, a CBBH⁵ će informacije o neto stranoj aktivni dostavljati mjesečno.

C. Gornja granica neizmirenih vanjskih obaveza

Definicije

- **Neizmirene vanjske obaveze** se definišu kao neizmirene obaveze po osnovu servisiranja duga nastale u odnosu na obaveze po osnovu duga koje neposredno snose ili za koje garantuju Institucije BiH, vlade Republike Srpske i Federacije ili CBBH, osim duga koji je predmet reprogramiranju ili restrukturiranja.
- **Obaveze duga** se definišu kao sve tekuće obaveze nastale po ugovornim sporazumima putem pružanja vrijednosti u obliku sredstava (uključujući sredstva u valuti) ili usluga, a koje zahtijevaju da Institucije BiH, vlade Republike Srpske i Federacije ili CBBH izvrše jednu ili više isplata u obliku sredstava (uključujući valutu), u nekom momentu (ili više puta) u budućnosti radi isplate glavnice i/ili kamate nastalih po ugovoru. Zapravo, svi instrumenti koji dijele karakteristike duga na način koji je gore opisan (uključujući zajmove, kredite dobavljača i zakupe) će biti uključeni u definiciju i biće predmetom postavljanja gornje granice.

Primjena kriterija izvršenja

- Gornja granica promjene u neizmirenim vanjskim obavezama primjenjuje se na promjenu stanja dospjelih plaćanja po srednjoročnim i dugoročnim dugovanjima ugovorenih ili garantovanih od strane Institucija BiH, vlada Republike Srpske i Federacije ili CBBH. Ovaj kriterij će se primjenjivati kontinuirano.
- Granica promjene u neizmirenim vanjskim obavezama također se primjenjuje na promjenu stanja dospjelih plaćanja na kratkoročni dug u konvertibilnim valutama sa originalnim dospeljem do, i uključujući, jedne godine.
- Program zabranjuje akumulaciju novih vanjskih neizmirenih obaveza.

---

⁵ Krajem aprila/travnja 2009. godine jedna jedinica SDR iznosila je 1,1283 eura, ili 1,4978 dolara SAD.

D. Gornja granica dospelih neizmirenih domaćih obaveza po osnovu rashoda

Definicija

Kriterij izvršenja uspostavljen za ukupni iznos domaćih neizmirenih obaveza predviđa nultu gornju granicu za povećanje ukupnog iznosa neizmirenih obaveza u odnosu na ukupni iznos istih na dan 31. decembra/prosinca prethodne godine. Ukupni iznos neizmirenih obaveza se definiše kao zbir obaveza po osnovu plaćanja (potražna salda) kojima je isteklo dospelje plaćanja predviđeno ugovorom ili kojima je istekao zakonski period plaćanja za svaku stavku rashoda, a nisu sporna. One se mogu stvoriti na bilo kojoj stavki rashoda, uključujući transfere pojedincima, servisiranje duga, plaće, penzije, plaćanja za energiju, i robu i usluge. Dospjele obaveze po osnovu plaćanja za transfere između različitih nivoa vlasti (npr. između centralni vlada Entiteta, i lokalnih vlasti, i vanbudžetskih fondova nisu uključene u ukupni iznos neizmirenih obaveza.

Primjena kriterija izvršenja

Nulta gornja granica za povećanje ukupnog iznosa neizmirenih obaveza primjenjuje se na Institucija BiH, vlade Federacije i Republike Srpske. Ovaj kriterij se primjenjuje kontinuirano. Dakle, ako ijedna od ove tri vlade bilo kada prekorači nultu gornju granicu za promjenu u ukupnom iznosu svojih neizmirenih obaveza u odnosu na ukupni iznos neizmirenih obaveza te vlade na dan 31. decembra/prosinca prethodne godine, onda ovaj kriterij izvršenja nije ispoštovan.

E. Ugovaranje ili garantiranje novog nekoncesionog kratkoročnog vanjskog duga

Vlade će se konsultirati sa MMF-om prije nego što ugovore ili garantiraju bilo koji novi vanjski dug.

Definicije

- **Termin "dug"** se definiše tako da uključuje sve tekuće obaveze prema nerezidentima koje su stvorene u okviru ugovornog aranžmana kroz pružanje vrijednosti u obliku sredstava (uključujući valutu) ili usluga, i koje zahtijevaju da Institucije BiH, vlade Republike Srpske i Federacije ili CBBH izvrše jednu ili više isplata u obliku sredstava (uključujući valutu), u nekom trenutku (ili više puta) u budućnosti radi isplate glavnice i/ili kamate stvorene u sklopu ugovora (Br.9 Smjernica za kriterije izvršenja koji se odnose na vanjski dug, Odluka br. 6230-(79/140), 3.avgust/kolovoz 1979, kako je izmjenjeno Odlukom br. 11096-(95/100), 25.oktobar/listopad 1995, 12274-(00/85), 24.avgust/kolovoz 2000. i 14416-(09/91) 31.avgust/kolovoz 2009. koja je stupila na snagu 1.decembra/prosinca 2009.). Zapravo, svi instrumenti koji dijele karakteristike

duga na način koji je gore opisan (uključujući zajmove, kredite dobavljača i zakupe) će biti uključeni u definiciju.

- ***Novi nekoncesioni vanjski dug*** se definiše tako da uključuje sav dug (kao što je definiran gore) koji je ugovoren ili garantiran od strane Institucija BiH, vlada Republike Srpske i Federacije ili CBBH tokom programskog perioda a koji nije ugovoren ili garantovan pod koncesionim uslovima.
- ***Koncesioni zajmovi*** se definišu kao zajmovi sa elementom granta od barem 35 procenata vrijednosti zajma, uz korištenje diskontnih stopa za pojedinačnu valutu zasnovanih na komercijalnim kamatnim stopama koje objavljuje OECD (CIRRS). Za kratkoročne zajmove koristiće se prosječne CIRR-e prethodnog šestomjesečnog perioda (plus marža od 0,75 procenata).
- ***Kratkoročni vanjski dug*** se definiše kao dug koji je ugovorengarantovan s originalnim dospeljem do, i uključujući, jedne godine.

Primjena kriterija izvršenja:

Gornja granica za ugovaranje kratkoročnog vanjskog nekoncesionog duga primjenjuje se na obaveze Institucija BiH, vlade Federacije i Republike Srpske i CBBH. Ovaj kriterij će se primjenjivati kontinuirano.

F. Gornja granica za povećanje u ukupnom iznosu neizmirenih obaveza Institucija BiH, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine po osnovu garancija za dugove privatnih i javnih preduzeća prema domaćim bankama plus u iznosu duga preduzeća kod domaćih banaka koji su preuzele ove vlade

Vlasti će se konsultirati sa MMF-om prije izdavanja garancija domaćim bankama za otplatu kredita privatnih i javnih preduzeća kao i prije preuzimanja dugovanja preduzeća kod domaćih banaka.

Definicija

Povećanje u ukupnom u ukupnom iznosu neizmirenih obaveza Institucija BiH, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine po osnovu garancija za dugove privatnih i javnih preduzeća prema domaćim bankama plus u iznosu duga preduzeća kod domaćih banaka koji su preuzele ove vlade će biti limitirano na period trajanja programa.

Primjena kriterija izvršenja

Ovaj kriterij će se primjenjivati kontinuirano. Gornja granica za povećanje u ukupnom iznosu neizmirenih obaveza po osnovu gorenavedenih garancija Institucija BiH, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine plus u iznosu duga preduzeća kod domaćih banaka koji su preuzele ove vlade će se primjenjivati u odnosu na ukupni iznos ovih obaveza i preuzetog duga na dan 31.decembra/prosinca prethodne godine.

II. IZVJEŠTAVANJE O PODACIMA

Vlasti Bosne i Hercegovine će izvještavati Fond o sljedećim podacima u vremenskim okvirima koji su navedeni dalje u tekstu. Vlasti će također pružiti, ne kasnije od prve sedmice svakog mjeseca, kratki pregled ključnih makroekonomskih odluka o politikama koje su donijete tokom prethodnog mjeseca; kratki pregled regulatornih izmjena u oblastima bankarskog i finansijskog sektora, izvijestiti o bilo kakvim revizijama mjesečnih i godišnjih fiskalnih izvještaja kao i bilo kojim amandmanima na entitetski i državni budžet i budžete lokalnih vlasti u roku od jedne sedmice po njihovom prihvatanju.

Bilo koje revizije prošlih podataka o kojima je Fond prethodno bio izvješten će se odmah dostaviti Fondu, zajedno sa detaljnim objašnjenjima. Podaci će biti dostavljeni u elektronskoj formi.

Sve vrijednosti koje podliježu kriterijima izvršenja ili pak indikativnim ciljevima će se navoditi u milionima konvertibilnih maraka tamo gdje je odgovarajući cilj u konvertibilnim markama, ili u milionima eura tamo gdje je cilj u eurima.

Vlasti Bosne i Hercegovine će pravovremeno dostaviti Fondu sve druge dodatne informacije koje Fond zatraži u vezi sa praćenjem izvršenja u okviru programa.

Tabela 1. Bosna i Hercegovina: Kriteriji izvršenja prema Stand-By Aranzmanu 2009-12, 2010
(u milionima KM)

	Kumulativni tok od 31.12.2009. godine							
	2010. godina							
	Mart			Juni			Septembar	Decembar
	Program	Korigovani Program ²	Ostvarenje	Program	Korigovani Program ²	Ostvarenje	Program	Program
Gornja granica za akumulirani iznos neto kredita bankarskog sektora za: ^{1,2}								
generalnu vladu	333	292	104	580	604	175	751	631
od cega:								
Institucije BiH	20	20	3	-11	-11	-71	112	121
Vladu RS	251	237	127	429	480	243	499	521
Vladu Federacije BiH	61	34	-23	164	137	19	159	-8
Gornja granica za rast ukupnog iznosa garancija od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS za preuzimanje dugovanja privatnih i javnih preduzeca prema domacim bankama plus iznos duga preduzeca prema domacim bankama koje su preuzele ove vlade ³	0		0	0		0	100	100
Gornja granica za akumulirani iznos nezimirenih obaveza po osnovu servisa vanjskog duga od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS i CBBH ³	0		0	0		0	0	0
Gornja granica za ugovaranje novog kratkorocnog nekoncesionog vanjskog duga od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS i CBBH ³	0		0	0		0	0	0
Gornja granica za akumulirani iznos unutrašnjih neizmirenih obaveza ³ :								
Institucije BiH	0		0	0		0	0	0
Vlade Republike Srpske	0		15	0		-1	0	0
Vlade Federacije BiH	0		-6 ⁴	0		-17 ⁴	0	0

¹ Jednako zbiru tri navedena pod-limita plus neto iznos kredita bankarskog sektora za Brcko Distrik koji se ne prati pojedinačno obzirom na mali iznos istog.

² Ciljevi za neto potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade će biti korigovani navise (nanize) za puni iznos manjka (viska) u planiranim doznakama kredita za budžetsku podršku i grantova; također, oni će biti korigovani navise (nanize) za iznos za koji je promjena u razlici između obracunske i gotovinske osnove aritmetički niza (visa) u odnosu na ciljeve u fiskalnom programu. Korekcija navise je limitirana na 10 procenata apsolutne vrijednosti odnosno promjene u cilju za razliku između obracunske i gotovinske osnove (vidi TMR, definicije I izvještavanje u okviru ekonomskog programa 2009-12).

³ Kontinuirano.

⁴ Bazirano na preliminarnim podacima za nize niveoe vlasti u FBiH (kantone, opštine i kantonalne vanbudžetske fondove).

Tabela 2. Bosna i Hercegovina: Strukturalne mjere u okviru Stand-By aranžmana, 2010

Testni datum	Mjere	Cilj	Status	Tip
Kontinuirano				
kontinuirano	Kontinuirano provođenje aranžmana valutnog odbora u skladu sa zakonom	Sidro za makroekonomsku politiku. Doprinosi ekonomskoj i političkoj stabilnosti.	Ispunjeno	Strukturalna odrednica
kontinuirano	Objavljivanje na web stranici Institucija BiH kvartalnih konsolidiranih računa generalne vlade u roku od 5 sedmica	Povećava fiskalnu transparentnost i vlasništvo nad programom.	Ispunjeno (za mart i juni)	Strukturalna odrednica
kontinuirano	Provođenje revizije prava civilnih i boračkih korisnika; objavljivanje rezultata revizije (kvartalno u roku od 4 sedmice nakon kraja svakog kvartala), uključujući i očekivane uštede od diskvalifikacije korisnika (FBiH, RS)	Smanjuje tekuće rashode kroz bolje ciljanje transfera.	RS (Ispunjeno za mart i juni uz kašnjenje objavljivanja); FBiH (nije ispunjeno)	Strukturalna odrednica
kontinuirano	Neće se uvoditi nikakva nova povoljnija ili specijalna prava na penzionisanje prije reforme penzionog sistema (Federacija).	Ograniciti troškove centralne vlade za finansiranje penzionog sistema.		Strukturalna odrednica (Novo)
Drugi i treci pregled				
kraj marta 2010	Usvajanje na Parlamentu Zakona o platama u skladu sa ciljevima fiskalne politike za 2010 (FBiH)	Harmonizacija politika plata i naknada na svim nivoima vlasti u cilju limitiranja izdvajanja za plate i naknade u javnom sektoru.	Ispunjeno sa zakašnjenjem u julu	Strukturalna odrednica
kraj marta 2010	Reforma beneficiranih penzija od strane entitetskih vlada (FBiH, RS)	Koraci usmjereni na limitiranje troškova centralne vlade za finansiranje penzionog sistema.	RS (ispunjeno); FBiH (nije ispunjeno)	Strukturalna odrednica
kraj marta 2010	Pripremiti strategiju reforme penzija od strane entitetskih vlada (FBiH, RS)		RS (ispunjeno); FBiH (ispunjeno sa zakašnjenjem u junu)	Strukturalna odrednica
	Usvajanje na Parlamentu FBiH rebalansa budžeta za 2010. u skladu sa preuzetim obavezama iz stava 10. ovog Pismu namjere (FBiH).	Odrzava mjere za limitiranje izdvajanja za plate i naknade te transfera, osigurava cjelovito finansiranje finansijskih obaveza centralne vlade u pogledu transfera za tekucu godinu.	Ispunjeno	Prethodna mjera
	Usvajanje na Vladi odluke o mjerama kojim ce se unaprijediti proces revizije u skladu sa obavezama iz stava 10. ovog Pisma namjere (FBiH).	Smanjuje tekucih rashoda kroz bolje ciljanje transfera.	Ispunjeno	Prethodna mjera
	Usvajanje na Vladi odluke o uslovljavanju transfera kantonima rebalansom njihovih budžeta kako bi smanjili tekuće rashode (FBiH).	Smanjuje tekuće potrosnje na kantonima.	Ispunjeno	Prethodna mjera
Četvrti pregled				
kraj decembra 2010	Usvajanje od strane vlade Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju u skladu sa Strategijom reforme penzionog sistema (RS)	Korak usmjeren na limitiranje troškova centralne vlade za finansiranje penzionog sistema.		Strukturalna odrednica
kraj decembra 2010	Uspostaviti radnu grupu unutar Fiskalnog vijeća koja će do 31.12.2010. predložiti preporuke, smjernice i dinamiku primjene međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor i drugih međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, uključujući i harmonizovani obrazac za fiskalno izvještavanje, na svim nivoima vlasti u BiH.	Unaprijediti budžetsko planiranje u srednjoročnom periodu, uvećati fiskalnu transparentnost i vlasništvo nad programom.		Strukturalna odrednica

Tabela 3. Bosna i Hercegovina: Neto potraživanja bankarskog sistema od generalne vlade, zaključno sa 31. septembrom/rujnom 2009

(u milionima KM)

	Stock
Ukupna neto potraživanja od generalne vlade ((1) + (2))	-2,025
(1) Potraživanja Centralne banke od generalne vlade (neto)	-398
Potraživanja	0
Institucije BiH	0
Vlada FBiH ¹	0
Vlada RS ²	0
Distrikt Brcko	0
Depoziti	398
KM depoziti u bilansu stanja ³	50
Institucije BiH ⁴	48
Vlada FBiH ¹	2
Vlada RS ²	0
Distrikt Brcko	0
Depoziti u konvertibilnoj stranoj valuti - vanbilansna evidencija	347
Institucije BiH ⁵	347
Vlada FBiH	0
Distrikt Brcko	0
(2) Potraživanja komercijalnih banaka od generalne vlade (neto)	-1,627
Potraživanja	350
Institucije BiH	1
Vlada FBiH ¹	40
Vlada RS ²	303
Distrikt Brcko	6
Depoziti	1,977
Institucije BiH	46
Vlada FBiH ¹	963
Vlada RS ^{2,6}	890
Distrikt Brcko	78

Izvor: CBBH.

¹ Obuhvata centralnu vladu FBiH, kantone, opštine, direkciju za ceste i vanbudzetske fondove.² Obuhvata centralnu vladu RS, opštine, JP "Putevi RS", i vanbudzetske fondove.³ Isključuje racune iz bilansa stanja CBBH koji se u ime Institucija BiH i vlada entiteta koriste za cuvanje primitaka od prodaje i generalnih i posebnih alokacija SDR-ova.⁴ Depoziti Institucija BiH, kako izvjestava CBBH, su korigovani tako da isključe depozite Uprave za indirektno oporezivanje (KM 33.65 miliona na kraju septembra/rujna, 2009).⁵ Isključuje racun na vanbilansnoj evidenciji CBBH koji se u ime vlada entiteta koristi kao prolazni racun za servis vanjskog duga; i van-bilansni racun kod CBBH koji se u ime Institucija BiH i vlada entiteta koristi za cuvanje sredstava od sukcesije po osnovu raspodjele prava, obaveza, aktive i pasive republika bivse SFRJ izmedju zemalja nasljednica.⁶ Depoziti vlade RS su korigovani tako da isključe depozite investicionih fondova kojima upravlja Investiciono-razvojna banka RS. Iako Investiciono-razvojna banka RS nije uklucena u definiciju generalne vlade, neke banke izvjestavaju o depozitima ovih investicionih fondova kao depozitima vlade.

Na kraju septembra/rujna 2009., iznos iskljucenih depozita iznosi KM 33.78 miliona

Tabela 4. Bosna i Hercegovina: Obaveze po osnovu izvještavanja o podacima u okviru SBA za 2009.

Podaci	Učestalost	Frekvencnost izvještavanja	Rokovi za dostavljanje podataka
I Dnevno izvještavanje o podacima	Dnevno	Sedmicno	Najkasnije 14 radnih dana po isteku svake sedmice, osim ako nije drugacije naznaceno.
1 Bruto devizne rezerve			
2 Kupovina i prodaja deviza CBBH			
II Mjesečno izvještavanje o podacima	Mjesečno	Mjesečno	Najkasnije 4 sedmice po isteku svakog mjeseca, osim ako nije drugacije naznaceno.
Finansijski sektor			
1 Bilans stanja CBBH			
2 Pregled komercijalnih banaka i monetarni pregled			
3 Ponderirane prosječne kamatne stope po bankama i po vrsti zajma			
4 Krediti od strane bankarskog sektora generalnoj vladi (po nivou vlasti)			
5 Depoziti vlade u bankarskom sektoru			
Vladin sektor			
6 Podaci o prihodima, rashodima i finansiranju za centralne vlade (Institucije BiH, i vlada Entiteta). Rashodi će uključivati rashode koji se finansiraju iz depozita na eskrou računima.			
7 Prihodi UIO			
8 Izvještaj o prilivima na eskrou račune i odlivima sa njih (FBIH, RS)			
9 Transferi entitetskim razvojnim bankama iz centralnih vlada Entiteta			
Servisiranje duga			
10 Novi vanjski zajmovi koje su vlade ugovorile ili garantirale			
II Mjesečno izvještavanje o podacima	Kvartalno	Kvartalno	Najkasnije 5 sedmice po isteku svakog kvartala, osim ako nije drugacije naznaceno.
Finansijski sektor			
1 Bankarska supervizija: pokazatelji finansijske stabilnosti			
2 Bankarska supervizija: bilans stanja komercijalnih banaka (po bankama), bilans uspjeha komercijalnih banaka i prudencijalni podaci o kvalitetu kredita, likvidnosti i izloženosti. ¹			
3 Neto izloženost stranih bankarskih grupacija u BiH koje učestvuju u Europskoj inicijativi za koordinaciju banaka za BiH. ²			
Vladin sektor			
4 Podaci o prihodima, rashodima i finansiranju za opštine (u oba entiteta), i kantone (u Federaciji) te Distrikt Brcko.			
5 Podaci o prihodima, rashodima i finansiranju za Direkciju za ceste i JP „Putevi RS“.			
6 Podaci o prihodima, rashodima i finansiranju za vanbudžetske fondove (penzione fondove, zdravstvene fondove, fondove za zapošljavanje i (u RS) fond za dječiju zaštitu).			
7 Podaci o prihodima, rashodima i finansiranju konsolidovano za BiH, konsolidovano za FBIH, konsolidovano za RS.			
8 Ukupni iznos neizmirenih obaveza na kraju perioda te razlika stanja gotovinska/obracunska osonova za vrijeme referentnog perioda, po kreditoru i vrsti rashoda (plate, socijalna davanja, penzije, materijalni troškovi, itd.)			
9 Finansijski izvještaji za Investiciono-razvojnu banku RS.			
10 Broj demobilisanih boraca koji primaju naknadu za nezaposlenost (po kantonima), te isplaceni iznosi.			
Servisiranje duga			
11 Projekcije servisiranja vanjskog duga za tekuću godinu; ukupno, po kreditoru, po nivou vlasti, i u originalnoj valuti			
12 Pregled novih vladinih garancija za strane i domace kredite koje su ugovorila javna i privatna preduzeca.			
13 Pregled novih vladinih stranih kredita i stepen koncesionalnosti (element granta); ukupno, po kreditoru, po namjeni (projekt/podrska budzetu), originalnoj valuti i otplatnom periodu			
14 Servisiranje vanjskog duga (kamata, amortizacija), po nivou vlasti			
15 Pregled povlacenja postojećih stranih kredita, po kreditoru, po nivou vlasti, po namjeni (projekt/podrska budzetu) i originalnoj valuti			
16 Ukupni iznos vanjskog duga za javni sektor; privatni nebankarski sektor i bankarski sektor.			
17 Ukupni iznos neotplaćenog unutrašnjeg duga (po nivou vlasti, vrsti obaveze te nosicu duga (bankarski i nebankarski sektor)); projektovane otplate kamate i amortizacije po osnovu unutrašnjeg duga (po nivou vlasti, vrsti obaveze i nosicu duga).			

¹ Najkasnije 6 sedmica nakon isteka kvartala.² Po zahtjevu, unutar 8 sedmica.

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND

BOSNA I HERCEGOVINA

Konsultacije po članu IV za 2010. godinu, druga i treća revizija stand-by aranžmana, zahtjev za izuzeće od nepridržavanja kriterijuma izvršenja i reprogramiranje otkupa dugova—Informativni prilog

Pripremio: Evropski sektor

21. septembar 2010.

- **Odnosi sa Fondom:** Bosna i Hercegovina (BiH) je član Međunarodnog monetarnog fonda od 1992. godine. BiH nije prihvatila obaveze iz člana VIII, odjeljci 2, 3, i 4, te stoga koristi prelazne aranžmane iz člana XIV. Trogodišnji stand-by aranžman sa MMF-om u iznosu od 1.014,6 miliona SDR (oko 1,6 milijardi USD, ili 600 posto od kvote), odobren je 8. jula 2009. Izvršni odbor je završio prvu reviziju stand-by aranžmana u martu 2010. godine.
- **Saradnja Fonda i Banke:** Timovi Fonda i Svjetske banke u BiH redovno se sastaju radi konsultacija i koordinacije aktivnosti i planova dvije institucije. Oni su identifikovali sedam oblasti strukturne reforme kao makrokritične u svjetlu njihovog značaja za fiskalnu održivost i stabilnost finansijskog sektora. One obuhvataju mreže socijalne zaštite i naknade po osnovu prava, upravljanje platama u javnom sektoru, oporezivanje radne snage, planiranje budžeta, fiskalno izvještavanje, poresku upravu, kao i nadzor finansijskog sektora i planiranje za nepredviđene potrebe.
- **Režim deviznog kursa/tečaja:** Valuta Bosne i Hercegovine je konvertibilna marka (KM), uvedena 11. avgusta 1997. 5. septembra 2002. godine, državni Parlament je odobrio amandman na zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBH) kojim je izmijenjena vezanost KM sa DM na euro u okviru aranžmana valutnog odbora. KM je vezana za euro po kursu $1 \text{ KM} = 0,5113 \text{ eura}$.
- **Statistička pitanja:** I dok su podaci potpuno adekvatni za svrhe nadzora, na analizu osoblja utiču manjkavosti u određenim oblastima. Potrebno je značajno poboljšanje u pogledu pravovremenosti, kvaliteta i obuhvatnosti fiskalnih podataka. Podaci o platnom bilansu ne sadrže dovoljno detalja. Neslaganja između mjerenja BDP-a prema proizvodnji i prema potrošnji su relativno velika. Uprkos tome, vlasti u BiH učinile su zajedničke napore da unaprijede kvalitet statističkih podataka posljednjih godina, koristeći tehničku pomoć koju pružaju EU i MMF.

	Sadržaj	Strana
I.	Odnosi sa Fondom	3
II.	Saradnja između Banke i Fonda	7
III.	Statistička pitanja	11

DODATAK I. ODNOSI SA FONDOM
(na dan 31. avgusta 2010.)

I. Status članstva: Zemlja je pridružena: 14. decembra 1992; član XIV

II. Račun za opšta sredstva:	u milionima SDR	%kvote
Kvota	169,10	100,00
Depoziti u valuti u Fondu	473,45	279,98
Pozicija rezervne tranše	0,05	0,03

III. Odjeljenje za SDR:	u milionima SDR	%alokacije
Neto kumulativna alokacija	160,89	100,00
Depoziti	0,10	0,06

IV. <u>Neizmirene kupovine i zajmovi:</u>	u milionima SDR	%kvote
stand-by aranžman	304,38	180,00

V. Najnoviji finansijski aranžmani:

Tip	Datum aranžmana	Istek Datum	Odobreni iznos (u milionima SDR)	Povučeni iznos (u milionima SDR)
stand-by	08.07.2009.	30.06.2012.	1.014,60	304,38
stand-by	02.08.2002.	29.02.2004.	67,60	67,60
stand-by	29.05.1998.	29.05.2001.	94,42	94,42

VI. Projektovane isplate Fondu (u milionima SDR; na osnovu postojećih i budućih vučenja):

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Glavnica	0	0	22,83	151,77	294,23	323,83	190,24	31,71
Naknade/kamata	2,35	11,88	21,54	21,41	16,34	7,03	2,56	0,69
Ukupno	2,35	11,88	44,37	173,17	310,58	330,86	192,80	32,40

VII. Ocjena zaštitnih mehanizama

Prema politici ocjene zaštitnih mehanizama Fonda, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBH) bila je podvrgnuta ocjeni u kontekstu potencijalnog nasljednika za aranžman iz 2002. godine. Ocjena je završena 24. januara 2005. godine i date su preporuke za rješavanje slabosti koje su identifikovane u zaštitnim mehanizmima Banke. Na osnovu informacija dobijenih od vlasti, sve preporuke su implementirane. Sprovedena je ažurirana ocjena Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBH) u vezi sa stand-by aranžmanom (SBA) koji je odobren 8. jula 2009. godine. U ažuriranoj ocjeni je zaključeno da je od trenutka ocjene u 2005. godini CBBH još više poboljšala svoj okvir zaštitnih mehanizama. Promjene obuhvataju usvajanje metodologije za ocjenu rizika u cijeloj banci, ojačavanje funkcije unutrašnje revizije, i izmjene i dopune podzakonskih akata Odbora za reviziju (AC) kako bi se ograničio broj njegovih članova i osigurala njihova nezavisnost od izvršnih aktivnosti banke. CBBH je takođe usvojila formalnu politiku imenovanja i rotacije spoljnih revizora. U ovoj ažuriranoj ocjeni zaključeno je da su prakse finansijskog izvještavanja, kontrole i revizije u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBH) uglavnom u skladu sa međunarodnim standardima i najboljom praksom. Međutim, treba ojačati neke aspekte mehanizama previda tokom revizije.

VIII. Aranžmani vezani za kurs/tečaj

Valuta Bosne i Hercegovine je konvertibilna marka (KM), uvedena 11. avgusta 1997. 5. septembra 2002. godine, državni Parlament je odobrio amandman na zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBH) kojim je izmijenjena vezanost KM sa DM na euro u okviru aranžmana valutnog odbora. KM je vezana za euro po kursu $1 \text{ KM} = 0,5113 \text{ eura}$. Bosna i Hercegovina (BiH) nije prihvatila obaveze iz člana VIII, odjeljci 2, 3, i 4 i, stoga, koristi prelazne aranžmane iz člana XIV. BiH više nema ograničenja iz prelaznih odredbi člana XIV. Ona zadržava ograničenja vezana za prenosivost bilansa i kamata koje su dospjele na zamrznute depozite u stranim valutama, što je u nadležnosti Fonda po članu VIII.

IX. FSAP

Dvije misije za FSAP održane su u decembru 2005. i martu 2006. godine, a *Aide Mémoire* je predstavljen institucijama. U okviru FSAP-a ocijenjeni su rizici po finansijsku stabilnost i slabosti u superviziji banaka, uz korištenje ocjene Ključnih bazelskih principa (Basel Core Principles). Takođe se razmatraju potrebe za razvoj finansijskog sektora u oblastima osiguranja, pristupa finansiranju, režima nesolventnosti i korporativnog upravljanja, na osnovu detaljne ocjene Principa dobrog korporativnog upravljanja OECD-a (OECD Principles of Good Corporate Governance). FSSA je predstavljen Odboru zajedno sa konsultacijama po članu IV za 2006. godinu (SM/06/335).

X. Posljednje konsultacija po članu IV

Posljednje konsultacije po članu IV završene su 17. septembra 2008. (Izveštaj MMF-a za zemlju br. 08/327).

XI. Rezidentni predstavnik

MMF trenutno ima rezidentnog predstavnika u kancelariji u Sarajevu. G. Milan Cuc je preuzeo mjesto rezidentnog predstavnika u oktobru 2009.

XII. Tehnička pomoć od 2000.–10. godine

Sektor	Tajming	Namjena
FAD	Avgust 2000.	Trezorski sistemi
	Septembar–oktobar 2000.	Porez na dodanu vrijednost
	Juli 2001.	Trezorski sistemi
	April 2002.	Porez na dodanu vrijednost
	April 2002.	Trezorski sistemi
	Februar 2003.	Trezorski sistemi
	Maj 2003.	Upravljanje javnom potrošnjom
	Jun 2004.	Politika i implementacija PDV-a
	Mart 2005.	Analiza siromaštva i socijalnog uticaja (PDV)
	Mart 2005.-2006.	Savjetnik za makro-fiskalna pitanja
FIN	Januar 2005.	Ocjena zaštitnih mehanizama Centralne banke Bosne i Hercegovine
	Oktober 2009.	Ocjena zaštitnih mehanizama Centralne banke Bosne i Hercegovine
MCM	Septembar 2000.	Savjetnik za platni sistem
	Mart–april 2001.	Platni sistem, upravljanje valutama, Računovodstvo i istraživanje
	Januar–february 2002.	Platni sistem
	Oktober–novembar 2002.	Jačanje supervizije banaka
	Avgust–septembar 2003.	Supervizija banaka
	Septembar 2003.	Upravljanje međunarodnim rezervama
	April 2004.	Supervizija za AML/CFT
	Januar 2005.	Savjetnik za guvernera CBBH
	Januar 2005.	Supervizija banaka
	April 2005.	Kreditni rizik i brz rast kreditiranja
	Septembar 2005.	Indikatori finansijskog zdravlja
	Novembar–decembar 2005.	FSAP (primarna misija)
	Mart 2006.	FSAP (sekundarna misija)
	Oktober – novembar 2006.	Supervizija banaka i upravljanje rezervama
April 2007.	Istraživanje i politika	

	Januar 2009.	Upravljanje krizom/planiranje za nepredviđene potrebe/supervizija banaka
	April 2009., Novembar 2009., Mart – april 2010., Jun 2010.	Test na stres
STA	Maj 1999.–jun 2004. Octobar 2000. Decembar 2001. April–maj 2004. Maj 2004. Mart 2005. Novembar 2005.–07. Mart 2007. Januar 2008.	Rezidentni savjetnik za statistiku Monetarna i bankarska statistika Monetarna i bankarska statistika Monetarna i bankarska statistika Statistika finansiranja vlade Doznake radnika Savjetnik za statistiku realnog sektora ROSC o podacima Platni bilans i pozicija međunarodnog investiranja

DODATAK II. SARADNJA BANKE I FONDA

1. Tim Fonda za BiH sastaje se redovno sa predstavnicima tima Svjetske banke za BiH radi konsultacija i koordinacije aktivnosti i planova te dvije institucije.
2. Timovi Banke i Fonda za BiH dijele mišljenje da je ekonomski oporavak započeo u BiH, ali se zemlja suočava za znatnim unutrašnjim i spoljnim makroekonomskim izazovima. I dok je kriza poništila dugotrajni trend sporog ekonomskog rasta, nije prouzrokovala velike poremećaje. Aranžman valutnog odbora i čitav bankarski sektor prebrodili su dobro krizu. U 2010. godini, izvoz je ponovo počeo da raste, ali je pristup stranom privatnom kapitalu (i stranim direktnim investicijama i kreditima) vrlo ograničen, a investicioni rast još nije obnovljen. Nacionalna štednja je nedovoljna za finansiranje investicionih nivoa koji su postojali prije krize. Započete su reforme za poboljšanje efikasnosti javnog sektora i vraćanje fiskalne održivosti (za koju se očekuje da će povećati javnu štednju), ali ih tek treba primijeniti.
3. Na osnovu ove zajedničke ocjene, timovi su identifikovali sedam oblasti strukturne reforme kao makrokritične u svjetlu njihovog značaja za fiskalnu održivost i stabilnost finansijskog sektora.
  - **Mreža socijalne zaštite i naknade po osnovu prava.** Mreža socijalne zaštite je kompleksna, sa velikim brojem programa koji se preklapaju i koji nisu dobro usmjereni i ne stižu do nekih od najugroženijih grupa u društvu. Ovo je posebno slučaj sa velikim brojem doznaka koje su usmjerene na ratne veterane i demobilizovane vojnike. Vlasti su pokrenule ambiciozan program za ispitivanje sistema naknada.
  - **Upravljanje platama u javnom sektoru.** 2009. godine, u BiH je potrošeno oko 13,1 posto BDP-a na plate u javnom sektoru. Masa plata je značajno porasla od 2006. godine (oko 2 procenta) i ona je jedan od glavnih činilaca koji su doprinijeli sve većem fiskalnom deficitu. Osim toga, i dok su značajna poboljšanja učinjena da se reformišu znatna kompresija platnih skala u javnoj upravi, smanji broj neplatnih naknada i poveća transparentnost u skladu sa dobrom međunarodnom praksom, još uvijek ima dosta mjesta za poboljšanje u ovoj oblasti.
  - **Oporezivanje radne snage.** Stope socijalnih doprinosa koje se nameću formalnom zaposlenju, posebno u Federaciji, su visoke (41,5% bruto plate). Plaćanja za socijalne doprinose, koja su veća nego u većini zemalja OECD-a, povećavaju troškove radne snage, ograničavaju konkurentnost i doprinose neformalnosti. Potrebno je smanjivanje stope socijalnih doprinosa putem kombinacije unapređivanja efikasnosti u zdravstvenom i penzijskom sistemu i zamjena udjela finansiranja manje narušavajućim izvorima prihoda kako bi se unaprijedila konkurentnost ekonomije BiH, a smanjila neformalnost.
  - **Planiranje budžeta.** Potrebne su tačne prognoze prihoda i rashoda kako bi se obezbijedilo sastavljanje realističnih budžeta i izbjegli dodatni budžeti i manje izvršenje budžeta koje rezultira iz lošijih prihoda ili manje procjene rashoda. Štaviše, srednjoročni fiskalni okvir bi pomogao da se fiskalna politika veže za cilj održivosti javnog duga. Postoji hitna potreba da se ojača srednjoročno budžetiranje i unaprijedi efikasnost Fiskalnog vijeća uključujući putem

obezbjedivanja tačnog i pravovremenog fiskalnog izvještavanja od strane svih nivoa vlade (vidi niže).

- **Fiskalno izvještavanje.** Napredak u ovoj oblasti bi trebalo da pomogne u koordinaciji fiskalne politike, fiskalnom planiranju, i praćenju izvršenja. Višeslojni sistem vlade i nedostatak zajedničkih standarda u izvještavanju spriječili su nastojanja da se do danas prikaže konsolidovana slika vladinih finansija. Očekuje se da će program Fonda i pružanje tehničke pomoći obezbijediti dovoljno težine za obnavljanje napora na ovom frontu.
- **Poreska uprava.** Unapređenja u poreskoj upravi treba da imaju za cilj bolju kontrolu i proširivanje poreske osnovice. Kao prvi korak, misija koja će izvršiti cjelokupnu dijagnostiku bi mogla da pomogne vlastima u identifikaciji prioriternih oblasti za praćenje.
- **Finansijski sektor.** Jača supervizija u finansijskom sektoru i planiranje za nepredviđene potrebe treba da pomognu u obezbjeđivanju toga da vlasti budu u mogućnosti da prate zdravlje sistema i reaguju na odgovarajući način na pojavu bilo kakvih novih problema. Nakon znatne podrške za ojačavanje kapaciteta testova na stres Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBH), potrebni su dalji napori da se ojača kapacitet bankarskih agencija. Okvir saradnje između CBBH, ministarstava finansija i drugih agencija, u skladu sa onim što je preporučeno od strane misije MMF-a za tehničku pomoć u februaru 2009. godine već je sprovedeno i osnovan je Stalni odbor za finansijsku stabilnost (Standing Committee for Financial Stability). Od suštinskog je značaja da se Odbor redovno sastaje radi diskusije i razmjene informacija o pitanjima finansijske stabilnosti.

4. Timovi su se složili oko sljedeće podjele rada:

- **Mreža socijalne zaštite i naknade po osnovu prava.** Banka će nastaviti da savjetuje vlasti i pruža podršku za implementaciju mjera za konsolidaciju različitih programa i poboljšanje ciljanog usmjeravanja. Projekat za mrežu socijalne zaštite i zapošljavanje (Social Safety Net and Employment Project), koji je odobren od strane Izvršnog odbora Svjetske banke u februaru 2010. godine, finansira tehničku pomoć i usluge za izgradnju kapaciteta koje su vezane za reformu sistema socijalne zaštite. Projekat će takođe nastaviti da podržava aktivne programe tržišta rada za one koji aktivno traže posao među ugroženim kategorijama stanovništva. Pored toga, Zajam za razvojnu politiku javnog sektora (DPL), koji je odobren od strane Izvršnog odbora Svjetske banke u aprilu 2010. godine, podržava pružanje veće pomoći siromašnima dok smanjuje fiskalni deficit putem djelotvornijih, efikasnijih i ravnopravnijih mjera socijalne zaštite. Budući prioriteti obuhvataju uvođenje registra za programe i njihove korisnike, uz primjenu nedavno uvedenog zakonodavstva, uvođenje testiranja sredstava i drugih mehanizama usmjeravanja za veliki broj socijalnih i boračkih naknada, sprovodeći reviziju kvalifikovanosti za programe, pregledajući nove programe radi obezbjeđivanja odgovarajućeg usmjeravanja i dostupnosti, i podržavajući dizajn za strategiju penzijske reforme.
- **Plate u javnom sektoru.** Banka će nastaviti sa pružanjem pomoći vlastima kod unapređivanja upravljanja platnom masom i platnom praksom javnog sektora sa ciljem

povećanja transparentnosti, poboljšavajući vezu između platnih nivoa, složenosti radnog mjesta i radnog učinka i doprinoseći fiskalnoj stabilnosti. DPL ima za cilj reformisanje javnih rashoda koji su bili glavni pokretač procikličnih fiskalnih mjera, posebno visokih plata i prekomjernih i regresivnih socijalnih transfera.

- **Oporezivanje radne snage.** Banka će nastaviti da podržava vlasti u nastojanjima da smanji opterećenje koje socijalni doprinosi vrše na formalno zaposlenje i usklađivanje osnovica za plaćanje poreza na dohodak i socijalnih doprinosa između dva entiteta u BiH, s ciljem da se poveća konkurentnost u formalnom sektoru i ojača jedinstveni ekonomski prostor širom BiH. U to svrhu, DPL će imati za cilj smanjivanje stopa socijalnih doprinosa kako bi podstakao zapošljavanje u formalnom sektoru i povećao konkurentnost i razvoj privatnog sektora.
- **Planiranje budžeta.** I Fond i Banka će podstaći vlasti na implementaciju realističnih, predvidljivih i transparentnih procedura za izradu budžeta. Fond i Banka će takođe nastaviti sa davanjem savjeta vlastima kako da unaprijede srednjoročno planiranje budžeta. U ovu svrhu, Fond i Banka će nastaviti da zahtijevaju od vlasti da ojačaju operativni okvir Fiskalnog vijeća unapređivanjem fiskalne metodologije i višegodišnjim planiranjem za globalni okvir, sastavljajući nacрте prijedloga za kratkoročne i dugoročne makroekonomske projekcije, i primjenjujući utvrđene ciljeve i kriterijume prilikom usvajanja i izvršavanja budžeta, i inkorporirajući projekte koji se finansiraju iz inostranstva. Srednjoročno fiskalno planiranje u Federaciji moraće da riješi znatne potrebe za kapitalnim investicijama u infrastrukturu.
- **Fiskalno izvještavanje.** Fond će nastaviti sa davanjem savjeta vlastima i pružanjem tehničke pomoći kako bi se unaprijedilo fiskalno izvještavanje. Prioritet za dolazeću godinu je primjena koherentnog sistema za fiskalno izvještavanje za sve nivoe vlade koji će omogućiti brzu i fleksibilnu konsolidaciju. Za 2011. godinu, Centar u Ljubljani će nastaviti da pruža tehničku pomoć kroz posjete putujućeg savjetnika za javno finansijsko upravljanje (PFM). Cilj bi bio da se organizuju procesi za pravovremeno izvještavanje o podacima od strane nižih nivoa u vladi i za konsolidaciju izvornih podataka u račune generalne vlade.
- **Poreska uprava.** U odgovoru na zahtjev vlasti, Fond će obezbijediti tehničku pomoć u oblasti poreske uprave. Kao prvi korak, misija koja će izvršiti cjelokupnu dijagnostiku početkom 2011. godine pomoći će vlastima da indentifikuju prioritete.
- **Finansijski sektor.** Fond će nastaviti da pruža tehničku pomoć u oblasti testiranja na stres bilansa stanja banaka. U ovom cilju, misija Odjeljenja za kapitalna i monetarna tržišta (MCM), zadužena za testove na stres, već je posjetila zemlju u junu 2010. godine i pružila pomoć dvema bankarskim agencijama, a kontrolne misije mogu biti zakazane za 2011. godinu. I na kraju, zajednička tehnička pomoć od strane MCM-a i Pravnog odjeljenja (LEG) pomogla bi u primjeni preporuka za ojačavanje okvira za rezoluciju banaka.

DODATAK III. STATISTIČKA PITANJA

1. I dok su podaci potpuno adekvatni za svrhe nadzora, manjkavosti u određenim oblastima utiču na analizu osoblja. Potrebno je značajno poboljšanje u domenu pravovremenosti, kvaliteta i obuhvatnosti fiskalnih podataka. Podaci o izvršenju budžeta ne obuhvataju poslovne promjene vezane za projekte koji su finansirani putem spoljnih zajmova ili direktno od strane međunarodnih donatora. Računovodstvo vremenskih razgraničenja nije još uvijek u potpunosti uvedeno u sve vladine institucije, te se stoga poslovne promjene evidentiraju na mješovitoj bazi vremenskih razgraničenja i gotovine. Postoje takođe znatna kašnjenja u izvještavanju od strane nižih nivoa vlade, posebno u Federaciji. Kao rezultat toga, objavljeni kvartalni konsolidovani računi generalne vlade kasne i sadrže greške u izvještavanju, posebno kad su u pitanju finansijske operacije. Pored toga, podaci o platnom bilansu ne sadrže dovoljno detalja o stranim grantovima, doznakama radnicima, dohotku koji primaju rezidenti koji rade za međunarodne organizacije u zemlji, potrošnji njihovog nerezidentnog osoblja, trgovinskih kredita od dobavljača, neformalnoj trgovini, i promjenama u gotovinskim depozitima u stranoj valuti. Ova neslaganja između mjerila BDP-a vezanih za proizvodnju i rashode relativno su velika. Istovremeno, vlasti u BiH su učinile zajedničke napore posljednjih godina kako bi unaprijedile statistiku, koristeći tehničku pomoć koju pružaju EU i MMF.

2. Dejtonski mirovni sporazum, kojim je završen građanski rat, implicitno je prenio odgovornost za statističke funkcije na dva entiteta (Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku (RS)). U avgustu 1998. godine, država je stvorila svoj sopstveni statistički zavod, Agenciju za statistiku Bosne i Hercegovine (ASBH), sa ciljem prikupljanja statističkih podataka za čitavu zemlju u skladu sa međunarodno prihvaćenim metodologijama, konsolidaciju podataka koje su proizveli statistički zavodi entiteta, i rad u funkciji primarne koordinacione agencije za kontakte sa međunarodnim agencijama. Posljednih godina je pružena značajna tehnička pomoć, uglavnom od strane Evropske Unije. IFS strana za zemlju postoji od jula 2001. godine. Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBH) bio je dodijeljen rezidentni statistički savjetnik od maja 1999. do juna 2004. kako bi pružio tehničku pomoć u razvoju svih oblasti makroekonomske statistike. Rezidentni statistički savjetnik za realni sektor iz Odjeljenja za statistiku (STA) postavljen je za period od novembra 2005. do novembra 2007. godine. Misija za pripremanje modula podataka za ROSC održana je u martu 2007. godine, a izvještaj je objavljen u februaru 2008. godine.

A. Statistika za sektor preduzeća

3. U oba entiteta su uloženi naponi za unapređivanje statistike za sektor preduzeća. I Federacija i RS objavljuju nominalne procjene BDP-a od 1998. i 1999. godine redom, uz korištenje pristupa proizvodnje koji je u skladu sa 1993 SNA. Prikupljanje podataka o BDP-u uz korištenje pristupa proizvodnje za oba entiteta i zemlju u cjelini po konstantnim cijenama (po cijenama iz prethodne godine) započelo je 2006. godine, uz tehničku pomoć MMF-a. Podaci za BDP zasnovani na potrošnji po tekućim i konstantnim cijenama objavljeni su za period od 2004. do 2008. godine. Međutim, neslaganja između mjerenja BDP-a prema proizvodnji i prema potrošnji su relativno velika i potrebno je uložiti dodatne napore za sravnjivanje tih procjena.

4. Indeks maloprodajnih cijena (CPI), zasnovan na međunarodno priznatim praksama, implementiran je uz tehničku i finansijsku podršku italijanske vlade. Ovaj CPI je objavljen 2007. godine, a konzistentne serije su dostupne širom zemlje na mjesečnom nivou za svaki entitet, pri čemu je serija počela u januaru 2005. godine. Ponderi za CPI se izvlače iz ankete o budžetu domaćinstva koja se sprovodi od 2004. godine. Takođe, indeksi cijena proizvođača (PPI) su sada dostupni za oba entiteta. Indeksi industrijske proizvodnje pripremaju se u svakom od entiteta. Indeks industrijske proizvodnje na nivou zemlje postao je dostupan 2009. godine sa istorijskom vremenskom serijom koja ide do 2006. godine. I dok statistički zavodi oba entiteta prikupljaju podatke o zaposlenosti, nezaposlenosti i platama na osnovu metodologija koje su pod znakom pitanja, godišnja anketa o radnoj snazi koristi međunarodne metodološke standarde i pruža podatke o zaposlenju, nezaposlenosti, stanovništvu i radnoj snazi za čitavu zemlju i entitete od 2006. godine.

B. Statistika o spoljnom sektoru

5. Uprkos ograničenjima vezanih za sredstva, učinjena su stalna poboljšanja u pogledu kvaliteta podataka o platnom bilansu, pogotovo u smislu usluga i finansijskih transakcija. Kod koncepta i definicija slijede se međunarodni standardi, kako je navedeno u petom izdanju Priručnika za platni bilans (BPM5), uključujući koncept prebivališta. Ipak, i dalje ima mnogo manjkavosti. Neke od ovih manjkavosti potiču od unutrašnjih teškoća mjerenja, kao što su česte male transakcije i doznake radnicima. Kao rezultat toga, ostaje određen stepen neizvjesnosti oko nekoliko važnih komponenata platnog bilansa, pri čemu su izvorni podaci neadekvatni zbog nedostatka sveobuhvatne ankete o uslugama i doznakama i teškoće evidentiranja velikog broja malih gotovinskih transakcija.

6. Podaci o trgovini objavljuju se od strane ASBH, a statistika o platnom bilansu od strane CBBH. Trgovina robom se evidentira putem Automatizovanog sistema za obradu carinskih podataka. Carinska uprava za čitavu zemlju je reorganizovana, a uveden je sistem klasifikacije trgovine. ASBH sada proizvodi podatke o uvozu i izvozu uz carinske evidencije, ali treba da proizvede podatke na bazi opšte trgovine, a ne na bazi specijalne trgovine. Podaci o trgovini mogu takođe biti podložni tome da budu nepotpuno prikazani ili da na fakturi bude prikazan manji iznos. Izvještavanje podataka je i dalje loše u oblastima stranih grantova, doznaka radnicima, dohotka koji primaju rezidenti koji rade za međunarodne organizacije u zemlji, potrošnje od strane njihovog nerezidentnog osoblja, neformalne trgovine i promjena u gotovinskim depozitima u stranoj valuti. Svi strani grantovi, zajmovi, otplate zajmova, i isplate kamata za koje je državna vlada preuzela odgovornost, u skladu su sa podacima iz platnog bilansa, pošto su podaci iz istog izvora korišteni za kompilaciju GFS-a i platnog bilansa. Međutim, podaci o platnom bilansu takođe obuhvataju procjenu projekata sa stranim finansiranjem koji su trenutno isključeni iz GFS-a. Podaci su u skladu sa monetarnom statistikom.

C. Statistika o vladinim finansijama

7. CBBH prikuplja statističke podatke o vladinim finansijama (GFS) u skladu sa definicijama i konceptima iz *Priručnika o statistici vladinih finansija* za 2001. godinu.

Periodičnost i pravovremenost podataka o poslovanju vlade i kvartalnom konsolidovanom poslovanju centralne vlade ispunjavaju ili premašuju zahtjeve GDDS-a. I dok je institucionalno izvještavanje u GFS-u potpuno u skladu sa međunarodnim smjernicama, njegov opseg ne pokriva sve ekonomske zalihe (podaci iz bilansa stanja) i tokove (podaci o gotovinskim tokovima). Takođe, GFS ne obuhvata poslovne promjene vezane za projekte koji su direktno finansirani od strane međunarodnih donatora, a kvartalni statistički podaci isključuju sve promjene u finansijskim sredstvima i obavezama zbog nepotpunih podataka iz kvartalnog izvora. Iz razloga što računovodstvo vremenskih razgraničenja još nije u potpunosti uvedeno u sve vladine institucije, poslovne promjene se beleže na mješovitoj osnovi vremenskih razgraničenja/gotovine.¹ Podaci o spoljnom dugu vlade objavljuju se kvartalno, a podaci o domaćem dugu objavljeni su po prvi put u godišnjem dokumentu o Globalnom fiskalnom okviru 2009. godine. Podaci iz GFS-a su potpuno u skladu sa platnim bilansom, ali se ne mogu usaglasiti sa monetarnom statistikom zbog razlika u sektorizaciji i razlika u podacima, i nisu usaglašeni sa podacima iz nacionalnog obračuna.

8. Vlasti čine zajedničke napore kako bi poboljšale kvalitet GFS-a. One su osnovale grupu za koordinaciju, uključujući predstavnike centralne banke i ministarstava finansija dva entiteta i državnih institucija, kako bi obezbijedile podatke za praćenje stand-by aranžmana. Uz pomoć putujućih savjetnika za javno finansijsko upravljanje (PFM), država, Federacija i Republika Srpska primjenjuju tabele iz postojećih kontnih planova na formate koji su kompatibilni sa GFS 2001 i ESA 95 kako bi poboljšale kvalitet konsolidovanih podataka generalne vlade.

D. Monetarna i finansijska statistika

9. CBBH izvještava Fond o monetarnim obračunima na nivou zemlje i na nivou entiteta. CBBH je u procesu prelaska na izvještavanja Fonda o monetarnim podacima na standardizovanim formularima za izvještavanje koje je razvio STA, a koji otjelovljuju metodologiju *Priručnika za monetarnu i finansijsku statistiku*. CBBH već prikuplja podatke uz korištenje standardizovanih formulara za izvještaje 1SR (Centralna banka), 2SR (komercijalne banke), i 4SR (druge finansijske institucije), i nalazi se u procesu provjere primljenih podataka u odnosu na informacije prikupljene putem postojećeg sistema za izvještavanje za period od januara 2006. do marta 2010. godine. Štaviše, CBBH je proširila izvještavanje o ponderisanim srednjim vrijednostima kamatnih stopa od 4 na 26 indikatora (14 aktivnih kamatnih stopa i 12 pasivnih kamatnih stopa uz analizu prema dospijeću, valuti i sektorima). I konačno, CBBH je proširila izvještavanje o godišnjoj statistici svog finansijskog sektora kako bi obuhvatila oko 120 finansijskih institucija (investicione fondove, osiguravajuće kompanije, institucije za davanje mikrokredita, kompanije koje se bave zakupom, brokerske kuće, i berze).

---

¹ Na državnom nivou, određeni namenski prihodi se ne evidentiraju dok se ne pojave odgovarajući rashodi. U Federaciji, rashodi se ne knjiže u trezorskom platnom sistemu ako nema dostupnih sredstava za njihovu isplatu ili ako obaveze premašuju iznose predviđene budžetom.

Dodatak Tabela 1. Bosna i Hercegovina: Tabela najčešćih pokazatelja koji su potrebni za nadzor

(na dan 3. septembra 2010.)

	Datum posljednjeg posmatranja	Datum prijema	Učestalost podataka ⁶	Učestalost izvještavanja ⁶	Učestalost objavljivanja ⁶	Stavke memoranduma:	Kvalitet podataka – tačnost i pouzdanost ⁸
						Kvalitet podataka – metodološka ispravnost ⁷	
Kursne stope	27.08.10.	31.08.10.	D	D	D		
Sredstva međunarodnih rezervi i obavezne rezerve monetarnih vlasti ¹	07.2010.	08.2010.	M	M	M		
Rezerve/bazni novac	07.2010.	08.2010.	M	M	M	O, O, LO, O	O, O, O, O, O
Novac prema široj definiciji	07.2010.	08.2010.	M	M	M		
Bilans stanja Centralne banke	07.2010.	08.2010.	M	M	M		
Konsolidovani bilans stanja bankarskog sistema	07.2010.	08.2010.	M	M	M		
Kamatne stope ²	07.2010.	08.2010.	M	M	M		
Indeks maloprodajnih cijena	07.2010.	08.2010.	M	M	M	LNO, NO, LNO, LO	LNO, LO, LNO, LO; LO
Prihodi, rashodi, bilans i struktura finansiranja ³ – generalna vlada ⁴	2009.	03.2010.	G	G	G	O, LNO, LO, LO	LNO, O, O, O, O
Prihodi, rashodi, bilans i struktura finansiranja ³ – centralna vlada	07.2009.	08.2010.	M	M	M		
Zalihe Centralne vlade i dug koji garantuje centralna vlade ⁵	2009.	03.2010.	G	G	G		
Bilans na spoljnom tekućem računu	Q2 2010.	08.2010.	K	K	K	O, O, LO, LO	LNO, O, LO, O, LO
Izvoz i uvoz roba i usluga	07.2010.	08.2010.	M	M	M		
BDP/BNP	2009.	07.2010.	G	G	G	O, LNO, LO, LO	LNO, LNO, LO, LO, LO
Bruto spoljni dug	2009.	03.2010.	G	G	G		
Pozicija međunarodnog investiranja	Nije dostupno	Nije dostupno					

¹ Obuhvata rezervna sredstva koja su obećana ili posvećena na neki drugi način kao i neto derivativne pozicije. ² Tržišne i zvanično određene, uključujući diskontne stope, stope tržišta novca, stope na blagajničkim zapisima, novčanice i obveznice. ³ Finansiranje od stranih banaka, domaćih banaka i domaćih nebankarskih institucija. ⁴ Generalna vlada se sastoji od centralne vlade (budžetskih fondova, vanbudžetskih fondova i fondova socijalne zaštite) i državnih i lokalnih vlasti. ⁵ Uključujući sastav valute i dospjeća. ⁶ Dnevno (D); sedmično (S); mjesečno (M); kvartalno (K); godišnje (G); povremeno (P); nije dostupno. ⁷ Odslikava ocjenu datu u podacima za ROSC ili u Suštinskoj dopuni (Substantive Update) (objavljeni u februaru 2008. i zasnovani na nalazima misije tokom perioda od 13. do 28. marta 2007.) za skup podataka koji odgovara varijabli u svakom redu. Ocjena ukazuje na to da li su u potpunosti poštovani međunarodni standardi vezani za koncepte i definicije, obuhvatnost, klasifikaciju/sektorizaciju, i osnovu za evidenciju (O); u glavnom poštovani (LO); uglavnom nepoštovani (LNO); nepoštovani (NO); i nije dostupno. ⁸ Isto kao u fusnoti 7, osim što se odnosi na međunarodne standarde koji su vezani za (redom) izvorne podatke, ocjenu izvornih podataka, statističke tehnike, ocjenu i valorizaciju privremenih podataka i statističkih rezultata i studija o reviziji.

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND

BOSNA I HERCEGOVINA

Izveštaj osoblja o konsultacijama po članu IV Statuta MMF-a u 2010. godini, drugom i trećem pregledu u okviru Stand-by aranžmana, zahtjevu za izuzeća u vezi sa neispunjavanjem i primjenljivošću kriterija izvršenja i za preraspodjelu povlačenja sredstava—dopunske informacije, revidirani prijedlog odluke, i dopunsko Pismo namjere

Pripremio Europski odjel
(Uz konsultacije sa drugim odjelima)
Odobrili Adam Bennett i Jan Kees Martijn

14. oktobar/listopad 2010. godine

Ova dopuna sadrži informacije o kretanjima i rezultatima od objavljivanja izvještaja osoblja o konsultacijama po članu IV Statuta MMF-a u 2010. godini, drugom i trećem pregledu u okviru Stand-by aranžmana, zahtjevu za izuzeće u vezi sa neispunjavanjem kriterija izvršenja i za preraspodjelu povlačenja sredstava (EBS/10/183). Informacije sadržane u ovom dopunskom izvještaju ne mijenjaju suštinu ocjene osoblja i podržavaju zahtjev vlasti za izuzeće od primjene kriterija izvršenja za kraj septembra/rujna 2010. koji se odnosi na neto kredite bankarskog sektora date vladi, a koji je postao predmet kontrole s obzirom da 15. oktobra/listopada 2010. godine Izvršni odbor razmatra drugu i treću reviziju SBA.

I. NAJNOVIJA KRETANJA

1. Posljednji pokazatelji iznova potvrđuju da se privreda sporo oporavlja

(tekstualna tabela). Domaća potražnja je i dalje slaba s obzirom na nepromijenjene realne plate, slab priliv doznaka i usporenu kreditnu aktivnost banaka. Stoga se nastavlja nagla korekcija deficita tekućeg računa. Indirektni poreski prihodi do kraja septembra/rujna bili su viši od nivoa planiranih budžetom i, ako se ovaj trend nastavi, premašit će programsku projekciju. Krajem juna/lipnja 2010., izloženost stranih matičnih banaka u Bosni i Hercegovini (BiH) bila je za oko 8 procentnih poena niža nego na kraju 2008. Ovo je imalo ograničen uticaj na ekonomiju, pošto banke i dalje imaju višak likvidnosti, te je ukupni platni bilans i dalje stabilan.

BIH: High-Frequency Economic Indicators
(percent change year-to-date over corresponding period in previous year)

	Jun-10	Aug-10
Industrial production (real)	1.3	1.1
Capital goods	-41.8	-38.5
Consumer durables	3.4	11.9
Consumer non-durables	3.5	2.4
Imports (nominal)	4.8	8.1
Capital goods	-14.5	-10.0
Consumer durables	1.6	3.1
Consumer non-durables	0.7	2.0
Exports (nominal)	32.7	31.0
Gross wage, all sectors (nominal)	0.5	0.7
Value-added tax revenues (net of refunds)	3.9	5.5
Credit to private sector (12-month growth)	-1.3	-0.3
Consumer price inflation	2.1	2.0
Producer price inflation	-0.6	-0.1

Source: BiH authorities; and IMF staff estimates.

II. REZULTATI I MODALITETI PROGRAMA

2. **Kriteriji izvršenja koji se odnose na kratkoročni vanjski dug, neizmirene obaveze po osnovu servisiranja vanjskog duga, i garancije po osnovu dugovanja su ispunjeni.** Konkretno, nije došlo do akumuliranja bilo kojih neizmirenih obaveza po osnovu servisiranja vanjskog duga, niti je Centralna banka, Država, Federacija ili RS ugovorila ili garantirala bilo kakvo novo kratkoročno nekoncesiono vanjsko zaduživanje. Štaviše, vlade Države, Federacije i RS nisu dale nikakve garancije za dugove preduzeća domaćim bankama niti su ove vlade preuzele bilo kakav dug po takvim garancijama. Iznos za koji je prekršen kriterij izvršenja za neizmirene domaće obaveze po osnovu rashoda (u prvom kvartalu 2010.)—za koji vlasti traže izuzeće u vezi sa neispunjavanjem—ostaje nepromijenjen (Tabela 1 Dopunskog pisma namjere).
3. **Mada nema informacija o kvantitativnom kriteriju izvršenja koji se odnosi na neto kredit bankarskog sektora vladi za kraj septembra/rujna 2010., vlasti su uvjerenе da je on zadovoljen.** Na kraju avgusta/kolovoza, posebni pod-limiti za neto kredit bankarskog sektora generalnoj vladi BiH, vladama Države, Federacije i RS su svi bili na manje od dvije trećine svojih odgovarajućih programskih vrijednosti za kraj septembra/rujna 2010. Na osnovu ove činjenice i konstantno dobrog ostvarivanja prihoda od indirektnih poreza, vlasti su uvjerenе da je kriterij izvršenja za kraj septembra/rujna ispunjen.
4. **Dalji napredak je ostvaren u strukturalnim reformama kod transfera za naknade koje proizilaze iz ratnog perioda.** U Federaciji, nakon što je vlada usvojila mjere za poboljšanje efikasnosti revizije korisnika ovih naknada (što je bila prethodna radnja i što je bilo ispunjeno), vlada je usvojila shodne promjene Pravilnika o formiranju i radu revizorskih timova. Pored toga, prvi kvartalni izvještaj o reviziji korisnika ovih naknada objavljen je 8. oktobra/listopada 2010. U RS, revizija korisnika boračko-invalidskih naknada odvija se prema planu.
5. **Osoblje podržava zahtjev vlasti za izuzeće od primjene kriterija izvršenja za kraj septembra/rujna 2010., koji se odnosi na neto kredite bankarskog sektora vladi, za koji podaci nisu raspoloživi.** Revidirani prijedlog odluke, kojom se daje traženo izuzeće od primjene, dat je u prilogu.

BOSNA I HERCEGOVINA: DOPUNSKO PISMO NAMJERE

Sarajevo i Banja Luka, Bosna i Hercegovina
13. oktobar/listopad 2010.

G. Dominique Strauss-Kahn
Generalni direktor
Međunarodni monetarni fond
Washington, D.C. 20431

Poštovani gospodine Strauss-Kahn,

Nakon našeg pisma od 17. septembra/rujna 2010. godine gdje smo ponovili našu opredjeljenost ekonomskom programu koji je podržan Stand-by aranžmanom sa Fondom, ovim putem tražimo izuzimanje za primjenu kriterija izvršenja postavljenog za kraj septembra/rujna 2010. godine koji se odnosi na neto kredite bankarskog sektora prema vladi a podliježe kontroli u svjetlu predstojećeg sastanka Odbora 15. oktobra/listopada kada će se razmatrati drugi i treći pregled po Stand-by aranžmanu. Iako nemamo potpune podatke na osnovu kojih bi ocijenili provođenje ovog kriterija izvršenja, uvjereni smo da je isti ispoštovan. Kontinuirani kvantitativni kriteriji izvršenja u pogledu neizmirenih obaveza po osnovu servisiranja vanjskog duga, kratkoročnog nekoncesionog vanjskog duga, i garancija i preuzimanja dugova javnih preduzeća prema bankama su ispoštovani. Iznos za koji je probijen kriterij izvršenja o domaćim neizmirenim dospjelim obavezama po osnovu rashoda (u prvom kvartalu 2010.)—a za koji smo tražili izuzimanje zbog nepoštivanja u našem pismo od 17. septembra/rujna 2010. godine—ostaje nepromijenjen (tabela 1).

/s/

Dragan Vrankić
Ministar finansija
i trezora Bosne
i Hercegovine

/s/

Vjekoslav Bevanda
Ministar finansija
Federacije Bosne
i Hercegovine

/s/

Aleksandar Džombić
Ministar finansija
Republike Srpske

Tabela 1. Bosna i Hercegovina: Kriteriji izvršenja prema Stand-By Aranzmanu 2009-12, 2010
(u milionima KM)

	Kumulativni tok od 31.12.2009. godine									
	2010. godina									
	Mart			Juni			Septembar			Decembar
	Program	Korigovani Program ²	Ostvarenje	Program	Korigovani Program ²	Ostvarenje	Program	Korigovani Program ²	Ostvarenje	Program
Gornja granica za akumulirani iznos neto kredita bankarskog sektora za: ^{1,2}										
generalnu vladu	333	292	104	580	604	175	751	N/A	N/A	631
od cega:										
Institucije BiH	20	20	3	-11	-11	-71	112	N/A	N/A	121
Vladu RS	251	237	127	429	480	243	499	N/A	N/A	521
Vladu Federacije BiH	61	34	-23	164	137	19	159	N/A	N/A	-8
Gornja granica za rast ukupnog iznosa garancija od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS za preuzimanje dugovanja privatnih i javnih preduzeca prema domacim bankama plus iznos duga preduzeca prema domacim bankama koje su preuzele ove vlade ³	0		0	0		0	100		0	100
Gornja granica za akumulirani iznos neizmirenih obaveza po osnovu servisa vanjskog duga od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS i CBBH ³	0		0	0		0	0		0	0
Gornja granica za ugovaranje novog kratkorocnog nekoncesionog vanjskog duga od strane vlada Institucija BiH, Federacije i RS i CBBH ³	0		0	0		0	0		0	0
Gornja granica za akumulirani iznos unutrasnjih neizmirenih obaveza ³ :										
Institucije BiH	0		0	0		0	0		0	0
Vlade Republike Srpske	0		15	0		-1	0		-1	0
Vlade Federacije BiH	0		-6	0		-17	0		-30	0

¹ Jednako zbiru tri navedena pod-limita plus neto iznos kredita bankarskog sektora za Brcko Distrik koji se ne prati pojedinačno obzirom na mali iznos istog.

² Ciljevi za neto potrazivanja bankarskog sistema od generalne vlade ce biti korigovani navise (nanize) za puni iznos manjka (viska) u planiranim doznakama kredita za budzetsku podrsku i grantova; takodje, oni ce biti korigovani navise (nanize) za iznos za koji je promjena u razlici izmedju obracunске i gotovinske osnove aritmeticki niza (visa) u odnosu na ciljeve u fiskalnom programu. Korekcija navise je limitirana na 10 procenata apsolutne vrijednosti odnosne promjene u cilju za razliku izmedju obracunске i gotovinske osnove (vidi TMR, definicije i izvjestavanje u okviru ekonomskog programa 2009-12).

³ Kontinuirano.

INTERNATIONAL MONETARY FUND

Public Information Notice

EXTERNAL
RELATIONS
DEPARTMENT

Obavještenje za javnost
(Public Information Notice, PIN) No. 10/154

ZA HITNO OBJAVLJIVANJE
15. oktobra/listopada 2010. godine

Međunarodni monetarni fond
(International Monetary Fund)
700 19th Street, NW
Washington, D. C. 20431 USA

Izvršni bord MMF-a zaključuje konsultacije po Članu IV sa Bosnom i Hercegovinom za 2010. godinu

Na dan 15. oktobra/listopada 2010. godine, Izvršni odbor Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) zaključio je konsultacije po Članu IV sa Bosnom i Hercegovinom.¹

Kontekst

Nakon nekoliko godina obilježenih snažnim rastom, koje su u rastućoj mjeri bile praćene vanjskim i unutarnjim debalansima, ekonomija Bosne i Hercegovine je 2009. godine zapala u recesiju. Kao i u drugim dijelovima regiona, rast u Bosni i Hercegovini prije krize se oslanjao na ekspanzioni porast domaće potražnje koji je bio finansiran iz inostranstva. Snažna povećavanja vladine potrošnje na plate i socijalne transfere u toku 2008. godine doprinijela su pritiscima sa strane potražnje, što se manifestiralo proširivanjem deficita na tekućem računu i oštrim porastom inflacije. Globalna ekonomska i finansijska kriza bila je pokretač kolapsa potražnje za izvozom iz Bosne i Hercegovine i u ozbiljnoj mjeri je ograničila prekogranične finansijske prilive. Privatne investicije i potrošnja na trajnu robu potrošačkog karaktera doživjele su kolaps, dok se privatna potrošnja smanjila u manjoj mjeri, oslanjajući se na umjeren rast plata i socijalnih davanja. Kreditni boom u periodu prije krize naglo je zaustavljen.

---

¹ U skladu sa Članom IV Statuta MMF-a, MMF održava bilateralne diskusije sa članicama obično jednom godišnje. Tim osoblja posvećuje zemlju, prikuplja ekonomske i finansijske informacije, te sa zvaničnicima razmatra ekonomska dešavanja u zemlji i ekonomske politike. Po povratku u centralu, osoblje priprema izvještaj, koji predstavlja osnovu za diskusiju na Izvršnom bordu. Nakon zaključenja diskusije, izvršni direktor, kao Predsjedavajući Borda, sažeto predstavlja gledišta izvršnih direktora, a taj sažeti pregled se prenosi institucijama vlasti u zemlji. Objašnjenje svih kvalifikacija koje su korištene u sažetom pregledu može se naći na sljedećoj adresi:

<http://www.imf.org/external/np/sec/misc/qualifiers.htm>.

Suočene sa povećanim pritiscima početkom 2009. godine, institucije vlasti su pripremile sveobuhvatan program koji je dobio podršku kroz Stand-by aranžman MMF-a. Program je kreiran tako da zaštiti valutni odbor i da amortizira efekte pogoršanja u vanjskom okruženju, uz istovremeno usvajanje politika za rješavanje fiskalnih debalansa, te jačanje finansijskog sektora. Pristup institucija vlasti je uključivao sljedeće: (i) postepenu fiskalnu konsolidaciju praćenu strukturalnim fiskalnim reformama za vraćanje javnih finansija na održiv put, (ii) korake na jačanju otpornosti finansijskog sektora paralelno sa preuzimanjem obaveze stranih matičnih banaka da održavaju stepen svoje izloženosti u BiH i održavaju stepen kapitalizacije svojih podružnica; i (iii) značajno finansiranje iz MMF-a paralelno sa finansiranjem iz Svjetske banke i EU.

Program stabilizacije Bosne i Hercegovine je pomogao da se ublaže efekti globalne finansijske krize na ekonomiju. Paket finansijske podrške MMF-a je pomogao da se na minimum svedu uticaji nedostatka prihoda na potrošnju vlade, čime su ograničeni gubici u ekonomiji. On je također pomogao da se zaustavi pad deviznih rezervi centralne banke i da se ojača povjerenje investitora. Koraci na izgradnji povjerenja, koji uključuju učešće Bosne i Hercegovine u Europskoj Inicijativi za koordinaciju banaka, te povećanje obima i limita za obuhvat osiguranja depozita, pomogli su da se povрати povjerenje depozitara u bankarski sistem. Uspješnost mjera u okviru programa bila je ohrabrujuća: fiskalna disciplina rješava problem velikih debalansa iz novijeg perioda, a strukturalne reforme su napredovale, iako sa sporijim tempom od onog koji je inicijalno bio predviđen.

Izgleda da je ekonomija dosegla dno i sada se predviđa da će u toku 2010. godine postići skroman stepen oporavka, koji će popločati put ponovnog rasta u 2011. godini. Domaća potražnja će i dalje biti obuzdana, držana pod kontrolom zbog stagniranja realnih nivoa plata i zbog tekuće fiskalne konsolidacije. To će doprinijeti daljnjem smanjenju deficita na tekućem računu. Predviđa se da će bazna inflacija i dalje biti na niskom nivou. Kreditiranje privatnog sektora će se polako povećavati, pošto banke još uvijek nisu apsorbirale sve gubitke koji su izazvani nekvalitetnim kreditima iz njihovih portfelja. Program ima za cilj postizanje nivoa deficita generalne vlade od 4,5 procenata BDP-a u 2010. godini.

Ocjena Izvršnog odbora

Izvršni direktori su pozdravili zadovoljavajući učinak Bosne i Hercegovine po programu usred ekonomskog i političkog okruženja punog izazova. Fiskalno ograničenje rješava veliku neuravnoteženost koja je postojala posljednjih godina, a strukturalne fiskalne reforme su napredovale, iako sporije nego što je prvobitno predviđeno. Direktori su naglasili da važni izazovi ostaju u tome da se obezbijedi održivost ekonomskih i političkih usklađivanja. Oni su podstakli novoizabrane vlade da ubrzaju strukturalne reforme kako bi obezbijedile fiskalnu i spoljnu održivost i pružile osnovu za zdrav, održiv rast.

Direktori su primijetili da će postizanje fiskalnih ciljeva programa za 2010. i 2011. godinu utrti put za obnavljanje fiskalne održivosti. Direktori su podstakli ograničenje rashoda, za koje se pokazalo da se održava, naglašavajući da ispunjavanje fiskalnih ciljeva za 2010. godinu zavisi od nepokolebljive primjene reformi beneficija vezanih za rat i smanjenja tekućih rashoda od strane kantona u Federaciji. Direktori su pozdravili potvrdu vlasti o cilju za ukupni fiskalni deficit programa za sljedeću godinu i podstakli su vlast na to da brzo završi rasprave o budžetu u Fiskalnom savjetu za 2011. godinu.

Direktori su naglasili da srednjoročna fiskalna konsolidacija treba da bude praćena prebacivanjem sa periodičnih na kapitalne izdatke. To će zahtijevati istrajnost u reformama beneficija po osnovu prava kako bi se poboljšala njihova efikasnost putem boljeg usmjeravanja ka siromašnima i najugroženijima, obuzdavajući prijedlog zakona o javnim platama, i dovodeći penzione sisteme na održiv nivo. Direktori su pozdravili zalaganje vlasti za to da se izvrši sveobuhvatna revizija izdataka na državnom nivou i nivou entiteta. Oni su primijetili da će sredstva oslobođena ovim reformama pomoći u finansiranju veoma potrebnih investicija u infrastrukturu.

Direktori su pohvalili vlasti na opreznoj politici u finansijskom sektoru koja je pomogla finansijskom sistemu da dobro prebrodi širenje globalne finansijske krize. Takođe su pozdravili zalaganje inostranih matičnih banaka da održe svoju izloženost u odnosu na Bosnu i Hercegovinu i održavaju svoje podružnice dobro kapitalizovanim. Direktori su primijetili da porast zajmova koji se ne otplaćuju i opadajuća profitabilnost u bankarskom sektoru zahtijevaju stalan oprez i budno praćenje razvoja kvaliteta kredita i rizika od širenja događaja iz regiona.

Direktori su naglasili da srednjoročni planovi ključno zavise od primjene strukturnih reformi kako bi se unaprijedio potencijal za rast zemlje. Reforme sa ciljem rješavanja rigidnosti tržišta rada, ubrzavanja tempa tehnoloških promjena i unapređivanja poslovnog okruženja stvorile bi pogodno tlo za zdrav, održiv razvoj.

Direktori su pozvali vlasti da preduzmu neophodne mjere kako bi prihvatile obaveze po Članu VIII. Takođe su podstakli dalja nastojanja da se riješe pitanja kvaliteta podataka.

Informativna saopštenja za javnost (PINs) su dio nastojanja MMF-a da promoviše transparentnost mišljenja MMF-a i analize ekonomskog razvoja i politike. Uz saglasnost dotične zemlje (ili zemalja), Informativna saopštenja za javnost izdaju se nakon razgovora Izvršnog odbora sa zemljama-članicama o konsultacijama vezanim za Član IV, njegove kontrole razvoja na regionalnom nivou, praćenja nakon izvođenja programa, kao i bivših ocjena nakon primjene programa zemalja članica sa dugoročnijim programskim obavezama. Informativna saopštenja za javnost takođe se izdaju nakon rasprava Izvršnog odbora vezanim za pitanja opšte politike, osim ako Izvršni odbor drugačije ne odluči u nekom posebnom slučaju.

Tabela 1. Bosna i Hercegovina: Izabrani ekonomski indikatori, 2006–2011. godine

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010. Pred.	2011. Pred.
	(procenat promjene)					
Obim proizvodnje i cijene						
Realna stopa rasta BDP-a	6,1	6,1	5,7	-3,1	0,5	3,0
CPI (prosjeak za period) ¹	6,1	1,5	7,4	-0,4	2,4	2,5
Novac i kreditiranje (na kraju perioda)						
Novac u opštem smislu	24,7	21,6	3,7	2,4	3,6	4,5
Kreditiranje privatnog sektora	23,3	28,1	20,7	-3,8	1,0	2,3
	(u procentima BDP-a)					
Budžet konsolidirane vlade						
Prihodi	47,2	46,7	45,9	44,6	45,9	45,8
Potrošnja (na osnovu preuzetih obaveza)	46,1	47,1	49,5	50,2	50,4	48,8
Ukupni bilans	1,1	-0,3	-3,6	-5,7	-4,5	-3,0
Vanjski javni dug	21,1	18,2	17,2	21,7	26,2	29,4
Ukupni javni dug	21,4	32,9	30,8	35,4	39,1	43,0
	(u milionima eura)					
Platni bilans						
Izvoz robe i usluga	3.592	4.153	4.648	3.923	4.526	4.861
Uvoz robe i usluga	6.463	7.656	8.827	6.780	7.222	7.610
Bilans tekućeg računa	-783	-1.191	-1.819	-840	-684	-707
(u procentima BDP-a)	-8,0	-10,7	-14,4	-6,8	-5,5	-5,5
Bruto zvanične rezerve	2.761	3.425	3.219	3.176	3.219	3.733
(u mjesecima uvoza)	4,3	4,7	5,7	5,3	5,1	5,6
Servisiranje vanjskog duga (u procentima izvoza robe i usluga)	5,8	5,3	5,4	6,6	11,8	12,4
Režim kursnih stopa	Valutni odbor od avgusta 1997. godine					
Kursna stopa (KM/Euro)	0,51	0,51	0,51	0,51	...	...
Realna efektivna kursna stopa (2000=100, povećanje=aprecijacija) ²	90,8	89,2	91,2	91,4	...	...

Izvori: Institucije BiH; te procjene i predviđanja osoblja MMF-a.

¹ U 2006. g, pod uticajem uvođenja PDV-a.

² Prilagođeno u odnosu na efekat PDV-a.

Saopštenje za štampu br. 10/388
OBJAVITI ODMAH
15. oktobra 2010.

Međunarodni monetarni fond
Vašington, Distrikt Kolumbija,
20431 SAD

**MMF završava drugu i treću reviziju stand-by aranžmana sa Bosnom i Hercegovinom,
odobrava isplatu €132,8 miliona**

Izvršni odbor Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a) završio je danas drugu i treću reviziju ekonomskih rezultata Bosne i Hercegovine u okviru programa koji se finansira putem 36-mjesečnog stand-by aranžmana (SBA). Završetak revizija omogućava momentalnu isplatu u iznosu jednakom 118,37 miliona SDR (oko 132,8 miliona € ili 187,1 miliona USD), od čega vlasti namjeravaju da povuku 33,82 miliona SDR, što dovodi ukupnu isplatu po ovom programu do iznosa jednakog 338,2 miliona SDR (oko 379,4 miliona € ili 534,6 miliona USD). Pošto je završio reviziju, Izvršni odbor je odobrio zahtjev za izuzeće od nepridržavanja kriterijuma stalnog izvršenja vezanog za akumulaciju domaćih neizmirenih plaćanja i izuzeće od važenja kriterijuma izvršenja za kraj septembra 2010. godina vezanog za neto bankarske kredite za vladu.

SBA je odobren 8. jula 2009. (vidi [Saopštenje za štampu br. 09/258](#)). Nakon diskusije Izvršnog odbora, g. Murilo Portugal, zamjenik generalnog direktora i vršilac dužnosti predsjedavajućeg izjavio je sljedeće:

“Zadovoljavajuća implementacija mjera podržavanih stand-by aranžmanom od strane Bosne i Hercegovine odvija se usred teškog ekonomskog i političkog okruženja. Fiskalno ograničenje rješava veliku neravnotežu koja je postojala posljednjih godina, a strukturne fiskalne reforme su napredovale. Potrebna je snažna implementacija programa za strukturnu reformu od strane novoizabranih vlada kako bi se obezbijedila fiskalna i spoljna održivost i pružila osnova za zdrav, održiv rast”.

“Postizanje fiskalnog cilja programa za 2010. godinu predstavlja prvi korak ka obnavljanju fiskalne održivosti. Vlasti su pokazale suzdržanost u rashodima i usvojile su mjere kako bi obezbijedile ispunjavanje cilja za deficit generalne vlade za 2010. godinu. Implementacija reformi u vezi sa ratnim naknadama i smanjenje tekućih rashoda od strane kantona u Federaciji biće od suštinskog značaja u ovom pogledu.

Suočene sa povećanim pritiscima početkom 2009. godine, institucije vlasti su pripremile sveobuhvatan program koji je dobio podršku kroz Stand-by aranžman MMF-a. Program je kreiran tako da zaštiti valutni odbor i da amortizira efekte pogoršanja u vanjskom okruženju, uz istovremeno usvajanje politika za rješavanje fiskalnih debalansa, te jačanje finansijskog sektora. Pristup institucija vlasti je uključivao sljedeće: (i) postepenu fiskalnu konsolidaciju praćenu strukturalnim fiskalnim reformama za vraćanje javnih finansija na održiv put, (ii) korake na jačanju otpornosti finansijskog sektora paralelno sa preuzimanjem obaveze stranih matičnih banaka da održavaju stepen svoje izloženosti u BiH i održavaju stepen kapitalizacije svojih podružnica; i (iii) značajno finansiranje iz MMF-a paralelno sa finansiranjem iz Svjetske banke i EU.

Program stabilizacije Bosne i Hercegovine je pomogao da se ublaže efekti globalne finansijske krize na ekonomiju. Paket finansijske podrške MMF-a je pomogao da se na minimum svedu uticaji nedostatka prihoda na potrošnju vlade, čime su ograničeni gubici u ekonomiji. On je također pomogao da se zaustavi pad deviznih rezervi centralne banke i da se ojača povjerenje investitora. Koraci na izgradnji povjerenja, koji uključuju učešće Bosne i Hercegovine u Europskoj Inicijativi za koordinaciju banaka, te povećanje obima i limita za obuhvat osiguranja depozita, pomogli su da se povrati povjerenje depozitara u bankarski sistem. Uspješnost mjera u okviru programa bila je ohrabrujuća: fiskalna disciplina rješava problem velikih debalansa iz novijeg perioda, a strukturalne reforme su napredovale, iako sa sporijim tempom od onog koji je inicijalno bio predviđen.

Izgleda da je ekonomija dosegla dno i sada se predviđa da će u toku 2010. godine postići skroman stepen oporavka, koji će popločati put ponovnog rasta u 2011. godini. Domaća potražnja će i dalje biti obuzdana, držana pod kontrolom zbog stagniranja realnih nivoa plata i zbog tekuće fiskalne konsolidacije. To će doprinijeti daljnjem smanjenju deficita na tekućem računu. Predviđa se da će bazna inflacija i dalje biti na niskom nivou. Kreditiranje privatnog sektora će se polako povećavati, pošto banke još uvijek nisu apsorbirale sve gubitke koji su izazvani nekvalitetnim kreditima iz njihovih portfelja. Program ima za cilj postizanje nivoa deficita generalne vlade od 4,5 procenata BDP-a u 2010. godini.

Ocjena Izvršnog odbora

Izvršni direktori su pozdravili zadovoljavajući učinak Bosne i Hercegovine po programu usred ekonomskog i političkog okruženja punog izazova. Fiskalno ograničenje rješava veliku neuravnoteženost koja je postojala posljednjih godina, a strukturalne fiskalne reforme su napredovale, iako sporije nego što je prvobitno predviđeno. Direktori su naglasili da važni izazovi ostaju u tome da se obezbijedi održivost ekonomskih i političkih usklađivanja. Oni su podstakli novoizabrane vlade da ubrzaju strukturalne reforme kako bi obezbijedile fiskalnu i spoljnu održivost i pružile osnovu za zdrav, održiv rast.

Izjava g. Jakuše i g. Tomića o Bosni i Hercegovini
15. oktobar/listopad 2010.

Vlasti Bosne i Hercegovine (BiH) zahvaljuju članovima misije na konstruktivnom dijalogu o politikama i izuzetnom setu dokumenata u kojima se precizno opisuju najnovija ekonomska kretanja i glavni predstojeći izazovi u oblasti politika. Bile su potrebne dvije misije da bi se zaključili razgovori o pregledima u okviru programa. A ako se vratimo unazad, dosljedno i strogo insistiranje na pridržavanju programske strategije i rješavanju politički osjetljivih pitanja (kao što je visok iznos izdvajanja za plate u javnom sektoru, neusmjerena davanja, penzije i zdravstveni sistem) pogodovali su očuvanju kredibiliteta. Provedba programa je i dalje zadovoljavajuća uprkos određenim kašnjenjima na frontu strukturnih reformi. Prekršen je jedan kriterijum izvršenja, tj. onaj koji se odnosi na neakumularanje domaćih neizmirenih obaveza, do kojih je došlo u Fondu zdravstvenog osiguranja Republike Srpske (RS) usljed ograničene likvidnosti u prvom kvartalu 2010, za koji je zatraženo oslobađanje od odgovornosti zbog neizvršenja obaveze, gdje se kao osnov za zahtjev navode već preduzete korektivne mjere.

Program je pomogao da se ublaži uticaj krize na ekonomiju i doprinio povratku na put pozitivnog rasta, što su već u 2010. pokazali vodeći indikatori. Pored toga što je obezbijedio kratkoročno finansiranje po povoljnim uslovima, što je omogućilo da se ublaži pad BDP-a, program je prvenstveno usmjerio pažnju kreatora politika ka strukturnim pitanjima koja su ključnog značaja za srednjoročna kretanja. Nezaposlenost i dalje predstavlja najveći ekonomski problem. Uprkos očekivanom oživljavanju rasta u 2011, rješenje nezaposlenosti, model rasta koji bi doveo do otvaranja novih radnih mjesta, tek treba da se nađu.

Kretanja od posljednjih konsultacija po članu IV, koje su održane septembra/rujna 2008., do sada otvaraju velike mogućnosti da se testir snaga finansijskog sistema. Suočena sa padom depozita, do kojeg je došlo krajem 2008, Centralna banka BiH (CBBH) smanjila je obavezne rezerve u nekoliko navrata, a domaće banke, koje su pretežno u stranom vlasništvu, dobile su injekcije likvidnosti od matičnih banaka. Pored iznenadnog zastoja u kreditnoj aktivnosti u 2009., što je negativno uticalo na profitabilnost banaka, znatno povećanje udjela nekvalitetnih kredita (NPL) u ukupnim kreditima, sa 3,3 procenta na sadašnjih 8,7 procenata, predstavlja najprimjetnije pogoršanje. Međutim, ne očekuje se njihov dalji procentualni rast, što ukazuje na to da je, u poređenju sa regionalnim sistemima, ovdašnji bankarski sistem sačuvao stabilnost.

Program sa Fondom značajno je doprinio stabilizovanju bankarskog sistema kroz obezbjeđivanje obaveze u pogledu održavanja izloženosti banaka na osnovu Incijative za koordinaciju evropskih banaka (Bečka inicijativa), traženje da se osnuje Stalni odbor za finansijsku stabilnost, i bolji nadzor putem stres testova koji su uvedeni na osnovu pružene tehničke pomoći. Slično tome, entitetske agencije za bankarstvo imale su korist od tehničke pomoći USAID-a koja pomaže pri uvođenju standarda Bazel II. Uz jači institucionalni okvir, monetarne institucije pomno prate kretanja u

bankarskom sistemu, koji trenutno karakteriše višak likvidnosti, i spremne su da intervenišu u slučaju potrebe.

Jak kredibilitet finasijskog sistema bio je snažna podrška i valutnom odboru, koji se generalno smatra najboljim nominalnim sidrom. Pritisci na strani inflacije su pod kontrolom, djelimično i zbog manje domaće potražnje, a vlasti su u potpunosti posvećene sadašnjem aranžmanu. Konačno, nema dokaza o precijenjenosti / potcijenjenosti valute. Dosadašnji pomaci na tekućem računu i oživljavanje izvoza u odnosu na uvoz ukazuju na dalje smanjenje spoljnih neravnoteža. Spoljni dug, uprkos izvjesnom povećanju, i dalje je povoljan u odnosu na slične zemlje u regionu

Izgleđi da se postigne ciljni deficit od 4,5 procenata BDP-a u 2010. su dobri. U 2011, očekuju se dalja prilagođavanja od najmanje 1,5 procenat BDP-a i ovaj cilj biće glavna ulazna veličina kod planiranje budžeta na različitim nivoima vlasti. Pošto su rashodi u odnosu na BDP i dalje visoki, vlasti su odlučne da ih detaljno analiziraju prema različitim nivoima vlasti sa ciljem da se utvrde moguće uštede već za period 2012 – 14.

Značajni zakoni koji treba da omogućue ograničavanje tekućih rashoda (kao što su zakon o platama u Federaciji BiH, odluka vlade da se ubrza proces revizije korisnika prava, ili strategije za reformu penzijskog sistema koje su usvojili entitetski parlamenti) usvojeni su prema programu i očekuje se da će njihov efekat u pogledu vraćanja na adekvatniju fiskalnu poziciju biti vidljiv u srednjem roku. Što je još važnije, sam proces usvajanja zakona i pokrenuta javna debata otvorili su prostor za predviđena kratkoročna fiskalna prilagođavanja. Iako analize održivosti javnog duga pokazuju još uvijek relativno komfornu poziciju, vlasti su svjesne većeg obima projiciranog servisiranja duga u srednjoročnom periodu i povećanja kreditnih potreba u odsustvu kontinuiranih fiskalnih prilagođavanja.

Obezbjediivanje kontinuiranog oporavka zavisiće od uspjeha u procesu daljeg unapređenja tržišta rada, uključujući mehanizam kolektivnih ugovora, veće tehnološke promjene i bolji poslovni ambijent. Članovi misije dali su svoj doprinos u internim razgovorima o mogućnostima promovisanja rasta koje će biti korisne vladama koje će biti formirane nakon održanih izbora.

Bez obzira na činjenicu da je za formiranje novih organa vlasti potrebno određeno vrijeme, neposredan zadatak pripreme budžeta za 2011. odvija se prema planu. Konačno, u svjetlu ograničenih potreba u pogledu platnog bilansa, vlasti u ovom trenutku namjeravaju da povuku samo dio raspoloživih sredstava.